

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**Kahden tulen välissä — Valko-Venäjän turvallisuusajattelu ja
sotilasdoktriini Ukrainan sodan aikakaudella**

Pro gradu -tutkielma
Yliluutnantti
Nils Salonen
Sotatieteiden maisterikurssi 7
Maasotalinja
Huhtikuu 2018

Maanpuolustuskorkeakoulu

Kurssi Sotatieteiden maisterikurssi 7	Linja Maasotalinja
Tekijä Yliluutnantti Nils Salonen	
Tutkielman nimi Kahden tulen välissä — Valko-Venäjän turvallisuusajattelu ja sotilasdoktriini Ukrainan sodan aikakaudella	
Oppiaine, johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka MPKK:n kirjasto
Aika Huhtikuu 2018	tekstisivuja: 80 liitesivuja: -
TIIVISTELMÄ <p>Tutkimusehtävänä oli selvittää millaista Valko-Venäjän hallinnon turvallisuusajattelu Ukrainan sodan aikakaudella on ja mikä on Valko-Venäjän vuonna 2016 käyttöön ottaman uuden sotilasdoktriinin merkitys osana turvallisuusajattelua. Tavoitteena oli Valko-Venäjän hallinnon turvallisuuspuhunnan analyysin avulla havainnoida Valko-Venäjän hallinnon turvallisuusajattelun muutoksia ja päämääriä.</p> <p>Tutkimustehtävään vastattiin analysoimalla Valko-Venäjän presidentti Aljaksandr Lukašenkan puheita vuosilta 2012–2017, sotilasdoktriinia sekä kansallisen turvallisuuden konseptia. Tutkimus liittyi laadulliseen tieteenfilosofiseen traditioon hermeneuttisen analyysin ja diskurssianalyysin tutkimusmetodien kautta. Tutkimuksessa turvallisuuden ymmärtämistapa tukeutui Kööpenhaminan koulukunnan turvallisuusteoriaan.</p> <p>Valko-Venäjällä kansallinen turvallisuus jakautuu kahdeksaan sektoriin. Keskeisiksi turvattaviksi intresseiksi nimettiin itsenäisyys, perustuslaillisen järjestyksen koskemattomuus, alueellinen eheys, suvereniteetti ja kestävä taloudellinen kehitys. Aineiston analyysin perusteella muodostettiin kahdeksan hallinnon käyttämää turvallisuusdiskurssia. Diskurssien perusteella tutkimuksessa havaittiin turvallisuusajattelun korostavan patriotismin ja siihen perustuvan valkovenäläisen kansallisidentiteetin roolia yhteiskunnan tuottavuuden ja yhtenäisyyden osina. Turvallisuusajattelun havaittiin muuttuneen Krimin miehityksen ja Ukrainan sodan alkamisesta vuonna 2014. Keskeisimmät muutokset olivat Valko-Venäjän roolin kasvattaminen kansainvälisessä järjestelmässä alueellisen turvallisuuden kehittäjänä sekä pyrkimys vähentää ulkomaiden vaikutusmahdollisuuksia Valko-Venäjällä. Niistä tärkeimmät olivat vaikuttaminen sotilaallisesti tai mielipiteisiin informaatioympäristössä.</p> <p>Tulosten perusteella voitiin päätellä Valko-Venäjän kansallisen identiteetin kehittämisen tähtäävät resilienssin kehittämiseen ja Venäjän vaikutusmahdollisuuksien vähentämiseen Valko-Venäjällä sekä asevoimauudistusten tähtäävän sisäisten aseellisten konfliktien torjumiseen. Kansainvälisesti Valko-Venäjä hakee alueellisen turvallisuustoimijan roolilla ja monivektorisella ulkopolitiikallaan hyväksyntää, taloudellista tukea sekä muiden valtioiden tukea omaan turvallisuuteensa.</p>	
AVAINSANAT Valko-Venäjä, turvallisuus, diskurssi, sotilasdoktriini, Lukašenka, Venäjä, EU, Ukraina	

Kahden tulen välissä — Valko-Venäjän turvallisuusajattelu ja sotilasdoktriini Ukrainan sodan aikakaudella

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimusasetelma	2
1.2 Geostrateginen tilanne ja Valko-Venäjä sen osana	4
1.2.1 EU ja Venäjä	5
1.2.2 Valko-Venäjä ja Venäjä	7
1.2.3 Valko-Venäjä ja EU	10
1.2.4 Sielun peili – katsaus Valko-Venäjän sisäiseen tilanteeseen	13
1.3 Laadullinen tutkimus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät	17
1.3.1 Diskurssianalyysi	18
1.3.2 Hermeneuttinen analyysi	21
1.3.3 Hermeneutiikka ja semioottinen viestintä	23
1.4 Aineiston koostaminen ja tutkimuskritiikki	24
2 TURVALLISUUSSTRATEGIAN ANALYYSI	28
2.1 Näkökantoja turvallisuuteen	30
2.2 Kööpenhaminan koulukunta	33
2.3 Turvallistamiskäytäntö Valko-Venäjällä	39
2.4 Maailma ja turvallisuus Valko-Venäjän jäsentämänä	41
3 TURVALLISUUSPUHUNNAN ANALYYSI	45
3.1 Turvallisuusdiskurssit hallinnon kielessä	48
3.1.1 Deus ex machina - Yhteiskunnallinen kone	49
3.1.2 Batka	54
3.1.3 Petturuusdikotomia	57
3.1.4 Historian varjo	62
3.1.5 Integroitu itsenäisyys	65
3.1.6 Kollektio	68
3.1.7 Mainilan Mordor	70
3.1.8 Vaarallinen neutronisiili	73
3.2 Sotilasdoktriinista ja sen roolista turvallisuuspuhunnassa	77
4 AJATUS VENEESTÄ JA MAJAKKASAAREN TURVASATAMASTA	79
LÄHTEET	81

KAHDEN TULEN VÄLISSÄ — VALKO-VENÄJÄN TURVALLISUUSAJATTELU JA SOTILASDOKTRIINI UKRAINAN SODAN AIKAKAUDELLA

1 JOHDANTO

Arabikeväästä alkanut levottomuuksien sarja ei sivuuttanut Eurooppaa. Ukrainassa suoritettiin vuonna 2014 verinen vallankumous. Venäläismielinen presidentti Viktor Janukovitš syrjäytettiin ja hänen tilalleen valittiin Petro Porošenko. Heikentynyt alueellinen turvallisuustilanne käytännössä romahti, kun valtioiden rajoja määritettiin uudelleen Venäjän miehitettyä Krimin ja liitettyä Krimin omistajuuden perustuslakiinsa.¹ Ukrainan itäosa joutui Venäjän tukeman separatistisen sodankäynnin näyttämöksi. Venäjän tavoitteena on estää Ukrainan siirtyminen poliittisesti lähemmäs länttä ja osaksi Euroopan unionia ja läntistä sotilasliittoa, Natoa.² Ukrainan hallituksen ja sitä vastustavien separatistien välillä on siitä lähtien vallinnut julistamaton sota, joka havahdutti Euroopan alueen valtiot uuteen aikakauteen.

Ennen Ukrainan sotaa käyty Venäjän ja Georgian välinen sota vuonna 2008 nosti esiin uuden kylmän sodan käsitteen. Georgian Ukraina-nähdessä verrattain syrjäinen sijainti ja aktiivisten sotatoimien lyhytaikaisuus eivät tarjonneet kyllin suurta havahduttavaa ärsykettä. Vaikka Georgian sota voidaan nähdä alkupisteenä Venäjän voimapolitiikan muutoksena, vasta Ukrainan sota on vaikuttanut eurooppalaiseen turvallisuusajatteluun. Valtioiden on täytynyt tarkastella omaa asemaansa ja ympäröivää maailmaa uudelleen. Kehitys on johtanut Venäjän ja EU:n välisten jännitteiden kasvuun ja näkemykseen Venäjästä Euroopan haastajana. EU:n jäsenvaltioista useimmat kuuluvat Natoon, joka on organisaationa joutunut varautumaan Venäjän suurvalta-aseman palauttaviin pyrkimyksiin aiempaa vahvemmin. Tämän johdosta Nato on lisännyt sotilaallista läsnäoloaan Euroopassa ja erityisesti Baltian maissa ja Puolassa.³

¹ Конституция Российской Федерации. 3–65. Luettu 10.3.2018 [<http://constitution.kremlin.ru/>]. 1993.

² Grigas, Agnia: *Beyond Crimea*. Yale University Press, New Haven and London, 2016, s. 132–133.

³ Idib (2016), s. 1–3, 8, 168–169.

Venäjän, Ukrainan sekä EU- ja natovaltioiden väliin jää Valko-Venäjän tasavalta (jäljempänä Valko-Venäjä). Tämä tutkimus keskittyy tarkastelemaan Valko-Venäjän omaa suhtautumista itseensä ja ympäristöönsä Ukrainan sodan aikakaudella. Se pitää itseään alueellisesti johtavana turvallisuuden ja vakauden ylläpitäjänä. Sen mukaan koko Euroopan alue on riippuvainen keskieuropalaisen⁴ Valko-Venäjän vakaudesta huolimatta siitä, että se on sotilaallisesti, taloudellisesti ja poliittisesti rajoittunut valtio. On mielenkiintoista tarkastella miten se puhuu turvallisuudesta. Valko-Venäjä ei ole tyytynyt passiivisen sivustaseuraajan rooliin, vaan se on toiminut aktiivisesti omien kykyjensä mukaan olemalla esimerkiksi Ukrainan sodan rauhan välittäjänä. Osana turvallisuusajatteluaan Valko-Venäjä uudisti vuonna 2016 sotilasdoktriinin⁵.

Valko-Venäjä on tutkimuksen kohteena mielenkiintoinen pelkästään tätä asetelmaa vasten asetettuna. Mielenkiintoa lisää Valko-Venäjän sisäinen poliittinen järjestys ja sen tapa toimia ulkopoliittisesti. Yhteinen tekijä sekä näille on maan presidentti Aljaksandr Lukašenka. Häneen henkilöityvät käytännössä kaikki maan tapahtumat ja toimet. Lukašenkan regiimi yhdistää sisä- ja ulkopolitiikan toisiinsa. Hallintotavalle keskeistä on turvallisuusajattelun korostaminen, joka tähtää valtion itsenäisyyden säilyttämiseen ja hänen henkilökohtaisen regimin säilymiseen. Valko-Venäjä on vähiten tutkittu kaikista Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen syntyneistä valtioista.⁶ Vaikka tämä Ioffen esittämä väite ei olisikaan täysin totta, kuvaa se hyvin valkovenäjäkeskeisen tutkimuksen vähyyttä. Sama koskee tutkimustilannetta myös Suomessa. Venäjäkeskeinen tutkimustyö on varsin aktiivista ja Ukrainan sota on nostanut Ukrainan asemaa tutkimuskohteena. Alueen tutkimustyö on keskittynyt alueen integraatioprosesseihin, kuten Euraasian unioniin ja Venäjän ja Valko-Venäjän väliseen valtioliittoon. Tämä tutkimus toimii suomalaisen valkovenäjäkeskeisen sotatieteellisen turvallisuustutkimuksen avaajana.

1.1 Tutkimusasetelma

Tutkimus luo kuvan valkovenäläisen hallinnon ja erityisesti presidentti Lukašenkan turvallisuusajattelusta. Ajattelua ilmentävät puheet ja hallinnon tuottamat asiakirjat.

⁴ Valko-Venäjän hallinto korostaa keskeisyyttään myös painottamalla maantieteellistä keskeisyyttään Euroopassa. Tutkijan opiskellessa Valko-Venäjän sotilasakatemiassa Minskissä vuonna 2016, esitettiin Valko-Venäjän olevan keskieuropalainen valtio. Samanlaisen havainnon Valko-Venäjän virallistahojen näkemyksestä on tehnyt Astapova. Ks Astapova, Anastasiya: *Negotiating Belarusianness: Political Folklore Between and Between*. Tartu. University of Tartu Press. 2015, s. 18.

⁵ *Военная доктрина Республики Беларусь*, 20.7.2016, Luettu. 20.10.2016. [http://www.mil.by/ru/military_policy/doktrina/].

⁶ Ioffe, Grigory: *Understanding Belarus and How Western Foreign Policy Misses the Mark*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc. Princeton University Press. Lanham. 2008, s. 211.

Tutkimuksella selvitetään *millaista on Valko-Venäjän hallinnon turvallisuusajattelu Ukrainan sodan aikakaudella ja mikä on uuden sotilasdoktriinin merkitys sen osana*. Sen selvittämiseksi kokonaisuus on jaettu kolmeen alakysymykseen:

1. Mitä on turvallisuus Valko-Venäjä hallinnon näkökulmasta?
2. Miten turvallisuusajattelu on muuttunut Ukrainan sodan aikakaudella?
3. Miten turvallisuusajattelu näkyy Valko-Venäjän vuoden 2016 sotilasdoktriinissa?

Turvallisuuden tai turvallisuusajattelun tutkiminen ei ole mielekästä, ellei sitä ilmiönä sijoiteta reaalimaailmaan. Siksi tutkimuksessa tarkastellaan Valko-Venäjän tilaa ja asemaa osana geostrategista tilannetta. Tähän turvallisuuspuhunta sitoutuu. Koska puhunta heijastaa turvallisuusajattelua, antaa geostrateginen tarkastelu toisin sanoen kontekstin Valko-Venäjän turvallisuusajattelulle. Irrallisen diskursiivisen tarkastelun sijaan voidaan tutkia miten diskurssit näkyvät Valko-Venäjän sisä- ja ulkopolitiikassa suhteessa reaalimaailmaan.

Tutkimuksessa analysoidaan Valko-Venäjän turvallisuusajattelua vuoden 2012 alusta vuoden 2017 loppuun. Tämä aikaväli toimii määritteenä tutkimuksen käsitteelle *Ukrainan sodan aikakausi*. Vaikka itse Ukrainan sota alkoi vuonna 2014, on tutkimuksen kannalta järkevää ulottaa tarkastelu myös sitä edeltävälle ajalle.⁷ Se antaa mahdollisuuden havainnoida ja tarkastella turvallisuuspuhunnan ja sen tausta-ajattelun kehittymistä. Siitä on nähtävillä, mikä osa puhunnasta liittyy nimenomaan Ukrainan sotaan ja mikä osa siitä on ollut esillä jo ennen sitä. Vuosi 2012 on valittu tutkimuksen tarkastelun aloitusvuodeksi primääriaineiston harkinnanvaraiseen otantaan perustuen. Hermeneuttisessa tarkastelussa ei ilmennyt tarvetta siirtää tarkasteluvälin alkamisajankohtaa aikaisemmaksi. Tarkasteluajakavälin rajausta loppupäästä määrittänyt tutkimuksen pyrkimyksenä tutkia turvallisuusajattelun muutoksia ja niiden trendejä. Laajempi aikaväli mahdollistaa luotettavamman analyysin, kun turvallisuusajattelun ja puhunnan muutosten pysyvyyttä voidaan tarkastella laajemmin. Aikaväli on luontevaa ulottaa tutkimusprosessin mahdollisuuksien rajoissa vuoteen 2017.

Tutkimukseen sisältyy oletus Ukrainan sodalla olleen vaikutuksia Valko-Venäjän turvallisuusajatteluun ja vuoden 2016 sotilasdoktriiniin. Oletus turvallisuusajattelun muutoksista ja niiden löytämisestä johtuu tutkimuksen tarkasteluvälillä ilmestyneestä ja käyttöön otetusta sotilasdoktriinista. Virallisiasiakirja ilmaisee valtion virallista näkemystä.

---

⁷ Esimerkiksi Rudnik toteaa venäläisten sotatoimiin pyrkineiden vaikutusyritysten alkaneen venäläisessä mediassa jo vuonna 2013. Siten on todennäköistä olettaa, että näitä yrityksiä on havaittu myös Valko-Venäjän hallinnon toimesta, jolla on todennäköisesti ollut vaikutuksia myös hallinnon puheissa. Rudnik, Alesia: *Is Belarus waging an information war against Russia?*. 19.2.2018. Luettu 12.3.2018 [<https://belarusdigest.com/story/is-belarus-waging-an-information-war-against-russia/>].

Näkemyks pysyy samana siihen asti, kunnes se korvataan uudella. Asiakirjauudistukselle ei ole tarvetta, ellei sen sisältö muutu ja sisältö ei muutu, ellei sisällöllinen konteksti⁸ muutu. Näin ollen oletus on perusteltavissa. Sotilasdoktriinin kaltaisen asiakirjan sisällön laadinta on huolellinen prosessi ja sen sanavalinnat ovat tarkkaan harkittuja.⁹ Sen laatiminen on ajallisesti normaalisti vuosien pituinen prosessi, mutta esimerkiksi Venäjä laati uusimman sotilasdoktriininsa ilmoituksensa mukaan alle vuodessa.¹⁰ Voidaan arvioida, että Valko-Venäjän uuden doktriinin valmistelu olisi aloitettu Krimin ja Ukrainan tapahtumien perusteella.

Tutkimukseen liittyy kolme olettamusta Valko-Venäjän hallinnon tavoitteisiin. Lukašenkan oletetaan haluavan pysyä lähipiirinsä¹¹ kanssa valtion johdossa. Toisekseen oletetaan Lukašenkan haluavan pitäytyä kansan enemmistön suosiossa. Kolmas oletama on valtion hallinnon halu pitää maa yhtenäisenä ja itsenäisenä. Toinen oletus perustuu käsitykseen diktaattorin vallan menettämisen seurauksiin.¹² Väestön intressien laiminlyöminen johtaa hallinnon vaihtamiseen. Tämä johtaa kolmanteen olettamaan. Kansan suosio ja yhteiskunnallinen eheys määrittelevät toimijoiden mahdollisuuksia aiheuttaa sisäistä epävakautta ja määrittelevät siten valtioturvallisuuden ja vallanpitäjien pysyvyyttä.¹³

1.2 Geostrateginen tilanne ja Valko-Venäjä sen osana

Valko-Venäjän tilanne on ongelmallinen. Se on tiukassa poliittisessa, taloudellisessa ja sotilaallisessa liitossa Ukrainassa sotaa käyvän Venäjän kanssa. Venäjä pyrkii estämään vaikutusvaltansa vähenemisen entisen Neuvostoliiton alueilla. Samaan aikaan EU:n ja Naton laajentuminen entisen Neuvostoliiton alueelle ja EU:n itäinen kumppanuusohjelma taloudelliselta kantilta ovat tehneet kyseisestä alueesta geopolittisen taistelukentän.¹⁴ Kamppailua käydään Ukrainassa aseina, mutta Valko-Venäjällä keinoina ovat poliittinen ja taloudellinen painostus yhdessä arvopohjaan vaikuttamisen kanssa. Tilanne on johtanut Valko-

⁸ Sisällöllisellä kontekstilla tarkoitetaan tutkimuksessa asiasisällön käytänteitä. Tämän tutkimuksen kontekstissa esimerkiksi sotilas- tai turvallisuusdoktriinin sisällöllisen kontekstin muutos tarkoittaa muutoksia Valko-Venäjän sotilaspoliittisessa tai turvallisuusympäristössä.

⁹ Forsström, Pentti: Venäjän sotilasdoktriini ja sen kehittyminen. *Venäjän asevoimat muutoksessa – kohti 2030-lukua*. Kesseli, Pasi (toim.) Maanpuolustuskorkeakoulu. Julkaisusarja 1: Tutkimuksia nro 5. 2016, s. 3–6.

¹⁰ Pynnöniemi, Katri & James Mashiri: *Venäjän sotilasdoktriinit vertailussa*. Ulkopoliittinen instituutti. Helsinki, 2015, s. 15.

¹¹ Lähipiirillä viitataan presidenttiä lähellä olevaa ja häntä tukevaa tai hänen tukemaa valtaeliittiä.

¹² Esimerkiksi tämän kaltaisia seurauksia ovat kokeneet Saddam Hussein, Muammar Gaddafi ja Idi Amin.

¹³ Ks. esim. Buzan, Barry & Lene Hansen: *The evolution of international security studies*. Cambridge university press. Cambridge. 2009, s. 26–27.

¹⁴ Moshes, Arkady: *EU:n itäinen kumppanuus Riian huippukokouksen jälkeen > Ei pidä mennä siitä missä aita on matalin*. Ulkopoliittinen Instituutti 2015, s 1–2. Luettu 27.2.2018. [https://storage.googleapis.com/upi-live/2017/01/comment11_2015suom.pdf].

Venäjän valtiollisen kansallisidentiteetin kehittymisen suvereniteettia korostavaan suuntaan.¹⁵ Jyrkkä vastakkainasettelu ja pakottaminen tekevät soveltuvan kompromissin idän ja lännen välisen ideologian löytämisestä haastavaa. Tilannetta on syytä kokonaisymmärtämisen kannalta tarkastella Venäjän, EU:n sekä Valko-Venäjän näkökulmista.

1.2.1 EU ja Venäjä

Venäjän ja EU:n kehitystä leimaa Venäjän sisäinen kehitys Jeltsinin länsimyönteisesti Venäjästä Putinin länsivastaiseksi suurvalta-asemaan pyrkiväksi Venäjäksi. Venäjän ja EU:n välit näkyvät myös Venäjän suhteissa Natoon, sillä useat EU-maat¹⁶ ovat myös Naton jäseniä ja edustavat Venäjälle samalla Natoa. Venäjällä on halu kulkea Putinin 2000-luvun alun energiasuurvallasta kohti totaalista suurvalta-asemaa ja tätä heikentyneet välit EU:n kanssa osoittavat. Venäjän pyrkimys moninapaiseen maailmaan, jossa Venäjä on yhtenä napana, tarkoittaa EU:n aseman heikentämistä. Cotteyn mukaan Naton toimet Jugoslavian konfliktissa olivat Venäjälle osoitus Naton vaarallisuudesta ja niiden tarkoituksena oli heikentää Venäjän vaikutusvaltaa etupiirillään. Jo ennen Georgian sotaa Venäjällä puhuttiin Naton halusta kehittää uusi kylmä sota laajentumalla Venäjää kohden ja jo tuolloin Venäjän toimesta uhattiin vastatoimilla.¹⁷ Pynnöniemi ja Mashiri näkevät vuoden 2012 olleen Venäjän ekspansiiviseksi muuttuneen ulkopolitiikan käännekohta Putinin aloittaessa uuden kauden presidenttinä.¹⁸ Vastatoimiksi voidaan mieltää energiapolitiikka, Venäjän vaikutusvallan kasvattaminen aseettomin ja aseellisin keinoin sekä EU:n heikentäminen. Yhteistä vastatoimille on niiden suuri riippuvaisuus Venäjän taloudesta ja öljyn ja kaasun myynnistä saaduista tuloista.

EU:n ja Venäjän välisiä yhteisiä intressejä ovat talous, turvallisuus ja energia. Molemmat toimijat ovat toisilleen merkittäviä tuonnin ja viennin kohteita ja siten niillä on yhteisiä talousintressejä. Venäjän viennistä energialla on suuri osuus. Koska energiatulot muodostavat suuren osan Venäjän taloudesta, on esimerkiksi öljyn hinnan alentaminen nähtävissä samanlaisena poliittisen aseman heikentämisenä kuin Venäjän energiatoimitusten käyttö painostuskeinona. Turvallisuus on tärkeää Venäjälle ja EU:lle. Turvallisuuden ongelmana on turvallisuusajattelutapojen vastakohtaisuus. Molemmilla on toki yhteisiä turvallisuushuolia, kuten terrorismi, laittomat pakolaiset ja joukkotuhoaseiden leviäminen. Cotteyn mukaan Venäjä ei kykene haastamaan EU:ta sotilaallisesti, mutta se on todellinen uhka pienemmille

¹⁵ Sasioglu, Mert & Noora Soikko: *Moldova ja Valko-Venäjä rajatussa liikkumatilassa*. Strategian laitos. Julkaisusarja 4: Työpapereita No 52. Helsinki. Maanpuolustuskorkeakoulu 2014. s. 3-4, 8.

¹⁶ Esimerkiksi Venäjän lähivaltioista Viro, Latvia, Liettua ja Puola kuuluvat sekä Natoon, että EU:iin.

¹⁷ Cottey, Andrew: *Security in the New World*. Palgrave Macmillan, New York, 2007, s. 102–122.

¹⁸ Pynnöniemi & Mashiri (2015), s. 9.

naapurimailleen.¹⁹ Tämä väite on toteutunut jo Georgiassa ja Ukrainassa. EU näkee Venäjän suurvalta-asemaan tähtäävät toimet problemaattisina. Venäjän näkökulmasta EU:n puuttuminen niihin johtuu halusta epävakauttaa ja kahlita Venäjää sisäisesti. Georgian sodassa ilmennyt narratiivi toistuu myös Ukrainan sodassa.²⁰ EU:n näkemys Venäjän demokratian vastaisesta kehityksestä ja ihmisoikeusrikkomuksista toimii intressiristiriitana ja Venäjän propaganda-aseena lännen pyrkimyksenä epävakauttaa Venäjää sisäisesti. Venäjällä EU:ta, Natoa ja Ukrainaa pidetään vihollisina ja Venäjä näkee EU:n itäisen kumppanuusohjelman kahlehtimispyrkimyksenä. Valko-Venäjällä Venäjän ja EU:n välien vihamielistä suhdetta on kuvattu Valko-Venäjän joutumisena kärsijäksi kahden tulen väliin.²¹

Venäjän suorittama venäläisen diasporan suojelulla ja historialla perusteltu Krimin valtaaminen, EU:n tukema vallankumous ja siitä seurannut Ukrainan sota ovat juurisyyt Venäjän ja EU:n välien nykyiselle heikolle tilalle ja siitä seuranneille vastakkainasettelua kasvattaneille toimille. Tätä tapahtumaa ennen välit lännen kanssa olivat jopa kehittymässä suotuisammiksi esimerkiksi Barack Obaman johtaman Venäjä-politiikan kautta.²² Venäjän mukaan Ukrainan vallankaappaus oli laitton ja siitä vastuussa ovat EU ja Yhdysvallat, jotka tukivat kaappausta. Venäjä näkee tämän kaltaisten toimien johtavan alueellisen turvallisuuden laskuun Euraasian alueella jännitteiden ja epävakauden kasvaessa. Venäjä syyttää EU:ta ja Yhdysvaltoja venäjävastaisista toimista niiden ottaessa järjestelmällisesti Venäjän kansallisten intressien vastaisen asenteen ja haittaavan järjestelmällisesti integraatioprosesseja.²³ Tämä kuvastaa Venäjän etupiirijattelua, jonka mukaan Venäjällä on muita suurempi oikeus ohjata ympärillään olevia valtioita, joita se oman tai Neuvostoliiton historian aikana on ohjannut.

Tarkastelun perusteella EU:n ja Venäjän tavoitteet ovat jyrkästi vastakkaiset ja osittain yhteen sovittamattomissa. Tilanne kehittynee tulevaisuudessa jatkuvien erimielisyyksien kautta retoriikan ja tekojen asteittaiseen koventumiseen, jolla on merkittävä vaikutus alueelliseen turvallisuuteen. Venäjä pyrkinee jatkossakin laajentamaan vaikutustaan entisen Neuvostoliiton alueilla ja tukemaan EU:n sisäisiä ristiriitoja ja hajaannusta. Kuten Yhdysvaltojen

¹⁹ Cottey (2007), s.107–108.

²⁰ Grigas (2016), s. 15–16.

²¹ Facon, Isabelle: *Russia's national security strategy and military doctrine and their implications for the EU*. European Parliament, Belgium, 2017, s–18-23; Levada-Center: *Russia's Friends and Enemies*. 10.06.2016. Luettu 9.4.2018. [<https://www.levada.ru/en/2016/06/10/russia-s-friends-and-enemies-2/>]; Levada-Center: *Enemies*. 02.02.2018. Luettu 9.4.2018. [<https://www.levada.ru/en/2018/02/02/enemies/>]; Белта: *Makeй o cитyации вокpyг Бeлapycи: мы oкaзaлиcь мeждy двyx бoльшix oгнeй*. 6.4.2018. Luettu 11.4.2018. [www.belta.by/politics/view/makej-o-situatsii-vokrug-belarusi-my-okazalis-mezhdu-dvuh-bolshih-ognej-297636-2018/].

²² Grigas (2016), s. 7–8.

²³ *Стратегия национальной безопасности Российской Федерации* (2015), 1-16:17.

puolustusministeri Mattis ilmaisi, Venäjä on valinnut yhteistyön sijaan strategisen kilpailun asetelman ja pyrkii rikkomaan länsimaiden ja Naton yhtenäisyyden. Hän viittasi vuoden 2018 maaliskuussa Iso-Britanniassa tapahtuneen entisen agentin myrkytystapauksen lisäksi Georgian ja Ukrainan sotiin.²⁴ EU pysynee Ukrainan tukena ja jatkaa Venäjän vastaista pakotelinjaansa. Huolestuttavaa alueellisen turvallisuuden kannalta on, että EU:n riippuvuus Venäjän energiasta²⁵ ja toimijoiden välinen kaupankäynti ristiriidoistaan huolimatta sallii Venäjän aggressiiviset toimet ja uudet alueelliset konfliktit Venäjän ja EU:n välialueella.

1.2.2 Valko-Venäjä ja Venäjä

Venäjä on Valko-Venäjälle monella tapaa merkittävä valtio. Maita yhdistäviä keskeisiä teemoja ovat talous, energia, liittolaispolitiikka ja slaavilainen kulttuuripiiri. Valko-Venäjälle Venäjän myöntämät talousavustukset ovat olleet keskeisiä. Tuen jatkuminen on ollut vaakalaudalla maiden välisten näkemyserojen ja Ukrainan sodan taloudellisten vaikutusten vuoksi.²⁶ Venäjän ajamaan politiikkaan on useita syitä²⁷, mutta nykyisin kyse on Venäjän omista kansallisista intresseistä ja etupiirijattelusta. Lukašenka on tukenut Venäjän aloitteita ja yhteistoimintaa esimerkiksi valtioliiton²⁸ (ven. *союзное государство*), Euraasian (talous)unionin (ven. *Евразийский экономический союз*), tulliliiton (ven. *таможенный союз*) Euraasian talousyhteisön (ven. *Евразийское Экономическое Сообщество*) ja kollektiivisen turvallisuussopimuksen järjestön puitteissa (ven. *Организация Договора о коллективной безопасности*).²⁹ Sopimusten perusteella Valko-Venäjä on Venäjän tärkein liittolainen. Maiden välisen statuksen ylläpito on Venäjän Valko-Venäjältä saaman poliittisen tuen takia Venäjälle tärkeä. Samoin sen maantieteellinen sijainti Venäjän ja EU:n välissä ja läheisyys

²⁴ U.S. Department of Defense: *Media Availability with Secretary Mattis at the Pentagon*. 27.3.2018. Luettu 28.3.2018. [<https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript-View/Article/1477375/media-availability-with-secretary-mattis-at-the-pentagon/>].

²⁵ Aalto, Pami: Conclusion: Prospects for a Pan-European Energy Policy. The EU-Eussian Energy Dialogue. Aalto, Pami (ed.). Ashgate Publishing Limited, Hampshire, 2008, s. 193-196.

²⁶ Suomen Pankin Siirtymätalouksien tutkimuslaitos BOFIT: *Venäjä-tilastot*. Luettu 10.3.2018 [<https://www.bofit.fi/fi/seuranta/tilastot/venaja-tilastot/>].

²⁷ Todennäköisesti Jeltsinin Venäjällä vuonna 1992 ja Putinin Venäjällä vuonna 2014 on ollut erilaiset ulkopoliittiset tavoitteet. Erilaisilla aloitteilla on erilaisia poliittisia tavoitteita ja niihin liittyy erilaisia arvoja.

²⁸ Lucas esittää arvion, jonka mukaan Jeltsinin aikakaudella solmittu valtioliitto oli Lukašenkan pyrkimys päästä jopa Venäjän ja Valko-Venäjän muodostaman valtioliiton presidentiksi. Näin ollen valtioliiton osala kyse ei välttämättä ollut vain Venäjän tukeminen. Ks Lucas, Edward: *The New Cold War*. Bloomsbury Publishing, London, 2008, s. 174.

²⁹ *Договор о создании союзного государства*. 1999. Luettu 9.3.2018 [<http://base.garant.ru/1155132/>]; *Договор о коллективной безопасности*. 1992. Luettu 9.3.2018 [http://odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=126]; *Договор о Евразийском экономическом союзе*. 2014. Luettu 9.3.2018 [<http://docs.cntd.ru/document/420205962>]; *Договор о создании единой таможенной территории и формировании Таможенного союза*. 2007. Luettu 8.3.2018. [http://www.tsouz.ru/Docs/IntAgrmnts/Pages/D_sozdETTiformTS.aspx]; *Договор об учреждении Евразийского экономического сообщества*. 2010. Luettu 9.3.2018 [http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=3864].

Kaliningradin alueesta nostavat Valko-Venäjän arvoa Venäjälle. Valko-Venäjä on myös viimeinen Venäjälle ystävällismielinen entinen neuvostotasavalta Euroopan alueella.³⁰

Valko-Venäjän ja Venäjän sotilaallinen yhteistyö on kaikin puolin tiivistä. Valko-Venäjä on sotilaallisesti Venäjän läntinen etuvartio. Se on toiminut Valko-Venäjän neuvotteluvarana taloudellisen tuen suhteen. Valko-Venäjän asevoimien taso ei ole vastannut Venäjän odotuksia, vaan Venäjä on vaatinut lisääntyvää venäläisten läsnäoloa maassa. Valtioilla on valtioliittoon sidotut yhteinen ilmapuolustusjärjestelmä ja yhteinen maavoimien suorituskyky yhteisen alueellisen joukkoryhmittymän myötä. Valko-Venäjällä on lähes 2500 venäläissotilasta. Venäjä suoritti Valko-Venäjällä hävittäjäpäivystystä kahdesta tukikohdasta ja on halunnut vuodesta 2013 lähtien perustaa oman lentotukikohdan Valko-Venäjälle. Samalle vuodelle sijoittuu Lukašenka toteamus, että ilmapuolustus on asevoimien tärkein osa. Valko-Venäjän teollisuus (esimerkiksi Beltechexport ja Belomo) valmistaa tarpeita Venäjän asevoimille. Suurin osa valkovenäläisistä upseereista saa koulutusta Venäjän sotilasakatemoissa. Armeijasta erilliset ja armeijaa huomattavasti määrällisesti vahvemmat puolisotilaalliset alueelliset puolustusjoukot perustettiin käytännössä 2011. Ne ovat kuuden siviilihallintoalueen kuvernöörien johdossa. Venäläissotilaiden läsnäoloa vaativat lukuisat yhteiset sotaharjoitukset, joista suurimmat ovat kahden vuoden välein järjestettävät Liiton kilpi ja Länsi.³¹

Venäjän näennäisestä ystävällisyydestä huolimatta se ei ole pyyteetön. Bugajskin ja Assenovan mukaan Venäjälle on tärkeää estää Valko-Venäjän siirtyminen kohti länttä. Heidän mukaansa Venäjä kykenee järjestämään Ukrainan kaltaisen poliittisen vallankaappauksen tai vallankumouksen Valko-Venäjällä. Tätä tukevat Valko-Venäjän taloudellinen riippuvuus Venäjästä, Venäjän turvallisuuspalveluiden aktiivinen toiminta Valko-Venäjällä sekä Venäjän median suuri vaikutusvalta Valko-Venäjällä. Samoin Venäjällä koulutettujen armeijan ja KGB:n upseereiden joukossa on mahdollisia Venäjän värväämiä toimijoita. Lukašenka on Bohdanin mukaan pitänyt sisäministeriön joukkoja asevoimia luotettavampina. Tämän johdosta armeijan avainrooleihin on nimitetty henkilöitä muista turvallisuusorganisaatioista.³² Pehmeämpinä keinoina Venäjä on käyttänyt Valko-Venäjän sitomista itseensä erilaisin pakottein ja painostuskeinoin³³, kuten energialla. Käännekohta välien heikkenemisessä on

³⁰ Grigas (2016), s. 211–224.

³¹ Bohdan, Siarhei: *Belarusian Army: Its Capacities and Role in the Region*. Ostrogorski Centre. London – Minsk, 2014, s. 5, 8, 15–28; Grigas (2016), s. 222–223.

³² Idib., s. 8, 11.

³³ Bugajski, Janusz & Margarita Assenova: *Eurasian Disunion: Russia's vulnerable flanks*. The Jamestown Foundation. Washington, 2016, s. 177–179; Grigas (2016), s. 222–226.

vuosi 2007 Venäjän kaksinkertaistettua kaasun hinnan.³⁴ Toinen keskeinen energiakysymys on venäläisvaroin Liettuan läheisyyteen rakennettava ydinvoimala.

Painostuskeinoina voidaan pitää esimerkiksi energiatoimitusten ja hinnan säätelyä, venäläisen sotilastukikohdan perustamispuheita Valko-Venäjälle osana sotilaallista yhteistyötä ja valkovenäläisten tuotteiden ja elintarvikkeiden tuontirajoituksia Venäjälle. Venäjän pehmeän voiman (engl. *soft power*) käyttö Valko-Venäjän venäjämielistämiseen on ollut runsasta esimerkiksi kulttuurin ja historian painotuksen kautta. Grigas mainitsee Venäjän näkevän valkovenäläiset ukrainalaisten tavoin osana suurvenäläistä kansaa ja venäläistä maailmaa (ven. *русский мир*). Samoin EU:n kannustusta yksityistämiseen on käytetty Venäjän toimesta painostamiseen. Venäjä on ilmaissut halunsa ostaa Valko-Venäjän valtion omistamia yrityksiä. Samalla Venäjä on pyrkinyt vähentämään Valko-Venäjän roolia venäläisen energian kuljetusmaana. Paradoksaalisesti Venäjän painostavat toimet näyttävät lähentävän Valko-Venäjän hallintoa paitsi Yhdysvaltojen ja EU:n kanssa, myös maan opposition kanssa.³⁵

Venäjä on aktiivisesti yrittänyt heikentää Valko-Venäjän välejä Ukrainan ja EU:n kanssa. Venäjä on antanut informaatiotosodankäynnin keinoin uhkauksia Maidanin tapahtumien mahdollisuuksista Minskissä, mikäli Valko-Venäjä vetäytyy kauemmas Venäjästä. Valko-Venäjästä on tehty Venäjän Länsivastaisen toiminnan alusta.³⁶ Venäjällä on koulutettu valkovenäläisiä äärioikeistolaisia puolisotilaallisilla leireillä ainakin vuodesta 2015 lähtien. Koulutus on sisältänyt myös ideologista koulutusta. Leireillä on yhteys venäläisiin Itä-Ukrainassa taisteleviin vapaaehtoiisiin. Venäjän hallitus ja ortodoksinen kirkko ovat rekrytoineet ja kehottaneet valkovenäläisiä osallistumaan koulutuksiin Valko-Venäjällä.³⁷

Huomionarvoista Valko-Venäjän ja Venäjän suhteissa on se, ettei Valko-Venäjä ole tukenut Venäjän toimia Ukrainassa. Valko-Venäjä ei ole tunnustanut Venäjän omistajuutta Krimin niemimaahan. Samoin se on kieltäytynyt tunnustamasta Georgiasta irti julistautuneita Etelä-Ossetiaa ja Abhasiaa. Valko-Venäjä on samaan aikaan etäännyttänyt itseään konfliktin osapuolista ja pitänyt itseään sen lähellä. Lukašenka on toiminut Ukrainan yhtenäisyyden

³⁴ Lucas (2008), s. 176.

³⁵ Bugajski, Janusz & Margarita Assenova (2016), s. 179–179; Grigas (2016), s. 229–230; Moshes, Arkady & Ryhor Nizhnikau: *Belarus's Disequilibrium: Mounting Challenges and Reluctance to Change*. Ulkopoliittinen Instituutti. Helsinki. 2017, s.

³⁶ Fedyk, Igor: *Kremlin Turning Belarus Into Bridgehead for Anti-Ukrainian Provocations*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 153. 28.11.2017. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/kremlin-turning-belarus-bridgehead-anti-ukrainian-provocations/>].

³⁷ Goble, Paul: *Moscow Again Training More Belarusian Youths in Ultra-Right Camps in Russia*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 153. 28.11.2017. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/moscow-training-belarusian-youths-ultra-right-camps-russia/>].

puolestapuhujana, moittinut Venäjän suunnitelmia Ukrainan kehittämisen suhteen, pyrkinyt neutraaliuteen ja syyttänyt länttä slaavilaisen maailman sisäisen eripurin ja jännitteiden luomisesta.³⁸

1.2.3 Valko-Venäjä ja EU

Suomen ulkoministeriön EU:n mukainen³⁹ näkemys kuvaa hyvin alueen keskeisiä ongelmia:

”Kumppanimaiden ongelmia ovat julkisen sektorin kehittymättömyys, oikeusvaltio- ja demokratiakehityksen jälkeensä jääneisyys sekä hyvän hallinnon kehittämisen haasteet. Neuvostoajalta periytynyt infrastruktuuri on rapautunut ja alueella esiintyy vakavia ympäristöön, energiaan ja luonnonvaroihin liittyviä ongelmia. Kansainvälinen talouskriisi huonontaa erityisesti alueen köyhimpien maiden tilannetta entisestään. Maiden väliset ja sisäiset alueelliset ja etniset konfliktit sekä rajariidat vaikeuttavat alueellista yhteistyötä, vahvistavat eriarvoisuutta sekä heikentävät kansalaisyhteiskunnan kehittymisedellytyksiä. Ihmisoikeusongelmat ovat yleisiä ja naisten asema on useissa maissa heikko.”⁴⁰

Valko-Venäjän ja EU:n väliset suhteet ovat epävakait ja niiden kehitystä kuvaa hyvin termi aaltoliike. Virallisesti EU:n huoli on kohdistunut pitkälti ihmisoikeuksiin, kuten vuoden 2010 presidentinvaalien yhteydessä. Valko-Venäjän hallinnon toimet johtivat pakotteisiin, joista suurin osa purettiin vuonna 2016 huolimatta siitä, että niihin liittyviä poliittisia tavoitteita ei ollut saavutettu täysimääräisinä. Tämä voidaan nähdä poliittisena myönnytyksenä EU:n taholta. Valko-Venäjä kuuluu useisiin EU:n kehityshankkeeseen, joilla voidaan nähdä olevan Valko-Venäjää integroivia pyrkimyksiä.⁴¹ Näistä pitkäaikaisin hanke on ollut EU:n itäinen kumppanuusohjelma (engl. *The Eastern Partnership*). Uusimpana hankkeena, johon Valko-Venäjä on osallistunut, on Itä-Euroopan energiatehokkuuden ja ympäristön kumppanuusohjelma (engl. *Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership*).⁴²

³⁸ Breault, Yann: Belarus in the ‘new Cold War’. *The Return of the Cold War*. Black, J. L. & Michael Johns (eds.) Routledge, New York, 2016, s. 47–50.

³⁹ European External Action Service: *Programming of the European Neighbourhood Instrument (ENI) - 2014-2020 / Strategy Paper and Multiannual Indicative Programme for EU support to Belarus (2014-2017)*, s. 2–10. Luettu 11.3.2018. [http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/financing-the-enp/belarus_2014_2017_programming_document_en.pdf]

⁴⁰ Ulkoasiainministeriö: *Laajemman Euroopan aloite, Suomen kehityspoliittinen puiteohjelma, toimeenpanosuunnitelma 2011-2014*. Erweko Painotuote Oy, 2011, s. 7.

⁴¹ European External Action Service: *EU-Belarus relations*. Luettu 11.3.2018 [https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/35606/EU-Belarus%20relations].

⁴² European External Action Service: *Eastern Partnership*. Luettu 11.3.2018 [https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/419/eastern-partnership_en].

Yhteistä hankkeille on niihin liitetty taloudelliset avustukset, joiden avulla kehitystä osittain haetaan. EU näkee suhteiden kehittyneen merkittävästi Ukrainan sodan alkamisen jälkeen.⁴³

Koska Valko-Venäjä on asettanut itselleen erilaiset tavoitteet EU:n ohjelmissa esimerkiksi Ukrainaan ja Moldovaan nähden, sisältää asetelma alueellisen kilpailutilanteen.⁴⁴ Valko-Venäjän omat pyrkimykset ovat poliittisesti edellä mainittuja maltillisempia. Itäisen kumppanuusohjelman puitteissa Valko-Venäjä kilpailee sen muiden osallistujamaiden, Armenian, Azerbaidžanin, Georgian, Moldovan ja Ukrainan kanssa ohjelmaan liittyvistä taloudellisista resursseista. Valko-Venäjä joutuukin taistelemaan avustuksista, lainoista ja muista EU:n käyttämistä instrumenteista osittain erilaisin omin myönnytyksin. Voidaan väittää, että Valko-Venäjän on mahdollista toteuttaa EU:n suhteen strategiaa, jossa se omilla poliittisilla ja ideologisilla myönnytyksillä, tai kattamattomilla lupauksilla⁴⁵ sellaisista, tekee kauppaa EU:n taloudellisen tuen kanssa. Samalla se toimii viestinä Venäjän suuntaan. Mikäli Venäjä ei tue Valko-Venäjää, hakeutuu Valko-Venäjä lähemmäs Länttä.⁴⁶ Lännelle Valko-Venäjä myy omia käytänteitään, reformeja, sanallisia sitoumuksia saaden vastakauppana taloudellisia apupaketteja. Samaan ajatukseen on päätyntä myös Bohdan. Hän muistuttaa Venäjän kykenevän hyödyntämään Valko-Venäjän sisäistä erimielisyyttä ja vaikutusvaltaansa Valko-Venäjällä organisaatioiden ja median kautta. On väitetty vuoden 2010 laajojen mielenosoitusten olleen Moskovan järjestämiä.⁴⁷ Tämä valta rajoittaa Valko-Venäjän lännensuuntaisia liikkeitä.

Osana tätä toimintalinjaa Lukašenka osoittaa kansainvälistä tarvetta EU:lle ja Valko-Venäjän tukea sen yhtenäisyydelle.⁴⁸ Tämä johtuu Valko-Venäjän tavoitteesta edistää moninapaisen maailman rakentumista. Lukašenkan näkemyksen mukaisessa tavoitteessa maailman tilannetta pitäisivät tasapainossa Venäjä, Kiina, Yhdysvallat ja EU. Näistä Venäjä ja EU ovat maantieteellisesti lähinnä Valko-Venäjää ja siksi Valko-Venäjälle on tärkeää, että EU toimii

⁴³ European External Action Service: *Belarus and the EU*. 11.5.2016. Luettu 12.3.2018. [https://eeas.europa.eu/delegations/belarus/15975/belarus-and-eu_en].

⁴⁴ Ulkoasiainministeriö (2011), s. 7. Venäjän suurvaltapyrkimykset tukevat hyvin tämänkaltaista toimintaa. Venäjän toimet Ukrainassa on suunnattu Ukrainan länteen integroitumista vastaan. Vuoden 2010 mielenosoitukset ja niiden hajottaminen Valko-Venäjällä ovat olleet Valko-Venäjän ja EU:n välisen dialogin suurin taka-askel. Siten se asettuisi luontevasti Venäjän harjoittamaan aggressiiviseen etupiiripolitiikkaan. Ks Grigas (2016), s. 236–238.

⁴⁵ Uladzimir Nyaklyayew: *Promises of Belarusian Officials Mean Nothing!* 28.3.2018. Luettu 1.4.2018 [<https://charter97.org/en/news/2018/3/28/284416/>].

⁴⁶ Белта: Лукашенко поручил искать новые рынки в условиях проблем с поставками продуктов в Россию. 30.3.2018. Luettu 11.4.2018. [www.belta.by/printv/president/view/lukashenko-poruchil-iskat-novye-rynki-v-usloviyah-problem-s-postavkami-produktov-v-rossiju-296484-2018/].

⁴⁷ Bohdan, Siarhei: *Who rules Belarus?*. Centre for Transition Studies. London – Minsk. 2013, s. 15–16.

⁴⁸ Лукашенко, Александр: *Переговоры с заместителем премьер-министра, министром иностранных и европейских дел Бельгии Дидье Рейндерсом*. 15.03.2017f. Luettu 11.3.2018. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-5504/]. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-zamestitelem-premjer-ministra-ministrom-inostrannyx-i-evropejskix-del-belgii-didje-rejndersom-15787/].

vastapainona Venäjälle. Valko-Venäjä haluaa olla EU:n suuntaan ongelmia aiheuttamaton valtio ja rakentaa eurooppalaista turvallisuutta. Tässä logiikassa piilee tavoite, jonka mukaan Valko-Venäjä voi tarvittaessa uhata tilanteen heikkenemisellä, mikäli Valko-Venäjän intressit jätetään EU:n taholta huomioimatta. Tämä toimii kilpailuvalttina alueellisessa kilpailuasetelmassa EU:n tukien ohjaamisessa EU-maiden ulkopuolelle.

EU:n asevientikielto ja Venäjän haluttomuus modernien asejärjestelmien myyntiin ja Valko-Venäjän armeijan kehittämiseen ovat edistäneet Kiinan ja Valko-Venäjän sotilaallista yhteistyötä, joka keskittyy sotateollisuuteen. Yhteistyö on Valko-Venäjälle turvallisuuden kannalta minimaalinen riski, mutta sen taloudellinen potentiaali on suuri. Yhteistyön tuloksena Valko-Venäjä on kehittänyt pitkän kantaman Polonez-raketinheitinjärjestelmän täsmäohjuskyvyllä. Yhteistyö on tiivistynyt vuonna 2018 ja yhteistyön suunta on edelleen tiivistyvä myös sotilaallisen toiminnan ulkopuolella. Maiden välillä taloudellisia hankkeita, joista Kiinan One Belt One Way kannustaa Valko-Venäjää omien etujensa ajamiseksi lähentymään EU:ta. Hankkeet myös sitovat Valko-Venäjän sellaisen kansainvälisesti suuren vallan kanssa, joka ei ole Venäjän ja EU-maiden jännitteiden osapuolena.⁴⁹

Lukašenka kykenee myös hyödyntämään EU:n sisäistä epäjärjestystä ja heterogeenisyyttä. Hän pystyy vertaamaan Valko-Venäjälle asetettuja tavoitteita itselleen tarkoituksenmukaisesti valiten verrattavan kohteen EU:sta. Näin hän on tehnyt esimerkiksi Puolan kohdalla.⁵⁰ Tässä käy ilmi myös EU:n keskeinen ero toimijana suhteessa Venäjään. EU koostuu useista jäsenvaltioista, joilla on omat yksilölliset suhtautumistapansa Valko-Venäjään. EU pakottaa ja ohjaa päätöksenteon kautta myös jäsenvaltioiden politiikkaa esimerkiksi Valko-Venäjän suhteen, jota Valko-Venäjä kykenee hyödyntämään omassa politiikassaan.⁵¹

EU on joutunut tarkastelemaan politiikkaansa myös yleisesti maailmassa muuttuneen tilanteen suhteen. Suurimmat muutokset voidaan nähdä johtuvan Libyan, Syyrian ja Irakin pakolaisongelmasta, joidenkin EU:n jäsenvaltioiden taloudellisesta kriisistä, EU-maiden

⁴⁹ Preiherman, Yauheni: *Strategic Advances and Economic Hopes of Belarus-China Relations*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 97. 24.7.2017, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/strategic-advances-and-economic-hopes-of-belarus-china-relations/>]; SIPRI: *EU arms embargo on Belarus*. 22.2.2018. Luettu 20.3.2018. [https://www.sipri.org/databases/embargoes/eu_arms_embargoes/belarus/belarusD]; Bohdan (2014), s. 12–13, 18; Белта: *Минобороны Беларуси и Китая подписали соглашение о предоставлении безвозмездной помощи*. 9.4.2018. Luettu 10.4.2018. [www.belta.by/society/view/minoborony-belarusi-i-kitaja-podpisali-soglashenie-o-predostavlenii-bezvozmezdnoj-pomoschi-297918-2018/].

⁵⁰ Лукашенко, Александр: *Встреча с Министром иностранных дел Польши Витольдом Ващицким*. 23.3.2016. Luettu 10.3.2018. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-ministrom-inostrannyx-del-polshi-vitoldom-vaschikovskim-13313/].

⁵¹ Igar Gubarevich: *Three 'thorns in the flesh' of Belarus-Poland relations*. 16.10.2016. Luettu 11.3.2018. [<https://belarusdigest.com/story/three-thorns-in-the-flesh-of-belarus-poland-relations/>].

alueilla tehdyistä terrori-iskuista sekä Brexitistä, joka on johtanut puheisiin EU:n rakenteellisesta hajoamisesta ja jopa sen epäonnistumisesta. Nämä muutokset toimivat samalla Lukašenkan hyväksi, sillä hän voi käyttää EU:n epäonnistumisia omissa pyrkimyksissään vasta-argumentteina puhuessaan turvallisuudesta tai Valko-Venäjän sisäisten reformien ja kehityksen toimeenpanoista. EU:n ja Valko-Venäjän välejä on myös lähentänyt Ukrainan sota. EU näkee juuri Lukašenkan johtaman Valko-Venäjän riittävän vahvana alueellisena toimijana turvallisuuden näkökulmasta katsottuna. EU:n Valko-Venäjän delegaation johtaja Maira Mora kehotti vuonna 2014 valkovenäläisiä tukemaan omaa Lukašenkaa osana Ukrainan sodan ratkaisua.⁵² Lukašenkan on mahdollista hyödyntää tämän kaltaisia ulostuloja yhtäältä omissa sisäpolitiikassa asemansa lujittamiseksi ja toisaalta ulkopoliitikassa EU:n suuntaan. Tällaisena aloitteena ja Valko-Venäjän turvallisuustoimijan roolin vahvistajana toimii Lukašenkan mittava 10 tuhannen sotilaan kontribuutioehdotus Itä-Ukrainan rauhanturvaoperaatioon.⁵³

1.2.4 Sielun peili – katsaus Valko-Venäjän sisäiseen tilanteeseen

Valko-Venäjästä on tärkeää ymmärtää sen toimintaa kansainvälisessä yhteisössä ja ymmärtää valtion sisäinen toimintamalli. Näitä ymmärtääkseen tulee ymmärtää *valkovenäläisyyttä*. Maata on johtanut populistisena ja korruptionvastaisena toimijana esiin noussut kollektiivifarmin johtaja Lukašenka ensimmäisistä vaaleista (1994) lähtien. Itsenäisyys nähtiin Valko-Venäjällä identiteettisenä haasteena, ikävänä tosiasiana ja jopa ongelmana. Makein mukaan valkovenäläisyyttä on evoluutio revoluution sijaan, eli hidas ja asteittainen kehitys. Tämä selittää esimerkiksi pysymistä neuvostoliittolaisessa valtiojohtoisessa suunnitelmataloudessa. Kehittyväisyys kuvaa myös valtion ulkopoliittisia valintoja, jotka ovat rakentavia, eivätkä toisiaan katkovia. Valtiona sitä ei pidä ymmärtää nuorena itsenäisenä valtiona, vaan sen valtiollisuuden identiteetti on vuosisatoja vanha.⁵⁴ Makein idea perustelee Valko-Venäjän paikkaa itsenäisenä valtiona. Idea on ristiriidassa Lukašenkan kanssa, joka on halunnut yhdistää Valko-Venäjän Venäjään jo 90-luvulla ja vielä 2014 sanoi Venäjän ja Valko-Venäjän olevan *de facto* yksi valtio⁵⁵. Ioffe tuo identiteetin vaikeuteen valkovenäläisen oppositiohahmo Antsipenkan (ven. *Алесь Анципенка*) näkemyksen. ”*Omaa identiteettiään ymmärtämätön*

⁵² *Будет ли прочным мир в Украине?*, Дело принципа, Телеканал ОНТ, 22.9.2014.

⁵³ Belta: *Lukashenko: Belarusian peacekeepers are ready to stand between conflicting sides in Ukraine*. 18.2.2018. Luettu 28.3.2018. [<http://eng.belta.by/president/view/lukashenko-belarusian-peacekeepers-are-ready-to-stand-between-conflicting-sides-in-ukraine-109413-2018/>].

⁵⁴ Makeй, Владимир: *Государственность. Национальная идея Беларуси*. Книжный мир, Москва, 2015, s. 6–8.

⁵⁵ Kyseessä lienee osa Lukašenkan ulkopoliittista strategiaa ja läheisyyden osoittamista Venäjälle, joka selittäisi nämä ristiriitaiset lausunnot. Se kuvastaisi hyvin valtion samanaikaisia erisuuntaisia pyrkimyksiä ja omien etujen maksimointia ja vahinkojen minimointia. Valko-Venäjän on tärkeä osoittaa olevansa luottamuksen ja saamiensa etujen arvoinen, mutta samalla luotava varmuutta oman suvereniteettinsa ja itsenäisyytensä säilyttämiseen.

ihminen on itse asiassa valkovenäläinen. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että muut osaisivat ymmärtää häntä".⁵⁶ Valkovenäläinen identiteetti on edelleen kehitysvaiheessa.

Vallan keskittyminen presidentille on osa kansallisen identiteetin muodostumista vahvan hallinnon kaipuun kautta. Osana tätä Lukašenka puhui vuonna 1996 kansanäänestyksen yhteydessä valtion olemusta uhkaavasta perustuslaillisesta kriisistä. Keskittymisen kulminoitui vuoden 2006 presidentinvaaleissa, joiden lopputuloksena Lukašenka sai diktaattorin lisänimen. Kansanäänestysten tuloksena päätöksentekovalta siirtyi presidentille.⁵⁷ Tämä autokratia on merkittävästi ristiriidassa Valko-Venäjän perustuslain kanssa, joka määrittelee Valko-Venäjän olevan *"yhtenäinen, demokraattinen, sosiaalinen oikeusvaltio"*.⁵⁸ Hallinnon ja yhteiskunnan arvona ja tavoitteena ovat *"kansalaisten oikeudet ja vapaus, jotka toteutuvat pluralistisessa poliittisten instituutioiden ideologioiden ja mielipiteiden demokratiassa"*.⁵⁹ Presidentin tulee lakien mukaan toimia Valko-Venäjällä demokratian, itsenäisyyden ja kansallisen turvallisuuden takaajana ja vastuunkantajana.⁶⁰ Luukkanen nimeää Valko-Venäjän hallinnon puolidemokratiaksi, jossa valtaeliitin selviytymisvietti ohjaa kansallisen selviytymisen ja identiteetin suuntautumista.⁶¹ Kansallisen identiteetin muokkauksessa on kyse ideologiasta, jonka osana ulkoministeri Makein Ukrainan sodan alkamisen jälkeen toimittama kirja on osa.

Valkovenäläiset edustavat kolmea identiteettidiskurssia⁶², joista hallinnon hyväksymä Itäinen identiteetतिकurssi asettaa Valko-Venäjän kuuluvaksi itään ja Venäjän yhteyteen. Bekus esittää virallisen valkovenäläisen ideologian rakentuvan vahvasta presidenttikeskeisestä vallasta, sosiaalisesti suuntautuneesta taloudesta ja ortodoksisista uskonnollisista arvoista. Ideologia siirtyi teoreettisesta viralliseksi 2003 Lukašenkan julkaistua näkemyksensä ideologian konseptista. Siihen lisättiin Valko-Venäjän rooli itäslaavilaisen sivilisaation hengellisenä

⁵⁶ Grigas (2016), s. 229; Lucas (2008), s. 175; Luukkanen (2009), s. 21–22; Bennet, Brian: *The last dictatorship in Europe: Belarus under Lukashenko*. New York. Columbia University Press corp. 2011, s. 320–335; Медведев, Рой: *Александр Лукашенко. Контуры белорусской модели*. Москва. ЗАО «ББПГ». 2010, s. 68–83.; Ioffe (2008), s. 77. Identiteetin muodostamisen hankaluudesta ks myös Hersteinsdóttir-Hölttä, Áslaug: Kolikon kaksi puolta – Valko-Venäjän kansallisen identiteetin etsintä. *Tuntematon Valko-Venäjä*. Luukkanen, Arto (toim.). Helsinki. Edita. 2009, s. 196–217.

⁵⁷ Bennett (2011), s. 45–50.

⁵⁸ *Конституция Республики Беларусь*, 1:1 (ven. *"Республика Беларусь – унитарное демократическое социальное правовое государство"*). Tässä tutkimuksessa käytetään asiakirjaviittauksissa sivunumeroiden sijaan niiden osaa, lukua ja/tai artiklaa. Kansallisen turvallisuuskonseptiin liittyvissä viitteissä käytetään pelkkää artiklanumeroa.

⁵⁹ *Конституция Республики Беларусь*, 1:2,4.

⁶⁰ Официальный интернет-портал Президента Республики Беларусь: *Статус и полномочия Президента Республики Беларусь*. Luettu 8.11.2016. [<http://president.gov.by/ru/staus-polnomochia/>].

⁶¹ Luukkanen, Arto (toim.): *Tuntematon Valko-Venäjä*. Helsinki. Edita. 2009, s. 13, 25–27.

⁶² Bekus käyttää valkovenäläisen kansan konseptin (engl. *concept of the Belarusian nation*) termiä, mutta tässä tutkimuksessa siitä käytetään merkityssysteemiä diskurssi, sillä identiteetit ovat luonteeltaan sosiaalisesti rakennettuja ja näin ollen luettavissa kuuluvan diskurssien maailmaan.

johtajana ja ideologian ohjaus kansalaisille nostettiin tärkeäksi. Tätä virallisten arvojen syötettä toteutetaan valtion ohjaaman median ja koulutusjärjestelmän kautta. Itäinen ideologia suhtautuu Neuvostoliittoon ja sen perintöön myönteisesti, mutta yhdistää sen itsenäiseen Makein mainitsemaan valkovenäläiseen kulttuuriin ja historiaan. Venäjä nähdään slaavilaisen yhtenäisyyden kulttuurin suojelijana ja läntisen arvomaailman vastapainona. Valkovenäläiset nähdään erityisenä kansana, jolle on ominaista kollektiivisuus ja sosiaalinen tasa-arvoisuus. Liberalismin ja individualismin vastapainoksi esitetään valtio-ohjattua kollektivismia, keskinäistä avunantoa, sosiaalista luottamusta ja väestön ja valtion välistä kunnioitusta. Slaavilainen verisukulaisuus on tärkeä termi virallisessa ideologiassa.⁶³ Asetelma on muuttunut haastavaksi viimeistään Ukrainan sodan aikana Venäjän rikottua slaavilaisen kolmion⁶⁴.

Identiteetin ja valtion ideologian määrittäminen on noussut yhdeksi tärkeimmistä hallinnon teemoista. Lukašenkan tavoitteleva slaavilainen maailman integraatio ja kansallinen identiteetti on muuttunut Putinin esittämän integraatiolinjan ja ekspansiivisen ulkopoliittikan johdosta erityisesti Ukrainan sodan yhteydessä. Putin esitti Valko-Venäjän yhdistämistä osaksi Venäjää valtioliiton sijaan. Tämä olisi tarkoittanut Lukašenkan vallan ja Valko-Venäjän itsenäisyyden loppumista. Valko-Venäjä valitsi oman identiteetin kehittämisen. Valko-Venäjän kiihtyvä oman itsensä määrittely ja huolestuneisuus venäläisen identiteetin vahvasta asemasta tukevat tutkimuksen alussa esitettyjä hypoteeseja. Makein mukaan siirtymistä identiteetistä toiseen ei voida tehdä äkillisesti, vaan identiteettiä muokataan asteittain.⁶⁵ Valtiojohtoisen itsenäisen valkovenäläisen kansallisidentiteetin rakentamisen osana oppositioon liitettyjä valkovenäjän kielen ja valko-puna-valkolipun kaltaisia symboleita on popularisoitu yhteiskunnassa ja niiden käyttö on muutettu lailliseksi.⁶⁶ Samoin EU-maiden ja Venäjän medioiden Valko-Venäjän vastaiset narratiivit ovat vahvistaneet tämän identiteetin kehitystä.⁶⁷

Valko-Venäjän halu pysyä itsenäisenä ohjaa Valko-Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa välttämään vastakkainasettelua Venäjän ja EU:n kanssa. Samalla sijaintinsa puolesta Valko-Venäjälle on tärkeää estää Venäjän ja EU:n tai Naton suora konflikti. Lisäksi Valko-Venäjän etujen mukaista on ohjata maailmaa moninapaiseksi, jotta sillä itsellään olisi enemmän

⁶³ Bekus, Nelly: East, West or “In Between”? Three Post-Communist Concepts of the Belarusian Nation. *The East-West Discourse: Symbolic Geography and its Consequences. Nationalisms across the globe vol 8*. Maxwell, Alexander (ed.). Bern. Peter Lang AG, International Academic Publishers. 2011, s. 191–192.

⁶⁴ Slaavilaisen kolmio tai kolmikko on käsite, joka tarkoittaa Ukrainaa, Valko-Venäjää ja Venäjää.

⁶⁵ Lucas (2008), s. 175–176.

⁶⁶ Ioffe, Grigory: *Toward a More Belarusian Belarus*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 96. 20.7.2017. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/toward-a-more-belarusian-belarus/>].

⁶⁷ Ioffe, Grigory: *Belarus's Quest for Self-Identity Aided by Outside Actors*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 76. 8.6.2017. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-quest-self-identity-aided-outside-actors/>].

liikkumavaraa ulkopoliittisesti.⁶⁸ Tätä korostaakseen Valko-Venäjä on omaksunut ”keskeisen” identiteetin ja monivektorisen ulkopoliitiikan. Kansallisidentiteetin ääripäät lähestyvät toisiaan valkovenäläisyyden käsitteen kautta ja jako ”meidän ja heidän” välillä on kaventunut. Tästä huolimatta hallinto käyttää propagandaa ja vaalimekanismeja poliittisen opposition voiman rajoittamiskeinoina.⁶⁹ Osana identiteetin kehitystä on poliittisten vankien vapauttaminen, joka ohjasi Valko-Venäjää etäämmäs Venäjästä. Samalla se on osa poliittista peliä.

Ukrainan sota heikensi Valko-Venäjän taloutta, joka lähti uuteen kasvuun vuonna 2016. Nousun ylläpitämiseksi Valko-Venäjän on säilytettävä hyvät välit Venäjään, sillä se on Valko-Venäjän tärkein kumppanimaa. Samalla Valko-Venäjä pyrkii poliittisesti etääntymään Venäjästä. Länsi on antanut Valko-Venäjälle myönnytyksiä ja osoittanut tyytyväisyyttä siihen, etteivät Ukrainan tapahtumat ole levinneet Valko-Venäjälle. Valko-Venäjällä on kuitenkin ollut hallinnon ajamien uudistusten johdosta laajoja mielenosoituksia ja massamaisia pidätyksiä vuoden 2017 alussa.⁷⁰ Venäjä näkee Valko-Venäjän lähestymisen Lännen kanssa kiristämisenä ja nollasummapelinä, jossa Valko-Venäjä hylkää Venäjän osana suhteiden kehittämistään Lännen kanssa.⁷¹ Venäjä voi ja yrittää vaikuttaa tähän kehitykseen etenkin taloudellisella painostuksella. Valko-Venäjän ulkomaanvelka oli 2017 historiallisen suuri. Suurin osa velasta on Venäjälle. Viennistä Venäjälle suuntautuu noin puolet ja EU-maihin neljännes.⁷²

Nykyisen hallinnon onnistumiset talouden ja alueellisen turvallisuuden kehittämisessä ovat johtaneet kansalaisten tyytymättömyyden laskemiseen vuoden 2017 mielenosoituksista. Siksi EU:n on helpompi hyväksyä nykyinen hallinto puutteineen.⁷³ Myös kansalaisten on helpompi hyväksyä Lukašenkan hallinto. Tarkasteluvälillä Valko-Venäjän suhteet muihin valtioihin ovat vaihdelleet kausiluontoisesti. Trendeinä voidaan nähdä heikentyneet suhteet Venäjään ja kehittyvät suhteet Kiinaan sekä EU:iin. Alueellisen turvallisuustoimijan roolin kehitys johtuu pääosin verrattain hyvistä suhteista EU:iin, Venäjään ja Ukrainaankin sekä Valko-Venäjän pääsy Ukrainan sodan diplomaattisen sovittelun alustaksi. Sisäpoliittisesti Venäjän talouden heikko

⁶⁸ Preiherman, Yauheni: *Belarus Becomes Increasingly Geopolitically Minded*. Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 24. 15.2.2018, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-becomes-increasingly-geopolitically-minded/>].

⁶⁹ Ioffe, Grigory: *Belarus: National Cohesion and Political Culture*. Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 30. 27.2.2018, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-national-cohesion-political-culture/>].

⁷⁰ Ioffe, Grigory: *A Year in Review: Belarus Pursues Greater National Consolidation*. Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 7. 18.1.2018, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/year-review-belarus-pursues-greater-national-consolidation/>].

⁷¹ Ioffe, Grigory: *Belarus in a Love Triangle With Russia and the West?*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 158. 6.12.2017, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-love-triangle-russia-west/>].

⁷² Ioffe, Grigory: *Belarusian Economy: Challenges and Gains*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 115) 20.9.2017, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarusian-economy-challenges-and-gains/>].

⁷³ Ioffe, Grigory: *Belarus Demonstrates Resilience*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 138. 30.10.2017, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-demonstrates-resilience/>].

tila ja Venäjän taloustukien ohjautuminen Valko-Venäjän sijaan Itä-Ukrainaan ovat yhdessä Venäjän painostustoimien kanssa yhdistäneet Valko-Venäjän hallintoa ja oppositiota, joiden kansallistamistoimet Venäjä näkee itselleen vihamielisinä. Valko-Venäjän pyrkimys itsenäiseen puolustukseen on laskettavissa tällaiseksi toimeksi.⁷⁴

1.3 Laadullinen tutkimus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät

Tutkimustehtävän asettelu antaa tutkimukselle totuuden ja tiedon perimmäiseen olemukseen ja tavoitettavuuteen viitaten ymmärrykseen tähtäävän luonteen.⁷⁵ Tämä tieteenfilosofinen ajattelutapa ei ole Alasuutarin mukaan vastakohta tai poissulkeva kvantitatiiviselle tutkimukselle, vaan niitä voidaan pitää toisiaan täydentävinä.⁷⁶ Tämän tutkimuksen kohdalla laadullinen tutkimus nähdään ymmärrykseen ja tulkintaan perustuvana analyysinä, joka tähtää kohteen syvälliseen avaamiseen. Tutkimuksessa määrälliset menetelmät korostaisivat erilaisia tuloksia. Kyse on näkemyseroista, jossa voidaan verrata puhetta taiteeseen ja musiikkiin. Ääntä voidaan tutkia laskemalla nuottien äänenkorkeutta ja ajallista kestoa, mutta vasta kokonaisuutta tutkittaessa muodostuu musiikillinen tulkinta teknisen tarkastelun sijaan. Samoin maalauksesta voidaan tarkastella värisävyjen määrien tai fyysisten arvojen kaltaisia arvoja. Se johtaa hyvin erilaiseen tulokseen, kuin teoksen tulkinta ja ymmärtäminen kokonaisuutena.

Eskolan ja Suorannan laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä noudattaen tutkimuksessa aineisto ja ilmiö ovat ohjanneet tutkimusprosessia tutkimussuunnitelman elävyyden, tutkijan oppimisprosessin ja vastaanottavaisuuden lisäksi. Se on johtanut Eskolan ja Suorannan näkemyksestä poiketen laajaan aineistoon tutkimuksen korostettaessa aineistolähtöistä analyysiä kapean aineisto-otannan kustannuksella. Tutkijalta vaaditaan rohkeutta jättäytyä numeraalisten argumenttien ulkopuolelle ja paneutua syvällisempään tulkintaan ja antaa aineiston ohjata myös tutkijaa. Se on tärkeää ilmiön perusluonnetta selvittäessä.⁷⁷ Näiden ohjeiden jäljissä tutkimuksessa käytetään menetelmällisesti joustavia ja tutkijalle tilaa antavia diskurssianalyysiä ja hermeneuttista analyysiä. Ne mahdollistavat aineiston analyysin ilman tarkasti asetettuja reunaehtoja tai vahvaa ennakko-oletusta lopputuloksesta.

⁷⁴ Wilson, Andrew: Belarus: from a Social Contract to a Security Contract?. *Journal of Belarusian Studies* 2016. Ostrogorski Center. Yaraskau, Kryvoi (ed.). London, 2016. 2016, s. 81–88.

⁷⁵ Sipilä, Joonas & Tommi Koivula: *Kuinka strategiaa tutkitaan*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Julkaisusarja 2: Tutkimuslauseita no 50. Juvenes Print. Helsinki. 2013, s. 16–17.

⁷⁶ Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus*. Viides painos. Tampere. Vastapaino. 2014, s. 31–32.

⁷⁷ Eskola, Jari & Juha Suoranta: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Seitsemäs painos. Jyväskylä. Vastapaino. 2005, s. 15–22.

1.3.1 Diskurssianalyysi

Diskurssianalyysi on laaja ja monimuotoinen käsite. Taustalla on käsitys puheen ja tekstin roolista sosiaalisen todellisuuden rakentajina. Tämän käsityksen jalustalle on kehittynyt laaja kritiikkiäkin synnyttänyt näkökulmallisten, viitekehyksellisten ja menetelmällisten väljä moninaisuus.⁷⁸ Näkemys yhtyy konstruktivistiseen turvallisuuskäsitykseen, jossa turvallisuus on sosiaalisesti konstruktioitu⁷⁹ entiteetti. Juhila, Jokinen ja Suoninen määrittelevät diskurssianalyysin olevan kielen käytön tutkimusta sosiaalisen todellisuuden rakentajana sosiaalisessa kanssakäymisessä. Tähän kielenkäyttöön he liittävät oleellisena osana merkitykset osana kielenkäyttöä ja tämän kokonaisuuden analysointia.⁸⁰ Tämä määritelmä on yksi monista.

Diskurssianalyysin monitarkoituksellisuuden vuoksi tarkoitus ja määrittely on avattava ja tutkijan pohdittava sitä, miten hän käsittää diskurssin käsitteen ja kokee diskurssianalyysin viitekehysten. Diskurssianalyysistä löytyy erilaisia muotoja erilaisten ominaispiirteiden mukaan. Näiden yhteisenä tekijänä voidaan nähdä kielellisten tuotteiden, puheen ja tekstien tutkimuksen keskiönä oleminen. Lähestymistavallisia painotuksia voidaan tehdä yhteiskuntatieteellisen tai kielitieteen perinteen suuntaan. Aineisto määrittää, tutkitaanko luonnollista vai tutkijan tuottamaa aineistoa. Luonnollisen aineiston valmistusprosessissa tutkija ei ole ollut mukana. Tässä tutkimuksessa tutkitaan luonnollista aineistoa. Keskeisenä jakona diskurssianalyysissä on linja kriittisen ja tulkitsevan suuntausten välillä. Kriittinen diskurssianalyysi nostaa keskiöön yhteiskunnallisten valtasuhteiden tuottamisen ja ylläpidon diskurssein. Tämä edellyttää tutkijalta lähtökohtaisesti etukäteen otaksuttua puheissa olevaa valta-asymmetrioiden tuottamisen lähtökohtaa. Tulkitseva diskurssianalyysi on tutkijan kannalta avoimempi ja mahdollistaa aineiston analyysin tulkinnan aineistolähtöisesti.⁸¹ On kyse siitä, otaksutaanko aineiston luovan vallankäytön käytänteitä.

Koska diskurssit muokkaavat maailmankuvaa ja todellisuutta niiden kuvaamisen sijaan, niillä on voimaa. Voima muuttaa, rakentaa tai luoda käsityksiä on kytköksissä vallan käsitteeseen. Diskurssianalyysi tarkkailee vallan käyttäytymistä siinä, miten käsite saa jonkin tietyn merkityksen toisen merkityksen sijaan. Pyritään käsittämään miten asia sosiaalisesti

⁷⁸ Siltaoja, Marjo & Meri Vehkaperä: Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa, *Menetelmäviidakon raivaajat*. Puusa, Anu & Pauli Juuti (toim.). Johtamistaidon opisto. Hansa-print. 2011, s. 206.

⁷⁹ Sosiaalisen konstruktion koulukunta erottautuu täten realistisesta kielenkäytön koulukunnasta, jossa kieli edustaa todellisuuden kuvaa. Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere. Vastapaino, 2016, s. 17.

⁸⁰ Idib, s. 17.

⁸¹ Siltaoja, Marjo & Meri Vehkaperä (2011), s. 206–210.

rakennettiin tai rakentui, eikä miksi se tapahtui.⁸² Kriittinen diskurssianalyysi soveltuu poliittisten tekstien, kuten hallinnon lausuntojen, poliittisten puheiden ja virallisten asiakirjojen tutkimiseen. Kriittisyys ei ilmene metodia tai diskurssianalyysia itseään, vaan tutkimuskohdetta ja sen luonnetta kohtaan. Pyrkimys ei ole vain ymmärtää tutkittavaa kohdetta, vaan tarkastella kriittisesti sen vaikutusta yhteiskuntaan. Kuten diskurssianalyysille menetelmänä, ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää diskurssille.⁸³ Se ei ole toisaalta tarpeen, sillä määritelmien moninaisuus edistää tutkijoiden mahdollisuuksia ja dialogia, jolla on edistävä vaikutus tieteele. Tämän näkemyksen mukaisesti kriittisen diskurssianalyysin koulukunta edustaa itsekin sosiaalisesti yhteiskuntaa ja näkemyksiä muokkaavaa kokonaisuutta.

Varto on määrittänyt diskurssin sellaiseksi keskustelun normistoksi, jonka mukaisesti keskustelussa tulee argumentoida, keskustella ja osallistua. Näin diskurssi saa rakenteellisen jäsennyksen ja tulkinnan sääntöjä luovana prosessina. Varto määrittää itse säännösten ulottuvuuden keskustelun aiherajoille diskurssiavaruuden termillä. Näin diskurssiavaruus on se keskustelun alue, jota diskurssin säännöstö koskee. Siis vain rajatuissa asioissa voidaan argumentoida rajatulla tavalla. Varto näkee myös diskurssit osana tieteellistä tutkimuskenttää, jossa tutkimuksen diskurssiavaruutta voi muotoilla diskurssin säännöin diskursiivisesti, eli johdonmukaisesti. Tämä ajatus heijastaa kriittistä diskurssianalyysia.⁸⁴

Diskurssia ei tule ymmärtää pelkästään jäykkinä ja yksiselitteisinä säännösteinä. Ne ovat yhteisön, ryhmän tai yksilön luomia käsityksiä ja luonteensa puolesta alttiita tulkinnanvaraisuudelle ja häilyvyydelle. Niitä voi itsessään tutkimuksessa pitää tutkimuksen tuloksina, mutta niiden analyysissä keskiössä ei tule olla aineiston mekaaninen tarkastelu, vaan niiden käytänteet ja suhtautuinen toisiinsa.⁸⁵ Toisin sanoen teksti ja diskurssi ovat eläviä komponentteja, jotka vaikuttavat ja elävät muiden tekstien ja diskurssien kanssa rinnakkain. Tästä syntyy diskurssien valtakamppailu ja kilpailevien diskurssien määritelmä. Ei ole olemassa yhtä ”turvallisuuskurssia”, vaan turvallisuuskurssia on lukemattomia, joista toiset ovat vahvempia niiden näkemyksen jakaneiden määrän perusteella ja toiset ovat

⁸² Åhall, Linda & Stefan Borg: Predication, presupposition and subject-positioning. *Critical approaches to Security: An introduction to theories and methods*. Shepherd, Laura J. (ed.). New York: Routledge, 2013, s. 197–198.

⁸³ Wodak, Ruth & Michael Meyer: Critical discourse studies: history, agenda, theory and methodology. *Methods of Critical discourse studies*. Wodak, Ruth & Michael Meyer (eds.) Third Edition. Sage Publications Ltd. London. 2016, s. 2–7.

⁸⁴ Varto, Juha: *Laadullisen tutkimuksen metodologia*. Osuuskunta Elan Vital / Juha Varto. 2005, s. 192–193; Aalto, Pami: Geopolitiikka ja Q-metodologia: diskurssit ja yksilötoimijat tutkimuskohteena. *Muuttuva geopolitiikka*. Harle, Vilho & Sami Moisio (toim.). Gaudeamus. Helsinki. 2003, s. 130–132.

⁸⁵ Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen: Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen, Tampere. Vastapaino, 2016, s. 34–36.

vahvempia kyseisen diskurssin jakaneiden statuksen⁸⁶ perusteella. Vahvat ja heikot diskurssit voivat olla myös toisiinsa liittyneitä siten, että niitä ei voi täysin erottaa toisistaan huolimatta siitä, että ne voidaan tunnistaa erillisiksi vahvoiksi ja heikoiksi diskursseiksi.⁸⁷

Tutkimuksen lähestymistapa diskursseihin on yhteiskuntatieteellinen⁸⁸. Tässä tutkimuksessa puhuttaessa diskurssista, sillä käsitetään hallinnolle vakiintunut tapa keskustella. Kun aiheena on turvallisuus, kiinnittyy huomio siihen, *mitkä asiat lasketaan kuuluvan turvallisuuteen ja miten turvallisuudesta puhuminen määritetään*. Tämä muodostaa Vartoa mukaillen diskurssien avaruudellisen ulottuvuuden. Diskurssianalyysin käsite on muotoiltu tässä tutkimuksessa kriittisen diskurssianalyysiin nojautuvaksi *tavaksi analysoida, kuinka subjektipositioita ja turvallisuusmerkityksiä ja niiden prioriteetteja rakennetaan*. Tutkimuksessa oletetaan eri diskursseilla olevan omat osittain erilliset diskurssiavaruutensa. Tämä johtaa jatko-olettamukseen, että niitä analysoidessa voidaan havaita erilaisia tapoja rakentaa subjektipositioita ja turvallisuusmerkityksiä. Tutkija ymmärtää termin merkityssysteemi yksittäisten käsitteiden tai sanojen merkityksen rajoja kuvaajana. Koska diskurssi käsitetään laajempaa kokonaisuutena, on termi merkityssysteemi diskurssille alisteinen.

Buzan, Wæver ja de Wilde määrittivät turvallisuusanalyysin avainkysymykseksi sen, *kuka voi tehdä turvallisuutta ja kenen nimissä*.⁸⁹ Kysymys liittyy tiukasti turvallistamisen käsitteeseen. Heidän mukaan diskurssianalyysi on paras metodi tutkia turvallistamista, sillä se soveltuu havainnoimaan turvallistamistapoja ja erittelemään turvallistajia, muttei kerro näiden intentioita.⁹⁰ Intentioilla on tutkimuksessa rooli diskurssien kiinnittämisessä kontekstiin, joka suuntaa tutkimusta puhtaan yhteiskuntatieteellisestä modernin sotilasstrategian suuntaan pohtimalla turvallisuuspuhunnan sodan, rauhan ja turvallisuuden ehtoja Valko-Venäjän sisä- ja ulkopoliittisten toimien yhteydessä.⁹¹ Tutkimuksessa diskurssianalyysi toteutuu tarkastelemalla ensin turvallisuuden diskurssiavaruutta kansallisesta turvallisuuskonseptista ja analysoidaan sen jälkeen Lukašenkan puheita ja sotilasdoktriinia. Puheista ja sotilasdoktriinista etsitään subjektipositioita ja tarkennettuja reunaehtoja turvallisuudelle. Nämä muodostavat

⁸⁶ Statuksella voidaan käsittää myös määrällisyyttä. Presidentin käyttämä turvallisuusdiskurssi on yksittäisen rivikansalaisen diskurssia voimakkaampi. Samoin tuhannen rivikansalaisen muodostaman joukon jakaman diskurssin status on puolestaan yksittäisen kansalaisen diskurssin statusta voimakkaampi.

⁸⁷ Jokinen, Arja & Kirsi Juhila: Valtasuhteiden analysoiminen. Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere. Vastapaino, 2016, s. 76–79.

⁸⁸ Erotuksena kielitieteelliseen lähestymistapaan.

⁸⁹ Buzan et al. (1998), s. 45.

⁹⁰ Idib, s. 176–177.

⁹¹ Kerttunen, Mika: Sotilasstrategia: Sotilasstrategian tutkimuksen perusteita. *Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen*. Sivonen, Pekka (toim.) Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos. Julkaisusarja 1 N:o 33. Edita Prima OY. Helsinki. 2013, s. 53–54.

turvallisuuskurssit, jotka esitetään luvussa kolme niitä havainnollistavien esimerkkien kanssa. Samassa yhteydessä analysoidaan niiden kontekstuaalisuutta ja merkitystä turvallisuuspuhunnan osana asettamalla diskurssit tai niiden päämäärät yhteen edellisessä alaluvussa esitetyn geostrategisen tilanteen kanssa. Näin on mahdollista hahmottaa, missä yhteyksissä turvallisuudesta mitenkään puhutaan.

1.3.2 Hermeneuttinen analyysi

Hermeneutiikka tarkoittaa teoriaa tulkinnasta. Tulkintaa tarvitaan viestinnän tarkoituksien selvittämiseen. Jotta ymmärrys voidaan saavuttaa, tulee tulkittava asia saattaa sen kontekstiin. Aikalaistutkimuksessa ei ole samanlaista historiallisuuden ymmärtämisen problematiikkaa kuin antiikin teksteissä, mutta kontekstilla voidaan ymmärtää aikalaistutkimuksessa myös kulttuurillisia piirteitä. Samalla tutkijalla on vastuu siitä, miten hän tulkinnoillaan ohjaa muiden tulkintoja.⁹² Tämä on kriittisen diskurssianalyysin ja hermeneuttisen analyysin yhteys.

Modernin hermeneutiikan perusta on Aristoteleen klassisessa hermeneutiikassa ja pyhien tekstien tulkinnan teoriassa. Tekstien ohella moderni hermeneutiikka tulkitsee myös yhteiskunnan ja taiteen merkityksiä. Modernissa hermeneutiikassa on puhuttu tutkijan oman kokemusmaailman merkityksestä tutkimukseen. On pohdittu sitä, missä määrin tutkijan on mahdollista kytkeä pois omia lähtökohtia ja kulttuuripohjaa. Pohdinta kytkeytyy tavoitteeseen päästä hermeneuttiseen tilaan tutkimuskohteeseen nähden. Varto pitää poiskytkentää tarpeettomana ja jopa mahdottomana.⁹³ Se täytyy hyväksyä ja sen täytyy ymmärtää olevan osa tutkijan rajallisuutta, josta on mahdollista päästä pois päin. Tämä on osa tutkimuskritiikkiä.

Hermeneutiikan käsitteellisessä keskiössä on teksti, jolla tässä kontekstissa tarkoitetaan kirjallisten tuotosten lisäksi kaikkia muita merkityksellisiä ymmärrettäviä kokonaisuuksia. Analyysi kuvaa prosessia, jossa käsiteltävä aineisto järjestellään menetelmällisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on itse aktiivisesti työstettävä materiaalia, eli tehtävä analyysiä ja tulkintaa. Näitä kahta termiä on vaikea eritellä toisistaan, sillä analyysiin sisältyy itsessään tulkintaa.⁹⁴ Tämä sopii hermeneuttisen analyysin tulkinnalliseen olemukseen. Tulkinnan on oltava luonteeltaan päämäärätietoista. Se perustuu hermeneuttisen kehän ideaan.

⁹² Gadamer, Hans-Georg: *Hermeneutiikka: ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa*. Tampere. Vastapaino, 2005, s. 12, 22, 26.

⁹³ Varto (2005), s. 107-109. Ks. myös Gadamer (2005), s. 34–35.

⁹⁴ Eskola, Jari: Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*, Aaltola, Juhani & Raine Valli (toim.). Toinen painos. PS-kustannus. Jyväskylä, 2007, s. 160–161.

Hermeneuttisessa kehässä kokonaisuus antaa ymmärrystä yksittäisiin asioihin ja yksittäiset asiat muokkaavat sen jälkeen kokonaiskäsitystä. Yksittäinen asia tulee nähdä laajemmassa kontekstissa, jotta sitä voi ymmärtää⁹⁵. Se pohjautuu oletukseen ihmisten ennakkokäsityksiin asioista. Ihminen ei ole elänyt tai kasvanut tyhjiössä, vaan on oman aikansa ja ympäristönsä tuote. Ennakkokäsityksen kautta tarkastellut yksittäiset asiat ja palaset muokkaavat näin ollen kokonaisuutta, joka muokkaa yksityiskohtien merkitystä. Kokonaisuuden ja yksityiskohtien dialogi jatkuu ymmärrystä syventävänä jatkuvana kehänä. Hermeneuttisen analyysin ja tutkimuksen pohjana on pyrkimys ymmärtää tutkittavaa kohdetta entistä paremmin.

Tutkimuksessa tutkijan esiymmärrys Valko-Venäjän roolista, identiteetistä ja asemasta kansainvälisessä järjestössä antaa lähtökohdan kokonaiskuvalle. Geostrateginen tilanne, puheet ja asiakirjat muodostavat osistaan tämän kokonaisuuden. Niiden analysointi kierroksittain jalostaa tulkintaa syvällisemmäksi. Tulkinnan objektiivisuutta lähestytään vertaamalla saatua käsitystä aiheen uutisointiin ja aluetutkimukseen. Modernin hermeneutiikan perusteiden mukaisesti tulkinta ei ole vapaa omista lähtökohdistani. Näitä lähtökohtia määrittävät kulttuuri, kieli ja aika. Siis tutkijan ympäristö, jossa hän on elänyt ja josta hän on omaksunut perusteensa. Jokainen luettu puhe, asiakirja tai uutisointi muuttaa tai vahvistaa tätä kokonaiskuvaa jollain tapaa ja tämän uuden kokonaiskuvan kautta ovat jälleen yksittäiset lähteet ja asiat tarkemmin tulkittavissa. Yksittäisten lähteiden kautta muodostuu lopulta riittävän tarkka kokonaiskuva hallinnollisten turvallisuusajattelun ja turvallisuusdiskurssien muodostamiselle.

Varron mukaan hermeneuttisessa tutkimuksessa on neljä ohjeistavaa tekijää. Ensinnä tulee pyrkiä ymmärtämään tutkittavan kohteen elämismaailmaa tutkijan oman maailman sijaan. Toiseksi luotavien merkitysten tulee olla yhtenäisiä, eikä tutkittavasta aiheesta tule koostaa kokonaisuuksiksi irrallisia piirteitä. Kolmanneksi tulee ymmärtää, ettei tutkija voi olla täysin vapaa omasta elämismaailmastaan, joka johtaa tulkinnan käsitykseen subjektiivisuuteen. Tämä johtaa neljänteen ohjeeseen, eli tutkijan tulee ymmärtää oma tulkintatapansa ja omat lähtökohtansa, joka jossain määrin vapauttaa tutkijaa edellisestä ja johtaa tutkimuksen lähemmäs objektiivisuutta kritiikin kautta.⁹⁶

---

⁹⁵ Gadamer (2005), s. 29–31.

⁹⁶ Varto (2005), s. 91–97.

Tutkija kokee tällä ohjeistuksella tarkoitettavan ennen kaikkea omien lähtökohtien ymmärtämistä.⁹⁷ On tutkijana oltava avoin ja dokumentoitava oma ajatusmaailma tutkimuksen lukijaa varten. On oleellista tietää, mitkä lähtökohta-ajattelulliset asiat johtivat tulkintaan. Osana tätä avoimuutta on selventää oma ajattelumaailmansa ja erottaa se kohteen ajattelumaailmasta ja pohtia, missä määrin nämä eroavat ja kohtaavat toisensa. Tämä edustaa tutkijalle tutkimuksen sisäistä metahermeneutiikkaa, jossa tulkitaan tulkinnan tasoja. Tämä toteutuu suoraan analyysissä, joka määrittyy tutkijan näkemyksistä. Lukija kykenee vertailemaan omaa käsitystään tutkijan lopputuloksiin ja siten arvioimaan tutkijan käsitystä.

Hermeneuttisen tutkimuksen objektiivisuuden ja toistettavuuden ongelma ei ole tässä tutkimuksessa merkittävä. Esimerkiksi taideteoksen tarkoitusta on mielekkäämpää kysyä taiteilijalta, kuin pohtia sitä itsekseen. Samoin toinen tutkija voi tulkita aineistoa totaalisesti eri lähtökohdista ja lopputuloksin. Hermeneuttinen analyysi soveltuu poliittisen toimijan viestinnän analysointiin, sillä viestinnällä on intentioita, joista osa välittyy vain tulkinnalla. Gadamerin mukaisesti kaikki intentiot eivät ole julkituotuja. Viestinnällä on usein tarkoitus, jota ei ole sanallisesti kuvattu. Tällöin ainoa tapa ymmärtää intentiota on tulkita viestintää.

1.3.3 Hermeneutiikka ja semioottinen viestintä

Viestintään, jota eittämättä valtiolliset asiakirjat ja puheet ovat, liittyy aina symbolisten merkitysten läsnäolo. Tämä semioottinen aspekti luo tarkoituserän hermeneutiikan ja viestinnän välisen yhteyden tarkastelulle. Valko-Venäjällä käytetyssä terminologiassa tulee siis ymmärtää, mistä puhutaan, kun puhutaan esimerkiksi loisista tai legioonalaisista. Hermeneutiikka yhdistää viestinnän ja semiotiikan keskenään. Syventyvä ymmärrys antaa symboliikalle merkityksiä, jolloin viestinnän sisäinen semiotiikka avautuu tarkemmin todellisessa tarkoituserässään. Tulkinnallisuuden rooli liittyy yhteen edellä mainitut diskurssianalyysiin. Diskurssien rakentumisessa tulee ymmärtää viestinnän intentioita tulkinnan kautta. Hermeneuttinen analyysi ja diskurssianalyysi muodostavat toisiaan tukevan kokonaisuuden, joka kytkee turvallisuuspuhunnan turvallisuusajattelun käsitteeseen.

---

⁹⁷ Tutkija kyseenalaistaa ohjeistuksen osittain. Tutkijan ajattelutapa ja ennakoasenteet aineiston analysoinnissa tulee ottaa huomioon, mutta toistaalta tutkimuksessa on tutkimuskohde huomioiden mahdollista poimia irralliselta vaikuttavia osia. Irralliset piirteet ja massasta eroavat yksityiskohdat saattavat herättää tutkimuksellisen mielenkiinnon. Se antaa mahdollisuuden tehdä vääriä päätelmiä ja kiinnittyä epäolennaisuuksiin, mutta irralliset piirteet eivät edusta tutkijalle suoraan irrallisuutta. Voidaan pyhua siitä, ovatko irrallisuudet kokonaisuuden muodostaessaan enää irrallisuuksia. Hermeneutiikan ollessa tulkinnallisuutta, voi toisen tulkitsema irrallinen osa-alue hyvinkin olla toisen tutkijan kannalta osa kriittistä kokonaisuutta. Irrallisuuksien kokonaisuus saattaa muodostaa lopulta eheän kokonaisuuden.

Fiske on määrittänyt viestinnän prosessina olevan merkkien ja koodien avulla toimivaa merkitysten välittämistä ja sosiaalista vuorovaikutusta.⁹⁸ Hän esittelee viestinnän semioottisen koulukunnan teorian, jonka mukaan sanomien ja ihmisten vuorovälisyys muodostaa niiden merkitykset. Fiske korostaa kulttuurierojen merkitystä ymmärryksen ja väärinymmärryksen välillä. Kulttuurin omaksumisen ymmärtämisen merkitys on tulkinnan onnistumisessa tärkeää. Merkitys muodostuu kolmen vuorovaikutteisen tekijän summasta. Nämä ovat lähettäjän tarkoitusperä, itse sanoma sekä sen vuorovaikutus vastaanottajan kanssa. Vastaanottajan osaaminen, kulttuuri ja käsitys muokkaavat tarkoitusta sanoman merkkirakennelman kautta.⁹⁹

Hermeneuttinen analyysi antaa mahdollisuuden verrata puhutun ja kirjoitetun todellisuuden yhtäläisyyksiä ja eroja ja tämä voidaan nähdä tutkimuksessa analyysin kantavana voimana verratessa erilaisia lähdemateriaaleja keskenään. Tämä sitoutuu ajalliseen ja kontekstuaaliseen horisonttiin. Puheet ovat aina liitoksissa aikaan ja paikkaan. Näitä eroja ja puhunnan muutoksia pitää osata tulkita. Tämä on toisaalta hermeneuttisen analyysin ongelma. Tulkinta johtaa metodin lainalaisuuksien johdosta väistämättä tutkimuksen kyseenalaiseen toistettavuuteen. Tämä ei ole merkittävä ongelma. Tulkinnallisen tutkimuksen tarkoitus on antaa perusteltu näkemys absoluuttisen vastauksen sijaan. Lähdeaineisto antaa hyvän mahdollisuuden tulkita ja ymmärtää julkisen virallisen totuuden (asiakirjat) ja epäsuoran totuuden (puheet) välistä korrelaatiota. Viestinnän tulkinnallisten intentioiden, semiotiikan ja ymmärryserojen takia totuutta voidaan vain tulkita. Nietzsche mukaisesti *juuri tosiasioita ei ole, on vain tulkintoja*¹⁰⁰.

1.4 Aineiston koostaminen ja tutkimuskritiikki

Puheet ja asiakirjat rakentavat sosiaalisina käytänteinä diskursseja. Bohdanin mukaan Lukašenkan rooli poliittisena toimijana on keskeinen.¹⁰¹ Hänen roolinsa kansallisena turvallisuustoimijana on siis keskeinen. Muu hallinto osallistuu diskurssien rakentamiseen ja edustaa presidentin ohella virallista instituutiota. Primääriaineistosta tutkimuksessa on rajattu¹⁰² muun hallinnon henkilökohtaiset puheet pois. Muuta hallintoa tutkimuksessa edustavat sotilasdoktriini ja kansallisen turvallisuuden konsepti. Ne ovat presidentin hyväksymiä, mutta eivät todennäköisesti hänen kirjoittamia. Viralliset asiakirjat eivät siis

⁹⁸ Fiske, John: *Merkkien kieli*. Vastapaino ja Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä, 2005, s. 13–14.

⁹⁹ Idib, s. 14–17.

¹⁰⁰ Saks. *Nein, gerade Tatsachen gibt es nicht, nur Interpretationen*.

¹⁰¹ Bohdan (2013), s. 7.

¹⁰² Osana harkinnanvaraista otantaa tutkimuksesta on rajattu primääriaineistosta pois muiden hallinnon päähenkilöiden puheet pois. Presidentin puheet edustavat tässä tutkimuksessa riittävästi hallinnon diskursssia. Mikäli tutkimustehtävä olisi asetettu kohdistumaan hallinnon ristikkäisiin diskursseihin, oli tullut kyseeseen hallinnon edustajien puheiden perusteella muodostuvien diskurssien analysointi.

suoraan ole presidentin diskurssia, vaan osa valtiollisen hallinnon turvallisuusajattelua ja puhuntaa. Primääriaineistossa on kiinnitetty huomiota Eskolan ja Suorannan mainitsemaalle harkinnanvaraiselle otannalle. Aineiston eheyden ylläpito on koettu tärkeäksi, sillä sen rikkominen tai saavuttamattomuus heikentää tutkimuksen luotettavuutta ja hypoteesittomuutta. Eheyden saavuttaminen edellyttää rajauksia. Aineistovalinnassa on vertailtu puheita ja uutisia.

Valko-Venäjällä valtion virallistama uutispalvelu on Suomen Yleisradion statukseen verrattava Belarusian Telegraph Agency (ven. *Белорусское телеграфное агентство*), Belta, jonka sivujen (www.belta.by) kautta haettiin tutkimuksen ajallisella rajauksella uutisoinnit hakusanoilla ”Lukašenka” (ven. *Лукашенко*) ja ”turvallisuus” (ven. *безопасность*). Hakutulosten määrän¹⁰³ lisäksi ongelmaksi nousi semiotiikka. Presidentistä käytetään merkityssysteemin ”presidentti” lisäksi esimerkiksi merkityssysteemeitä ”valtion pää” (ven. *глава государства*) tai ”maan johtaja” (ven. *лидер страны*). Turvallisuudesta puhuttaessa voidaan puhua vastakohtaisilla merkityssysteemeillä kuten vaara, uhka tai haaste. Semiotiikan ohittaminen olisi johtanut tutkimusta kokonaisvaltaisen näkemyksen muodostamisesta uutistoimiston sisällöllisen tuotannon tutkimisen suuntaan.¹⁰⁴ Näin presidentin puheet päättyivät päätutkimusaineistoksi. Diskurssien rakentumista lehdistössä tai mediassa on mahdollista tutkia Mikkolan tavoin.¹⁰⁵ Tutkimuksessa keskiössä on hallinnon suora turvallisuuspuhunta.

Kuten aiemmin on todettu, presidentin viralliset puheet edustavat suorinta diskurssia, jossa on mahdollisuus tutkia sisällön rakentumista jättämättä pois sanamuotojen avulla karsiutuvaa aineistoa. Sama koskee valtion turvallisuutta koskevia virallisia asiakirjoja. Merkityssysteemien sijasta objektiivisuuteen keskittyvä lähtöasetelma on myös hypoteesittomampi. Toistuvien ja vakioitujen puheiden valinta on luontevaa tutkittaessa turvallisuusajattelun ja diskurssin kehitystä. Presidentin internetsivujen (www.president.gov.by) venäjänkielisen¹⁰⁶ sisällöstä löytyy viisi vuosittaista tapahtumaa¹⁰⁷, jotka muodostavat virallisten asiakirjojen kanssa harkinnanvaraisen ja rajatun¹⁰⁸ otannan.

¹⁰³ Erikseen hakiessa pelkästään vuodelta 2012 hakutuloksia tuli 5319 kappaletta. Yhdistetyllä hakulausekkeella tuli hakutuloksia 293. Koko aikaväliltä yhdistetyllä hakulausekkeella hakiessa hakutuloksia tuli 1443 kappaletta. Koko aikavälin tarkastelussa artikkelien lukumäärä kohosi kymmeniin tuhansiin.

¹⁰⁴ Tutkimusongelma tällöin olisi enemmän ”*Miten turvallisuusajattelu ilmenee valtiollisessa uutisoinnissa*” tai ”*Miten presidenttidiskurssi ja turvallisuuskurssi yhdistyvät Valko-Venäjän uutispalveluissa*”.

¹⁰⁵ Olli-Matti Mikkola tutki väitöskirjassaan venäläisessä sanomalehdistössä esiintyvää keskustelua Venäjän sotilasreformista ja selvitti reformin oikeuttavia diskursseja ja niiden toimintaa vallankäytön välineenä. Ks. Mikkola, Olli-Matti: *Sotilaspolitiikka Kremlin Olympoksella. Venäjän sotilasreformin diskursiivinen rakentuminen venäläisessä sanomalehdistössä 2008–2012*. Turun Yliopisto, Turku, 2014.

¹⁰⁶ Sivuston englanninkielinen versio ei sisällä puheita.

¹⁰⁷ Tutkimuksessa käsiteltävät tapahtumat koostuvat puheista, viesteistä, esiintymisistä, että onnittelutyypisistä kirjelmistä. Näistä käytetään tutkimuksessa merkityssysteemiä puhe.

¹⁰⁸ Aikavälille osuvia muita turvallisuutta koskevia puheita ovat virkaanastujaispuhe (2015), rukous Valko-Venäjälle (2015), 5. yleisvalkovenäläinen kansankokous (2016) ja suuri keskustelu presidentin kanssa (2017).

Menetelmä- ja tutkimuskirjallisuudessa on tukeuduttu länsimaalaiseen kirjallisuuteen, joka tarjoaa riittävän teoreettisen pohjan tutkimukselle. Tutkimukselle ei ole tarpeellista tarkastella ilmiötä erityisesti slaavilaisen diskurssitutkimustradition näkökulmasta. Diskurssianalyysin käytössä suorien primäärilähteiden valinta venäjänkielisestä¹⁰⁹ aineistosta on perusteltua. Tutkiessa alkuperäistekstejä alkuperäiskielellä, on tulkinta tällöin tutkijan oma, eikä tulkinta jonkun muun tulkinnasta. Lisäksi on rajattu pois audiovisuaalisen materiaalin tulkitsemisen. Tutkimuksen puheet löytyvät videoituina, mutta viestintään liittyvän sanattoman viestinnän analyysi vaatisi metodisesti tarkemman käsittelyn¹¹⁰ rajatummalla aineistolla ja vähentäisi diskurssianalyysin osuutta. Tällöin tulokset kohdistuisivat Lukašenkan viestintätyyliin.

Käytetyistä lähteistä Charter97.org ja BelarusDigest edustavat Valko-Venäjän virallisesta kannasta poikkeavaa ja kriittistä näkökulmaa. *BelarusDigest* on länsimaissa kouluttautuneiden valkovenäläisten perustaman Ostrogorski Centre – ajatushautomon pääasiallisesti englanninkieliselle kohdeyleisölle suunnattu julkaisu. Charter97 on Varsovasta käsin toimiva lehdistökeskus, joka saa taloudellista tukea esimerkiksi Virosta, Norjasta ja Hollannista. Samaan kategoriaan kuuluvat *Наше Мнение* (suom. *Meidän mielipide*) – asiantuntijakollegion vuosikirjat, jotka työstetään ja julkaistaan Yhdysvaltalaisen rahaston tukemana. Huolimatta siitä, että ne ovat erillisiä alustoja, niillä on osittain samat kirjoittajat. Ne tarjoavat lisäarvoa kertoen Valko-Venäjällä tapahtuvia asioita tavalla, jota virallisissa valtion lähteissä ei esiinny. Tutkimuksessa on huomioitu poliittiset taustat ja todennäköiset intentiot.

Lähdekritiikki liittyy tutkimuksen lopputulosten lisäksi validiteettiin ja reliabiliteettiin. Nämä ovat heikosti laadulliseen tutkimustraditioon soveltuvia tutkimuksen luotettavuuden mittareita. Se johtuu tutkimusasetelman ja -tradition tulkinnallisuudesta ja kyseenalaistavuudesta.¹¹¹ Tämä tutkimus otti jo lähtökohdissaan huomioon tämän totuuden täyden tavoittamattomuuden ja tutkijoiden halun korostaa heille mielekkäitä totuuden eri osa-alueita, kuten esitetty vertaus taulun ominaisuuksien ja taiteellisuuden kokonaisuuden kuvasi. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereinä on käytetty käsitteitä credibility (*uskottavuus*, *vastaavuus*), transferability (*siirrettävyys*), dependability (*luotettavuus*, *tutkimustilanteen arviointi*, *varmuus*, *riippuvuus*) ja confirmability (*vakiintuneisuus*, *vahvistettavuus*, *vahvistuvuus*).¹¹²

¹⁰⁹ Venäjä on virallinen kieli Valko-Venäjällä valkovenäjän lisäksi ja lisäksi hallinnollinen pääkieli.

¹¹⁰ Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi: Valtasuhteiden analysoiminen. *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Tampere. Vastapaino. 2016, s. 85.

¹¹¹ Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi. Gummerus kirjapaino OY. Jyväskylä. 2003, s. 133–134.

¹¹² Idib, s. 136–137.

Uskottavuus perustuu toistettavuuden käsitteeseen. Tutkimuksessa käytetyn metodologian ja lähdeaineiston perusteella on perusteltua väittää, että tutkimustulokset itsessään ovat suuremmilta osin toistettavissa. Tutkija perustaa väitteen omaan perehtyneisyyteen aineistoa kohtaan. Samankaltaisille kulttuuri- ja kokemuspohjalla olevalle tutkijalle aineisto näyttäytyy samalla tavalla ja siihen perehtymällä on johdettavissa samanlaisia tuloksia. Tutkimuksessa on huomioitu hermeneutiikan pyrkimys vapautua omista lähtökohdistaan ymmärtämällä niiden läsnäolo. Tämä näyttäytyy esimerkiksi diskurssien nimeämisessä. Lopputuotteena on suomalainen näkemys valkovenäläisestä turvallisuusajattelusta.

Siirrettävyydessä, lähtökohtaolettamat huomioiden, on hyvä havaita, etteivät kontekstuaalisuus ja tutkimustulokset ole irrotettavissa ja siten siirrettävissä suoraan toiseen valinnaiseen kontekstiin. Käsiteltävä konteksti muodostaa siinä määrin yksilöllisen kuvan ilmiöstä, joka vaikka sinänsä suuremmassa mittakaavassa on käsiteltävissä irrotettavaksi toiseen kontekstiin, ei johtane samanlaisiin lopputuloksiin. Ilmiöön liitetyt osatekijät kuten esimerkiksi tutkimuksen lähtökohtaolettamat ja niitä ohjanneet Sharpin näkemykset ovat siirrettävissä muihin konteksteihin, kuten myös tulokset voimakkaasti yleistäen.

Riippuvuutta on varmistettu tukeutumalla metodeihin ja avaamalla niiden käyttöä mahdollisimman tarkasti. Hermeneuttisen analyysin tulkintaa korostavat ominaispiirteet johtavat havaintoon, ettei tutkimusta voida riippuvuudeltaan pitää täysin luotettavana. Tämä on edellä tuotu esiin. Vahvistettavuus tutkimuksessa puolestaan perustuu aineiston valinnan ja käsittelytavan avaamisella ja nostamalla esiin sen oleellisia osia. Käytännön tasolla havainnot turvallisuusajattelua ilmentävästä puhunnasta on perusteltu primääriaineistosta nostetuilla esimerkeillä, mikä tarjoaa tutkimuksen lukijalle mahdollisuuden verrata sitä omiin näkemyksiinsä. Siksi sitaattit on työssä esitetty myös alkuperäiskielellä. Diskurssien synteesi geostrategiseen tilannekuvaan vahvistaa tutkimuksen vahvistettavuutta.

Tutkimuksessa on pyritty vapautumaan ennakko-oletuksista muiden tulkinnoista käyttämällä primäärilähteitä alkuperäiskielellä. Ymmärrystä on syvennetty aihepiiriin ja tilanteeseen perehtymällä. Tutkija voi siis haastaa diskurssianalyysiä koskevan väitteen siitä, että tutkimus on vain mielipide muiden joukossa. Usein näkemykset ja mielipiteet perustuvat osittaiseen tietoon, pinnalliseen perehtymiseen, ennakkoluuloihin tai arvauksiin. Siihen verrattuna tämä tutkimus tarjoaa tieteellisesti perustellun näkemyksen aiheesta. Voidaan väittää tulosten olevan luotettavia ja että niitä voi hyödyntää muissa tutkimuksissa tai näkökantojen muodostamisessa.

2 TURVALLISUUSSTRATEGIAN ANALYYSI

Turvallisuus on häilyvää. Sanan (engl. *security*) tausta tulee latinankielen sanasta *securus*, joka jakautuu kahteen sanaan, *sē* ja *cūra* – ilman huolta. Turvallisuus on tila, jossa sen kohde on huolettomassa tilassa. Turvallisuutta ei siis voida käsittää muuttumattomana objektina, vaan se saa merkityksiä Jacques Derridan dekonstruktionismin mukaisesti.¹¹³ Turvallisuuden käsitys asettuu suhteessa johonkin muuhun ja se on suhteellinen. Turvallisuuden merkitys syntyy suhteessa vastapariinsa. Turvallisuuden vastakäsitteenä voidaan nähdä suomen kielessä esimerkiksi turvattomuus tai vaara. Mitä vähemmän on turvattomuutta tai uhkaa, sitä enemmän on siis suhteellisesti turvallisuutta. Tämä näkyy venäläisessä ja slaavilaisessa kulttuurissa. Venäjäksi sana turvallisuus on *безопасность*, joka muodostuu sanoista, *без* ja *опасность* – ilman vaaraa. Koska turvallisuuden olemus pienenee suhteessa vaaran presenssiin, niin jo vaaran läsnäolon ilmaantumisen mahdollisuus on siis turvallisuudelle uhka (ven. *угроза*).

Dekonstruktiivinen suhteellisuus näkyy myös siinä valossa, ettei turvallisuus ole kaikille samaa. Toisen turvallisuus voi luoda toiselle turvattomuutta. Tähän perustuu näkemys, joka realismin edustajien mukaan käsitetään valtioiden välisenä turvallisuusdilemma. Yhden valtion turvallisuuden lisäämisen pyrkimys heikentää toisen valtion turvallisuutta. Käsitteestä voidaan myös erottaa kollektiivinen ja individualistinen turvallisuus. Yksilön turvallisuus ei aina tuo kollektiivista turvallisuutta ja toisaalta kollektiivinen turvallisuus voi uhata yksilön turvallisuutta. Turvallisuudella on siis aina jonkinlainen hinta, joko konkreettinen tai abstrakti ja siten vaikeammin määritettävä hinta. Tämä individualistisen ja kollektiivisen turvallisuuden erottaminen toisistaan on mielenkiintoista, kun tarkastellaan asiaa Valko-Venäjän tapauksen kautta. Mielenkiinto kohdistuu käsitykseen, että Valko-Venäjän hallinnosta on erotettavissa individualistinen ja kollektiivinen taho presidentin ja valtion muodoissa. Nämä tahot ovat keskenään linkittyneet. Tästä osoituksena on esimerkiksi Lukašenkan henkilökohtainen valta-aseman turvallisuus, joka on uhattuna poliittisen opposition suunalta. Samaa valta-asemaa voivat uhata myös Valko-Venäjän ulkopuoliset valtiot haastamalla Valko-Venäjän valtiollisen suvereniteetin. Vaikka lopputulos henkilöityy molemmissa tapauksissa Lukašenkan persoonaan ja valta-asemaan, on toisessa kyse hänen individualistisesta turvallisuudesta ja toisessa kollektiivisesta turvallisuudesta. Yleisenä havaintona esimerkiksi kansalaiset muodostavat samaan aikaan sekä kollektiivin, että joukon yksilöitä. Lisäksi muodostuu osajoukon kollektiiveja, kuten ihmisryhmiä, alueita tai kaupunkeja, jotka saavat erilaisia merkityksiä. Voidaan puhua esimerkiksi siirtolaisten, vanhusten tai sotilaiden turvallisuudesta.

¹¹³ Gadamer (2005), s. 258–259, 262–263.

Valko-Venäjää voidaan tarkastella kollektiivisena käsitteenä, kuten yhteisenä valtiona, kulttuurina tai kansana, mutta toisaalta myös individualistisena kohteena, kuten hallintona tai presidenttinä. Eri kohteille turvallisuus näyttäytyy erilaisina, kuten esimerkiksi vuoden 2015 kolmannen lakiasetuksen¹¹⁴ tapauksessa. Hallinnosta nähtynä asetus kannustaa¹¹⁵ ihmisiä tekemään työtä ja kantamaan vastuullinen osansa valtion menojen kattamisesta verotuloina laskien samalla maksettavien sosiaaliturvien määrää. Se johtaa valtion taloudellisen voimavaran ja siten turvallisuuden kasvuun. Yksilön ja yksilöiden massan kannalta asetus näkyy ennen kaikkea yksilön vapauksien rajoittamisena rangaistuksen uhalla, eikä suinkaan yksilön turvallisuutta lisäävänä aktina. Valtiolliseen turvallisuusdiskurssiin jäsenyivät tekstit voivat siis jäsentyä toisille yksilöille¹¹⁶ myös osaksi uhkadiskurssia. Sama pätee myös toisin päin konstruoituna. Yksilön turvallisuusdiskurssi saattaa muodostua osaksi hallinnon uhkadiskurssia. Tällaisessa tapauksessa puhutaan vallankumousten kaltaisista ilmiöistä, joissa kansan tai sen osien turvattomuuden tai tyytymättömyyden tunteesta johtuvat toimet käsitetään hallinnon kannalta turvattomuutena, jolloin näitä toimia tulee hallita voimakeinoin.

Valko-Venäjän tapauksessa politiikan tasot siis vaikuttavat ja määrittyvät toisiinsa. Sekä sisä-, että ulkopoliittikka vaikuttavat suoraan taloudellisiin mahdollisuuksiin esimerkiksi Länsi-Euroopan ja Venäjän pakotteiden kautta. Autokraattinen sisäpolitiikka heikentää ulkopoliittikan liikkumavaraa lännen suuntaan. Samoin lännen suuntainen ulkopoliittikka kiristää ulkopoliittikkaa idän suuntaan. Talousmahdollisuudet vaikuttavat sisäpoliittiseen tilanteeseen verojen ja ihmisten tyytyväisyyden kautta. Ulkopoliittikka vaikuttaa sisäisten uhkien syntymiseen esimerkiksi Venäjän taholta. Toisaalta talousmahdollisuudet vaikuttavat ja rajoittavat ulkopoliittikkaa ja osittain myös energiapolitiikkaa, joka vaikuttaa paitsi

¹¹⁴ Lakiasetus ”sosiaaliriippuvuuden ehkäisemisestä” koskee niitä valkovenäläisiä, jotka työskentelevät alle 183 päivää vuodessa, mutta eivät ole rekisteröityneitä työttömiä, joiden tulee tehdä valtion heille määräämiä tehtäviä tukien saamiseksi. Ihmisten, joita asetus koskee, tulee maksaa ylimääräisiä veroja suuruudeltaan noin puolet keskimääräisistä kuukausiansioista. (Ks декрет №3 *О предупреждении социального иждивенчества*, 2.4.2015)

¹¹⁵ Lukašenka täsmensi asetuksen olevan taloudellisen tai finanssialan asetuksen sijaan ideologinen ja moraalinen, jonka avulla saadaan ihmiset tekemään heille kuuluvaa roolia yhteiskunnassa. Пресс-служба Президента Республики Беларусь: *Совещание об актуальных вопросах развития Беларуси*. 9.03.2017. Luettu 6.4.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/soveshanie-ob-aktualnyx-voprosax-razvitija-belarusi-15736/].

¹¹⁶ Uutiseen pääministeri Kobjakovin ilmoituksesta hallituksen halusta avustaa valkovenäläisiä ostamaan kotimaisia Geely-autoja on reagoitu kommenttiosiossa kääntäen avustus päälaelleen ja linkittäen se asetukseen ”sosiaaliriippuvuuden ehkäisemisestä”, joka liitetään uhkadiskurssiin. Tämä rinnastus kuvaa yksilön ja yhteisön – tai korkeammassa asemassa olevan yksilön – näkemyseroja. Kommentissa avustukselle annetaan sitaattimerkein merkitys vallanpitäjän ajatuksesta ”joka ei osta kotimaista autoa, hän maksaa erikoisveron”. (valkven. *Помощь будет заключаться в издании жесточайшего декрета №... "Хто не пакуае ацчэзственны авто той платіць спецыяльны налог"*). имхо, Белорусский портал TUT.BY. [<https://talks.by/showthread.php?t=14333234>] Luettu 15.8.2017; Белорусский портал TUT.BY: *Государство намерено помочь белорусам покупать отечественные легковушки*. 30.7.2017. Luettu 15.8.2017 [<https://auto.tut.by/news/autobusiness/553591.html>].

sisäpolitiikkaan ja taloudellisiin mahdollisuuksiin, myös ulkopolitiikkaan. Nämä kietoutuvat toisiinsa myös turvallisuuden käsitteissä.

Hyvänä esimerkkinä turvallisuuden ja tilanteen kompleksisuudesta käy Valko-Venäjän energiapolitiikan osana tehty päätös rakentaa venäläisten rahoittama ydinvoimala Ostrovetsiin tuottamaan halvempaa energiaa ja vapauttamaan valtion energiariippuvuutta. Tuottavana ratkaisuna kehitetty ydinvoimala on Valko-Venäjälle energia- ja talousturvallisuutta tuova hanke, mutta Liettua on osittain EU:n tukemana vastustanut rajusti rajansa läheisyyteen rakennettavaa voimalaa pitäen sitä uhkana kansalliselle turvallisuudelleen.¹¹⁷ Samalla ydinvoimalahanke on Venäjän suunnalta Valko-Venäjää Venäjään integroiva poliittinen hanke, joka kytkeytyy Venäjän turvallisuusajattelun mukaisiin tavoitteisiin. Yhteistyö Venäjän ja Länsi-Euroopan kanssa on tuonut Valko-Venäjälle mukanaan vastustusta vastakkaiselta taholta erilaisten painostustoimenpiteiden ja sanktioiden muodossa.

2.1 Näkökantoja turvallisuuteen

Turvallisuustutkimus, kuten kaikki muukin tutkimus on dialogia tutkijoiden välillä. Sillä pyritään jäsentämään sitä, miten asiat ovat ja miten maailma toimii. Turvallisuuskäsitteelle ei ole yhteistä hyväksyttyä määritelmää¹¹⁸. Edellisessä luvussa kuvatulla tavalla tutkimuskentällä olevat tutkijat muokkaavat diskurssien kautta niitä reunaehtokonteksteja, joiden sisällä voidaan puhua turvallisuudesta. Eri teoreettiset näkökannat ovat siis kulttuurisidonnaisia ja keskenään kilpailevia diskursseja, jotka pyrkivät saavuttamaan hegemonisen aseman omalla alallaan. Tutkimuksella rakennetaan sosiaalisesti näkemyksiä turvallisuudesta. Siksi kansainvälisten suhteiden kiistanalaisessa tutkimuskentässä¹¹⁹, johon tutkija lukee turvallisuustutkimuksen kuuluvan, on erilaisia teorioita ja näkemyksiä turvallisuuden luonteesta ja merkityksestä.

Kansainvälisten suhteiden tutkimusala on kehittynyt pääpiirteittäin kolmivaiheisesti. Buzan ja Hansen määrittelevät ensimmäisen vaiheen aikaan ennen vuotta 1945, jolloin tutkimuskohteena oli sota, geopolitiikka ja suurstrategia. Tämä nähdään pohjana, jolle toisen maailmansodan

¹¹⁷ Financial Times: *Lithuania given EU backing in nuclear plant dispute with Belarus*. 24.11.2017. Luettu 12.3.2018. [<https://www.ft.com/content/1cd6dc70-d137-11e7-b781-794ce08b24dc>].

¹¹⁸ Williams, Paul D.: *Security Studies: An Introduction*. *Security Studies: An Introduction*. Williams, Paul D. (toim) London: Routledge, 2008, s. 1.

¹¹⁹ Hansen ja Buzan käyttävät kansainvälisten suhteiden tutkimusta kattokäsitteenä, johon sisältyy kansainvälinen turvallisuustutkimus, turvallisuustutkimus, strateginen tutkimus ja rauhantutkimus. Kansainvälisen turvallisuustutkimus on oleellinen osa kansainvälisten suhteiden tutkimusta. Williams puolestaan esittää turvallisuustutkimuksen erottamista kansainvälisten suhteiden alaisuudesta kansainvälisyyden merkityksen alentuman johdosta. Ks. Buzan & Hansen (2009), s. 1; Williams (2008), s. 4–5.

jälkeen rakentui varsinainen kansainvälisten suhteiden ja turvallisuustutkimuksen traditio. Päämielenkiinto siirtyi sodasta ja puolustuksesta turvallisuuteen, joka mahdollisti käsitteistön laajentumisen ottamalla huomioon esimerkiksi sotilaallisten ja ei-sotilaallisten uhkien väliset suhteet, haavoittuvuudet sekä yhteiskunnallisen koheesion. Referenssikohteena ja pääasiallisena turvallisuustoimijana säilyi valtio Barry Buzanin vuonna 1983 julkaistuun teokseen ”*People, States and Fear*” asti.¹²⁰ Siviilien huomiointi turvallisuuden osa-alueena ja tuottajana koettiin huomionarvoisena ja valtio alkoi menettää asemaansa ensisijaisena referenssikohteena. Tämä viittaa havaintoihin toisesta maailmansodasta, jossa sodan loppumisen osatekijänä korostui infrastruktuurin ja teollisuuden lamauttaminen puhtaan sotilaallisten voimien kukistamisen sijaan. Tämä johti näkemyksiin ydinaseiden keskeisestä roolista turvallisuuden takaajana, joka vallitsi näkemyksiä kylmän sodan loppuun asti.¹²¹

Buzan ja Hansen näkevät kolmannen vaiheen alkaneen 1970-luvulta Neuvostoliiton ja länsimaiden ydinasesuhteiden kypsymisestä, joka antoi tilaa turvallisuuden käsitteen¹²² asteittaiselle laajentumiselle, joka jalostui kylmän sodan loputtua. Tämä jalostus laajensi kansainvälisen turvallisuustutkimuksen haastamaan kylmän sodan aikaista traditionalista valtio- ja sotilaskeskeistä strategisen tutkimuksen perinnettä kriittisten, feministisen, poststrukturalismin ja konstruktivistisen turvallisuustutkimuksen turvallisuuden tutkimussuuntausten ja Kööpenhaminan koulukunnan muodossa. Buzan ja Hansen käyttävät termejä ”traditionalistit” ja ”leventäjät” (engl. *wideners*) kuvaamaan turvallisuuskäsitteen kapea-alaisuuden ja leveän näkökannan kannattajien välillä.¹²³ Traditionalisteja edustaa poliittisen realismin koulukunta, jonka sisällä vallitsee useita toisistaan eroavia näkemyksiä¹²⁴.

Williams jakaa tämän traditionalisti-leventäjämallin filosofiseen lähestymistapaan määrittämällä turvallisuuden syntyä. Traditionalisteihin hän viittaa näkemyksellä, jossa turvallisuus syntyy materiaalista, aseista, rahasta ja vallasta. Laajentajien turvallisuusnäkökannan hän esittelee lähtevän toimijoiden välisinä suhteina materiaalin sijaan. Hän käyttää esimerkkinä ydinasevaltioita, joiden toisilleen luoma turvallisuushka ei määrity ensisijaisesti ydinaseiden kautta, vaan valtioiden välisten suhteiden kautta. Williams puhuu

¹²⁰ Williams (2008), s. 2–3.

¹²¹ Buzan & Hansen (2009), s. 1–2.

¹²² Skaala laajeni talouden, ympäristön, yhteiskunnan, identiteetin ja ruoan kaltaisilla referenssikohteilla.

¹²³ Buzan & Hansen (2009), s. 2–3.

¹²⁴ Colin Elman jakaa realismin klassisen realismin lisäksi Waltzin teorian mukaiseen neorealismiin, nousun ja tuhon realismiin, defensiiviseen ja offensiiviseen realismiin sekä usklassiseen realismiin. Ks Elman, Colin: *Realism. Security Studies: An Introduction*. Williams, Paul D. (ed). London, Routledge, 2008, s. 15–26.

Olaf Palmen yhteisen turvallisuuden käsitteestä. Vakaa turvallisuus ei synny kiistämällä toisten toimijoiden turvallisuutta, vaan luomalla turvallisuutta yhteistyöllä toisten kanssa.¹²⁵

Turvallisuuden diskursiivista rakentumista ilmaisee myös Thomas Biersteker, jonka mukaan esimerkiksi valtion (engl. *state*), alueen (engl. *territory*) ja suvereniteetin (engl. *sovereignty*) merkitys on vaihdellut ajallisesti ja alueellisesti. Näitä merkityksiä on rakennettu uudelleen ja uudelleen kaupunkivaltioista ja imperiumeista kansallisvaltioihin ja liberaaleihin turvallisuutta keskinäisriippuvuuden kautta luoviin nykyvaltioihin. Tätä merkityksen rakentumista toteutetaan sosiaalisesti valtioiden itsensä kesken. Huolimatta merkitysten ja mielipiteiden muuntumisista, nähdään kansainvälisissä suhteissa ja niiden tutkimuksessa valtiot keskeisinä toiminnallisina yksikköinä. Valtioiden on neorealistien, kuten Robert Gilpinin, toimesta luonnehdittu ajasta riippumatta pyrkineen tavoittelemaan ensisijaisesti tavoittelemaan lisää alueita (engl. *territory*) intressiensä, kuten talouskasvun ja turvallisuuden lisäämiseksi Kenneth Waltzin kuvailemassa valtioiden kansainvälisen anarkkisessa järjestelmässä. Merkityksellisenä valtion määritteenä on pidetty niin selkeitä tunnustettuja rajoja ja suvereniteettia niiden sisällä, kuin Max Weberin valtiokonseptia, jossa valtio on pakkokeinojen legitimitietin monopoliaseman itsellään omistama instituutio, joka kykenee keräämään alueeltaan verotuloja. Valtiodiskurssi määrittänyt pitämään valtiota instituutioista koostuvaksi hallinnollisista suhteista, jotka ovat läheisiä, mutta selkeästi erotettavissa yhteiskunnasta.¹²⁶

Monimuotoisuudestaan huolimatta suurin osatekijä realistien kohtaan saamalle kritiikille on rajallinen turvallisuuskäsitys. Debatissa osa realismin kannattajista on myöntänyt, että turvallisuus voidaan käsittää laajemmin, mutta sotilaallisen konfliktin merkityksestä turvallisuuteen tai valtiokeskeisyydestä voidaan joutua vain osittain.¹²⁷ Ei ole oikeaa näkemystä turvallisuudesta ja kansainvälisen järjestelmän rakentumisesta. Näkemykselliset erot kuvastavat aikalaisten ja kulttuurien näkemyksiä. Tutkimuskentän koulukuntaeroja voidaan edelleen verrata taiteeseen. Missä impressionisti korostaa vaikutelmaa ja asettaa yksityiskohdat vähempiarvoisiksi, siinä realisti pyrkii yksityiskohtaiseen tarkkuuteen vähentäen tulkinnallisuuden merkitystä. Kumpikaan tyyli, teoriapohja, ei ole väärä. Kyseessä on vain todellisuuden eri osa-alueiden korostaminen. Saman korostavuuden ajattelutavan voidaan nähdä toteutuvan kansainvälisen tutkimuksen kentällä. Erilaiset suuntaukset tarjoavat toteuttajalleen erilaiset lähtökohdat ajattelun ja käytettävän käsitteistön repertuaarin suhteen.

¹²⁵ Williams (2008), s. 5–6.

¹²⁶ Biersteker, Thomas J.: State, Sovereignty and Territory. *Handbook in International Relations*. Carlsnaes, Walter; Thomas Risse & A. Simmons (eds). London, SAGE publications, 2005, s. 157–161.

¹²⁷ Buzan et al. (1998), s. 2–3.

2.2 Kööpenhaminan koulukunta

Turvallisuustutkimuksen tulee Williamsin mukaan kyetä vastaamaan teoriansa kautta neljään kysymykseen. Teorian tulee tutkimuksessa määrittää, *mitä on turvallisuus, kenen turvallisuudesta* on kyse, *mikä lasketaan turvallisuusongelmaksi* (engl. *security issue*) ja *kuinka turvallisuus voidaan saavuttaa*.¹²⁸ Kööpenhaminan koulukunnassa turvallisuus on jaettu sektoreihin ja analyysitasoihin, joissa niitä tarkastellaan. Turvallisuus muodostuu *sotilaallisesta, taloudellisesta, poliittisesta, yhteiskunnallisesta turvallisuudesta sekä ympäristöturvallisuudesta*, joihin voidaan viitata yksilön, alueen, valtion, alueellisen tai globaalin analyysitason mittakaavassa.¹²⁹ Analyysitason ja turvallisuussektorin yhtymä tuottaa kulloinkin kyseessä olevan entiteetin, jonka yhteydessä turvallisuudesta puhutaan. Näiden entiteettien sisälle muodostuu kulttuurisidonnainen näkemys viitekohteista ja uhkista. Tasot ja sektorit asettavat erilaiset diskurssianalyysin mukaiset subjektipositio- ja identiteettikontekstit.

Turvallisuutta tulisi kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa Buzanin, Wæverin ja de Wilden mukaan tarkastella ennen kaikkea keskinäisriippuvuussuhteiden (engl. *interdependence*) kautta. Globaalin tason tarkastelu ei ole sopiva, sillä globaalin tason toimijat ovat suurvaltoja, joihin Valko-Venäjä ei lukeudu. Samoin yksittäisen valtion turvallisuus analyysitasona on hedelmätöntä ja käytännön tasolla vaikeaa, sillä valtiot eivät ole toisistaan eristyksissä olevia yksiköitä. Siksi he korostavat alueellisen tason tarkastelua alueellisen turvallisuuskompleksin kautta (engl. *regional security complex*). Turvallisuuskompleksi muodostuu valtioista, joiden välillä turvallisuusajattelun huolet ovat toisiinsa linkittyneet niin, ettei niiden kansallisia turvallisuusongelmia voida erottaa toisistaan. Turvallisuuskompleksit eivät ole sattumanvaraisesti määriteltyjä, vaan niiden tulee täyttää kaksi ehtoa. Sen valtioilla tulee olla kykyä vaikuttaa rajojensa ulkopuolelle ja ulkopuoliset voimat eivät saa estää pienempien valtioiden luonnollisen turvallisuusdynamikan toimintaa. Lisähuomiona määritteeksi tulee statuksen kieltävä osuus toisessa turvallisuuskompleksissa. Kompleksin muodostavilla valtioilla tulee olla selkeä alueellinen yhteys turvallisuuden keskinäisriippuvuudessa. Turvallisuuskompleksit ovat eräänlaisia anarkkisen kansainvälisen järjestelmän sisäisiä biosfäärejä. Tämä korostaa turvallisuussektorijaottelun sotilaallista ja poliittista sektoria. Siksi ajattelutapaa ja ymmärrystä tulee avartaa heterogeenisiin komplekseihin, joissa

---

¹²⁸ Williams (2008), s. 5.

¹²⁹ Buzan et al. (1998), s. 5–8.

keskinäistoimijoina voidaan nähdä valtioiden lisäksi esimerkiksi kansat, suuret yhtiöt ja järjestöt, jotka vaikuttavat myös poliittisella, taloudellisella ja yhteiskunnallisella sektorilla.¹³⁰

Vaikka ajatus Valko-Venäjän ympärillä toimivasta Venäjän, Baltian maiden, Ukrainan ja Puolan muodostamasta turvallisuuskompleksista on tutkijaa houkutteleva, ei se teorian mukaan ole ongelmaton. Ne voidaan käsittää myös perinteisemmin osana Euroopan tai Naton ja Venäjän välistä turvallisuuskompleksia. Tarkastellessa kokonaisuutta liittolaissuhteiden ja vähemmistöjen kautta, havaitaan selkeitä keskinäisriippuvuuksia myös muilla kuin sotilaspoliittisella sektorilla. Jokaista edellä mainittua valtiota kuvaa kuuluminen entiseen Neuvostoliittoon ja sen myötä venäjänkielisen ja venäjän kansalaisten vähemmistön muodostuminen jokaiseen niistä. Tämä aspekti sekä maiden keskinäinen fyysinen läheisyys ja sen tuomat keskinäisriippuvaisuuden ulottuvuudet erottavat tämän alueen esimerkiksi Länsi- ja Etelä-Euroopan valtioista.¹³¹ Siinä mielessä alue on käsitettävissä omaksi kokonaisuudekseen.

Tutkimuksessa ei ole tarpeellista tutkia turvallisuutta alueellisenä turvallisuuskompleksina, vaan ymmärtää turvallisuusajattelun teoreettinen tausta valtioita klusteroivana ominaisuutena. Tämä näkemys määrittää Valko-Venäjän analyysitasolla geopolittisen kompleksin osaluueeksi (engl. *subregion*).¹³² Tutkimuksessa huomio kiinnittyy näihin keskinäisriippuvaisuuksiin valkovenäläisessä hallinnollisessa yhteydessä. Analyysissa rakentuu kuva Valko-Venäjän hallinnon turvallisuusajattelusta, ei valtioiden keskinäisriippuvaisuuden käytännön toteutumisesta. Alueellinen turvallisuuskompleksi voisi tulla käytännölliseksi tutkittaessa esimerkiksi KTSJ:n kaltaisen integraatioprosessin kaltaista ilmiötä. Tutkimuksen havainnointinäkökulma tukee teorian ohjaamista sosiaalisen konstruktionistiseen suuntaan, jossa Buzan, Wæver ja de Wilde näkemyksen mukaan keskiöön nousee *ystävyyden ja vihamielisyyden* (engl. *amity and enmity*) käsitepari.¹³³ Diskursseissa rakennetaan turvallisuutta tämän käsiteparin kautta suhteuttaen ystävällisiä ja vihamielisiä toimijoita. Diskursiivinen tarkastelu ei kohdistu materiaaliin, vaan turvallistamisprosessiin ja puheisiin mahdollistaen laajemman tarkastelupohjan turvallisuussektoreille.

Turvallisuus itsessään ei ole yksilöidysti hyvä asia. Turvallisuudesta voidaan erottaa kaksi näkökulmaa. Turvallisuus voi olla arkipäivän poliittista toimintaa, jolloin tilanne on hyvä. Silloin toimintaa tai asiaa ei ole turvallistettu, vaan se toimii tavanomaisen poliittisen prosessin

¹³⁰ Buzan et al. (1998), s. 9–16.

¹³¹ Esimerkiksi aiemmin mainittu Valko-Venäjän ydinvoimalaprojekti on herättänyt turvallisuuteen liittyviä huolia Liettuassa ja Latviassa, mutta ei herättänyt äänekästä vastustusta Länsi-Euroopan valtioissa.

¹³² Buzan et al. (1998), s. 19.

¹³³ Idib, s. 19.

osana. Jos tilannetta ei voi hoitaa arkipäiväisellä tavalla, on kyse turvallisuusongelmasta. Se edellyttää asian aktiivista, nimettyä referenssikohdetta (engl. *referent object*) koskevaksi, eksistentiaaliseksi uhkaksi nimittämistä sellaisen turvallisuustoimijan (engl. *security actor*) taholta, jolla on toimivaltaisuutta kyseisellä analyysitasolla ja turvallisuussektorilla. Turvallisuus ei aina ole tavoiteltava tila, sillä sen tavoittaminen vaatii aina poikkeuksellisia toimia, joilla on omat seurauksensa ja hintansa.¹³⁴

Kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa tulee määrittää, mitkä ovat turvallisuusongelmia. Kansainvälinen turvallisuus on valtiokeskeistä. Buzan, Wæver ja de Wilde haastavat näkemyksen jättämällä pois jyrkän erottelun valtion sisäisen ja niiden keskinäisen turvallisuuden väliltä. Sisäpoliittinen asia voi olla kansainvälinen, kuten Ostrovetsin ydinvoimala. Klassinen turvallisuusongelma koskee valtion, valtiojohdon tai yhteiskunnan olemassaoloa, jolle esitetään eksistentiaalinen sotilaspoliittinen uhka. Tällä oikeutetaan tarvittavien hätätoimien (engl. *emergency measures*) käyttö uhkan poistamiseksi. Tämä ei rajoitu voimakeinoin, vaan kaikkiin valtion harkinnassa oleviin keinoihin, joita historiasta¹³⁵ voidaan nähdä. Turvallisuuden käsitteellä luodaan valtion sisäinen poikkeus- tai hätätila.¹³⁶

Koska turvallisuussektoreiden luonteet eroavat toisistaan, on myös referenssikohteet ja niitä uhkaavat eksistentiaaliset uhkat luonteeltaan keskenään erilaisia. Sotilaallisen sektorin referenssikohteena pidetään yleisesti valtiota, mutta myös poliittisia kokonaisuuksia. Samoin esimerkiksi asevoimat voivat saada referenssikohteen statuksen. Kansainväliset sotilasliitot ovat myös referenssikohteina. Uhkat muodostuvat aseellisista tahoista tai valtion asevoimien kyvyn laskusta. Poliittisella sektorilla uhkat on määritetty suvereniteetin ja valtion ideologian kautta. Näitä voivat uhata mikä tahansa, joka kyseenalaistaa valtion itsenäisyyden statuksen, legitimitetin tai hallintovallan. Myös valtioliiton tai EU:n kaltaisen poliittisten liittoutumien kohdalla voidaan puhua referenssikohteina integraatiota purkavien uhkien kautta.¹³⁷

Taloudellisen sektorin referenssikohteet ja uhkat ovat luonteeltaan häilyvämpiä. Yritysmailmaan kohdistuu konkurssin ja yritystoimintamuodon kieltämisen kaltaisia eksistentiaalisia uhkia. Samoin kansallinen talous ja talousjärjestelmä ja sitä uhkaavat tahot ovat mahdollisia pareja. Nämä voidaan nähdä osana laajempaa turvallisuuskysymystä. Oikeammin taloudelliset eksistentiaaliset uhkat ovat esimerkiksi sodan synnyttämiä ja sodan

¹³⁴ Buzan et al. (1998), s. 4–5.

¹³⁵ Esimerkiksi elintarvikkeiden säännöstely korteilla, kaluston ja kiinteistöjen haltuunotot, internoinnit, ja kaupalliset pakotteet ovat tavanomaisen politiikan vastaisia toimia, jotka vaativat perustelun ja hyväksynnän.

¹³⁶ Buzan et al. (1998), s. 21.

¹³⁷ Idib, s. 21–23.

seuraus. Poliittisen sektorin ohella taloudelliseen sektoriin liittyy ylikansallisia referenssikohteita, kuten erilaiset taloudellisiin tavoitteisiin perustuvat liitot. Yhteiskunnallisen sektorin muodostavat laajat identiteettiyhteisöt, jotka kuten uskonnot tai kansat. Buzan, Wæver ja de Wilde argumentoivat yhteiskunnallisen sektorin olevan luonteeltaan muita sektoreita haastavampi, sillä identiteetit mukautuvat ja muotoutuvat¹³⁸ itsellään ajan kuluessa. Identiteettiin vaikuttavat muutoslähteet voidaan joko hyväksyä osana tavallista identiteettievoluutiota tai nähdä hyökkäävinä ja kulttuuriarvoja tuhoavina. Valko-Venäjällä länsimainen liberaali arvomaailma nähdään negatiivisena ja tuhoavana. Raja aidosti eksistentiaalisen ja pienemmän uhkan välillä muodostuu tapauskohtaiseksi määrittyen turvallistajan omasta näkemyspohjasta ”*milloin me emme ole enää me*”. Identiteettiä tuhoavat ja muuttavat uhkat voivat käytännössä muodostua niin ihmisistä, tavaroista kuin puheistakin. Ympäristösektorista referenssikohteiksi nousee asioita yksittäisistä lajeista ja ympäristötyypeistä ilmaston kaltaisiin suuriin kokonaisuuksiin.¹³⁹

Siirtämällä turvallisuus käsitteenä arkipäiväisestä politiikasta normaalin käsittelytavan ulkopuolelle tapahtuu turvallistaminen. Asioilla voi olla valtioon suhteutettuna kolme olomuotoa. Ne voivat olla ei-politisoituneita, jolloin valtio ei ole niistä kiinnostunut eikä käsittele niitä. Ne voidaan politisoida, jolloin ne astuvat poliittisen käsittelyn ympäristöön ja hallintaan tai ne voidaan turvallistaa, mikä vaatii valtiolta poikkeuksellisia toimenpiteitä. Tilanteesta riippuen asia voi sijaita yhtenä hetkenä ei-politisoituneena objektina ja toisena hetkenä turvallistettuna objektina. Asioita voidaan siirtää turvallistetumpaan suuntaan priorisoinnin avulla. Priorisaation kautta turvallistaja asettaa vastapainoon pienemmät ongelmat, jotka eivät ole tulevaisuuden kannalta yhtä tärkeitä tai akuutteja. Tämä tuo konstruktivistisen ontologian turvallisuuteen. Turvallistettavan ongelman ei itsessään täydy olla olemassa, vaan turvallistamiseen riittää pelkästään sen uhkaksi nimittäminen. Maanpuolustuksen kaltaisissa asiayhteyksissä ei tarvita erillistä turvallistamista, koska siihen itseensä sisältyy jo voimakas priorisoinnin ja turvallisuuteen liittyvyyden leima, joka on sidottu kulttuuriin ja identiteettiin.¹⁴⁰

Valko-Venäjällä toteutettu parasiittivero voidaan tämän teorian valossa nähdä epäonnistuneena turvallistamistoimenä. Siinä valtion suvereniteetti asetettiin vaakalaudalle, jota keinutti velvollisuutensa laiminlyövien kansalaisten joukko. Kyseessä oli uhka, jonka ratkaisematta jättäminen johtaisi valtion talouden romahtamiseen ja siten suvereniteetin katoamiseen. Tätä

¹³⁸ Esimerkiksi suomalaiset kansana voidaan 2000-luvulla nähdä identifioivan itsensä enemmän eurooppalaisina kuin 1980-luvulla, jolloin identiteetin pohja muodostui enemmän pohjoismaisuudelle.

¹³⁹ Buzan et al. (1998), s. 21–23.

¹⁴⁰ Idib, s. 23–27.

aktia ei loppujen lopuksi hyväksytty ja sitä seuranneet laajat mielenosoitukset heikensivät turvallisuutta. Tämä oli turvallistamisen hinta. Tilanne ratkaistiin purkamalla turvallistaminen vetoamalla asetuksen herättelevään luonteeseen ja kumoamalla sen voimassaolo. Tuottamattomat kansalaiset jäivät ongelmaksi, mutta sen merkitys purettiin.

Vaikka uhkat, heikkoudet ja turvattomuus ovat sosiaalisesti rakennettuja, on vahvasti aseistettua ja aggressiivista käyttäytyvää naapurivaltiota vastaan helpompi toteuttaa turvallistamista kuin heikkoa valtiota. Aina turvallistaminen ei ole aktuaaliseen uhkaan nähden suhteutettu oikein, vaan turvallistamista voidaan yli- tai alimitoittaa. Aliturvallistamisella ei turvallisteta oikeita uhkia niitä poistavalla tavalla ja yliturvallistamisella turvallistetaan olemattomia uhkia. Valtiot painottavat mitoittamisessa enemmän lähivaltioita kuin kauempana olevia valtioita. Buzan, Wæver ja de Wilde korostavat kansallisen turvallisuuden idealisoinnilla olevan mahdollisuus toimia käytänteenä opposition hiljentämistä varten. Valtaapitävät kykenevät hyödyntämään ”uhkia” demokratiaa rajoittavina toimenpiteinä maan sisäiseen ohjaamiseen.¹⁴¹ Turvallisuus ei ole yksioikoisesti hyvä asia, vaan se on samalla politiikan epäonnistumista, kuten Valko-Venäjän poliittiset vangit osoittavat. Poliitiikkaa ei voitu suorittaa poliittisesti, vaan poliittiset vastustajat kytkettiin uhkaksi, joka piti neutralisoida. Toimen hintana oli demokraattisten arvojen heikkeneminen ja suhteiden kylmeneminen EU:n kanssa.

Valta-asema antaa legitimizeettiä toteuttaa turvallistamista. Sen lisäksi halutun turvallisuusajatuksen tulee olla jaettu ja hyväksytty. Ilman hyväksyntää ei ole valtaa. Onnistunut turvallistaminen vaatii puheaktin. Puheaktissa rakennetaan juoni eksistentiaalisesta uhkasta, piste, josta ei ole paluuta sekä mahdollinen ratkaisu ongelmaan. Tavoitteena on saada hyväksyntä halutulle ratkaisulle. Buzan, Wæver ja de Wilde määrittävät turvallisuuden poliittiseksi käytänteeksi.¹⁴² Sen onnistumista auttaa turvallistajan auktoriteettiaseman lisäksi uhkan määrittäminen yhteisössä yleisesti vaaralliseksi käsitetyksi asiaksi.¹⁴³

Puheakteissa on kaksi merkittävää tekijää. Ensimmäinen on referenssikohde, joka on uhattuna ja jolla on legitimizeetti säilyä. Toinen on turvallistaja (engl. *securitizing actor*) on toimija, joka turvallistaa asioita julistamalla referenssikohteen eksistentiaalisesti uhatuksi. Koska referenssikohteenä yksilö tai globaali kohde koetaan toimimattomana, suositetaan välillisiä ratkaisuja kuten kansanosaa, tiettyä ryhmää tai rajattua maantieteellistä aluetta. Turvallistajat

¹⁴¹ Buzan et al. (1998), s. 28–29. 57, 59.

¹⁴² Hansen, Lene: *Security as Practice: discourse analysis and the Bosnian war*. Routledge, New York, 2007, s. 32–26.

¹⁴³ Buzan et al. (1998), s. 31–34.

ovat usein poliittisia tahoja. Poliittisen tahon on vaikea toimia itsensä referenssikohteina, joten itsensä sijaan käytetään demokratian, kansan tai valtion kaltaisia laajempia kohteita.¹⁴⁴

Suvereniteetti on nykyisten valtioiden määrittäjä. Sotilaallinen turvallisuusagenda käsittää yleensä valtioiden kyvyn säilyttää suvereniteettinsa sisäisten ja ulkoisten sotilaallisten uhkien edessä. Raja on häilyvä, sillä suvereniteetin menetykseen voi liittyä ei-sotilaallisia uhkia, kuten maahanmuuttajia tai kilpailevia ideologioita. Esimerkkinä sisäisten ja ulkoisten uhkien yhdistäjästä on viides kolonna. Tätä uhkakuvaa käytetään aktiivisesti myös Valko-Venäjän hallinnon puhunnassa. Valtioiden sisällä kansaosat voivat saada sotilaallisen turvallisuuden referenssikohteen erityisesti valtioissa, joissa vallanpitäjillä ja vallan alla olevilla on keskinäisiä jännitteitä. Uhkina voidaan kokea valtiosta irtautujat, liittoumiin pyrkijät tai vallankaappaajat, jotka haluavat suuremman statuksen.¹⁴⁵ Statuksen tunnustus on tärkeää, sillä sen tunnustamisella tai tunnustamattomuudella on mahdollisuus manipuloida poliittisia vallankäytön rajoitteita¹⁴⁶ ja hankkia legitimizeettiä toimille.¹⁴⁷

Vuonna 2010 julkaistun kansallisen turvallisuuden konseptin roolina on määrittää kansalliseen turvallisuuteen kuuluvat asiat. Konseptissa määritetään turvallisuuden olevan ”*Valko-Venäjän kansallisten intressien sisäisiltä ja ulkoisilta uhkilta suojauneisuuden tila*”¹⁴⁸, jolla on kahdeksan sektoria. Nämä ovat poliittinen, taloudellinen, tieteellis-teknologinen, sosiaalinen, demografinen, ekologinen, informaatio- ja sotilaallinen turvallisuus.¹⁴⁹ Tutkimuksessa tarkastellaan kansallisen turvallisuuden konseptin sektorijakoa sovittamalla konseptin mukainen jako Kööpenhaminan koulukunnan turvallisuussektoreihin. Sotilaallinen, taloudellinen, ekologinen sekä poliittinen sektori sulautuvat molemmissa kitkatta toisiinsa ja yhteiskunnalliseen turvallisuussektoriin sijoittuvat konseptin sosiaalinen ja demografinen ulottuvuus. Sen sijaan tieteellis-teknisen ja informaatioturvallisuuden jako ei ole ongelmaton. Niiden sisällöt jakautuvat useampaan Kööpenhaminan koulukunnan sektoriin. Informaatioturvallisuus jakaantuu poliittiseen ja yhteiskunnalliseen turvallisuussektoriin ja tieteellis-tekninen turvallisuus taloudelliseen ja sotilaalliseen turvallisuussektoriin.

¹⁴⁴ Buzan et al. (1998), s. 35–37, 40.

¹⁴⁵ Idib, s. 49–50, 52–53.

¹⁴⁶ Esimerkiksi venäläinen diskurssi Ukrainan sodassa kertoo Lännen tukeman fasisin juntan ottaneen vallan laittomasti Kiovassa, eikä se siten ole legitiimi. Samalla diskurssi asettaa levottomuuksien syyksi EU:n ja Yhdysvallat. Tässä diskurssissa Itä-Ukrainan separatistialueet ovat aitoa Ukrainaa, mikäli halutaan käyttää Ukrainaa valtiollisena käsitteenä.

¹⁴⁷ Buzan et al. (1998), s. 60.

¹⁴⁸ *Концепция национальной безопасности Республики Беларусь* (2010), 4, (ven. ”*состояние защищенности национальных интересов Республики Беларусь от внутренних и внешних угроз*”). 2010, Luettu 16.10.2016. [<http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=P31000575>]

¹⁴⁹ Idib.

2.3 Turvallistamiskäytäntö Valko-Venäjällä

Äkkiseltään ei voisi ajatella keskitetyllä vallankäyttäjällä olevan tarvetta turvallistamisteorian mukaiselle toiminnalle. Silti sitä tapahtuu. Valko-Venäjän hallinto rakentuu näennäisesti Montesquieun mukaiselle vallan kolmijaolle. Vallan keskiössä on presidentti viisivuotisella hallintakaudella. Presidentti vastaa maan taloudellisen ja poliittisen vakauden säilymisestä. Lainsäädäntövaltaa käyttää kaksihuoneinen parlamentti. Sen alempi huone on 110-jäseninen edustajainhuone ja ylempi on 64-jäseninen tasavallan neuvosto. Edustajainhuoneen jäsenistö koostetaan äänestämällä vaalipiireistä ja tasavallan neuvosto alueellisesti siten, että jokaisesta hallintoalueesta (ven. *область*) sekä Minskistä valitaan vaaleilla kahdeksan henkilöä. Lisäksi presidentti valitsee kahdeksan henkilöä. Tasavallan neuvoston rooli on edustaa alueellisesti. Toimeenpanovallasta vastaa pääministerin johtama ministerineuvosto. Tuomiovalta on tuomioistuinjärjestelmällä, joka on jaettu perustuslakituomioistuimeen ja yleisestä tuomioistuimesta. Yleistä tuomioistuinta johtaa korkein oikeus.¹⁵⁰

Edellä olevien toimintaa kontrolloi suoraan presidentin alaisuudessa toimiva presidentin kanslia, joka valvoo ja ylläpitää muiden vallan kolmijaon rakenteiden ja median välistä toimintaa ja varmistaa presidentin käskyjen toteutumista esimerkiksi valtion ideologiassa, ulkopoliitikassa ja henkilöstöasioissa.¹⁵¹ Kanslian, muun hallinnon ja valtakoneiston jäseniin vuosina 2010¹⁵², 2012¹⁵³ ja 2016¹⁵⁴ kohdistettujen EU-sanktioiden perusteella voidaan päätyä johtopäätökseen, että hallinnon ja erityisesti kanslian toiminta ei ole valtion perustuslain mukaista, vaan se toimii presidentin valta-asemaa suojelevana elimenä. Valtaa on tarkoituksenomaisesti keskitetty presidentille ja kanslialle siirtämällä sitä pois muista valtarakenteista.¹⁵⁵ Tämä mahdollistaa presidentin tahdon toteutumisen lainsäädännössä, toimeenpanossa ja median hallinnassa. Demokratiassa tällaista mahdollisuutta ei ole, vaan turvallisuuskäytänteet tulee turvallistamisteorian mukaisesti perustella. Tämä havainto ei selitä tai poista kysymystä turvallistamiskäytänteiden vaateesta autokratiassa, vaan vahvistaa sitä.

¹⁵⁰ Пресс-служба Президента Республики Беларусь: *Государственное устройство Беларуси*. Luettu 12.12.2017. [http://president.gov.by/ru/gos_ustroistvo_ru/].

¹⁵¹ Пресс-служба Президента Республики Беларусь: *Администрация Президента Республики Беларусь*. Luettu 12.12.2017. [http://president.gov.by/ru/administration_ru/].

¹⁵² Euroopan Neuvosto: Päätös 2010/639/YUTP. 26.10.2010 Luettu 9.3.2018. [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0639&from=FI>].

¹⁵³ Euroopan Neuvosto: Päätös 2012/642/YUTP. 17.10.2012. Luettu 9.3.2018. [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012D0642&from=EN>].

¹⁵⁴ Euroopan Neuvosto: Päätös (YUTP) 2016/280. 27.2.2016. Luettu 9.3.2018. [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016D0280&from=EN>].

¹⁵⁵ Kostyugova, Valeria & Anatoly Pankovsky: *Belarusian Yearbook 2012*. Minsk, 2013, s. 7-8.

Diktatuurit saavat voimansa valtion sisäisestä vallan keskittymisestä, kansan tuesta ja poliittisesta voimasta. Sharp on määrittänyt neljä tapaa diktatuurisen valtiovallan vaihtamiseen. Nämä ovat *sotilaallinen vallankaappaus, vaalit, ulkomaiset pelastajat ja poliittinen uhma tai aseeton taistelu*. Vallankaappaus ei aina tasaa valtaa ja vahvista demokratiaa, vaan vallan jakautumisen epätasapaino pysyy usein ennallaan. Sotilaallisella vallankaappauksella valtaan astunut uusi hallitsija ei takaa ongelmien loppumista. Vaalit Sharp näkee diktatuureissa, mainiten entisen Neuvostoliiton johtaman alueen, näennäisenä demokratian osoituksena, jolla ei ole tekemistä demokratian kanssa. Niillä ei näin ollen ole potentiaalia muuttaa vallitsevaa tilannetta. Edes oppositioehdokkaan voitto vaaleissa ei takaa muutosta.¹⁵⁶ Diktatuurit eivät salli diktaattorin häviämistä vaaleilla. Tämä näkemys toisintuu Valko-Venäjällä, jossa ETYJ on raportoinut vaalijärjestelyjen epädemokraattisuudesta.¹⁵⁷ Diktatuurissa elävien ei nähdä kykenevän itse muuttamaan tilannetta ilman ulkopuolista toimijaa, joita voivat olla yleinen mielipide, YK:n kaltainen kansainvälinen organisaatio, valtiollinen toimija tai sanktiot. Ulkopuolisen toimijan läsnäolo vaatii kotimaisen vastarinnan. Sharpin näkemysten mukaan poliittinen uhmakkuus ja aseeton taistelu voivat johtaa sisäiseen vallanvaihtoon. Onnistuakseen se vaatii alistettujen itsetunnon ja päättäväisyyden sekä heidän ryhmien ja instituutioiden vahvistamista. Näin on mahdollista luoda riittävä sisäinen vastarinta, jolla on tahto laatia toimintastrategia ja kyky toteuttaa se.¹⁵⁸

Sharpin mukaiselle väkivallattoman politiikan toimille ei ole Valko-Venäjällä riittävän suurta joukkoa tyytymättömiä ihmisiä. Sharpin ideologiaa on pidetty väkivallankumousten esikuvana ja sillä koettu olevan merkitystä entisen Neuvostoliiton alueella. Häntä on jopa nimitetty Neuvostoliiton kaataneeksi mieheksi.¹⁵⁹

Valkovenäläinen neuvostoajan arvojen kaipuulle taipuva kansallinen nationalismi-identiteetti tukee auktoritatiivista johtajaa, jonka ansiosta Lukašenkan diktatuurilla on riittävä voimapohja ja kansansuosio. Sama identiteetti tukee myös kansan alistumista vahvaan valtaan. Tätä voimapohjaa tukevat myös kansalaisten tottumukset sekä muutoksen pelko.¹⁶⁰ Nämä

¹⁵⁶ Sharp viittaa Burman ja Nigerian vaaleihin 1990-luvulla, joissa vaalit voittaneita oppositioedustajia ei koskaan päästetty valtaan erinäköisin verukkein perusteltuna. Ks. Sharp (2012), s. 9.

¹⁵⁷ Organization for Security and Co-operation in Europe: OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report. 28.1.2016. Warsaw, s. 1-4. Luettu 13.3.2018. [<https://www.osce.org/odihr/elections/belarus/191586?download=true>].

¹⁵⁸ Sharp (2012), s. 9-13, 28-29.

¹⁵⁹ Ioffe, Grigory: *Belarus Repels Challenges to Stability and Sovereignty*. Publication: Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 17. 5.2.2018. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-repels-challenges-stability-sovereignty/>].

¹⁶⁰ Astapova (2015), s. 25, 28.

tottumukset näkyvät myös Lukašenkan puheissa. Sharpin diktatuuriin liittyvän alasajoprosessin vaateisiin kuuluvalla kotimaisella vastarinnalla on olemassa pohja, jonka Lukašenka mieltää oppositiossa olevana Espanjan sisällissodasta tunnettuna viidentenä kolonnana.¹⁶¹ Tätä hän pitää kurissa oman valta-asemansa säilyttämisen vuoksi.

Valko-Venäjällä turvallistamista tapahtuu ennen kaikkea sotilaallisten vallankaappausten ja poliittisen uhman estämiseksi sekä valtion talouden edistämiseksi. Lukašenkan asema ei ole niin vahva, että hän voisi hylätä kansan tuen ja toteuttaa ajamaansa agendaa ilman sen hyväksyttämistä kansalla. Hän tasapainoilee myönnytysten, kannustusten ja vaatimusten välillä.¹⁶² Riittävän suuri osa kansasta alistuu tai tyytyy kohteluun päästessään näennäisesti vaikuttamaan ja saadessaan näennäisen perustelun hallinnon suorittamille toimille. Apatian ja riittävän tyytyväisyyden linja pitää Sharpin kotimaisen vastarintapohjan Lukašenkan hallinnon hallinnassa ja rakentaa Valko-Venäjistä kuvaa demokraattiseksi tulkittavissa olevana valtiona.

2.4 Maailma ja turvallisuus Valko-Venäjän jäsentämänä

Valko-Venäjän hallinto määrittää turvallisuuden äärimmäisen konseptissa laaja-alaiseksi ja kokonaisvaltaiseksi, joka on lähellä Kööpenhaminan koulukunnan laajaa turvallisuuskäsitystä. Laaja turvallisuuskäsitys toimii työkaluna turvallistamiselle ja asioiden siirtämiselle ja siirtymiselle turvallisuusongelmiksi. Kun jokin asia on jo valtiollisen, hyväksytyn konseptin perusteella määritetty turvallisuuden piiriin kuuluvaksi, on sen turvallistaminen myöhemmin helpompi perustella. Se yhdistää diskurssiavaruuden liikkuvuuden tutkimuksen teoriapohjaan.

Konseptin määrittämän maailmankuvan perusteella turvallisuus on nostettava kansallisella tasolla vahvaan ohjaukseen. Huomattavaa on yksittäisten merkityssysteemien, kuten patriotismin esiintyminen useammalla turvallisuussektorilla.¹⁶³ Tämä viittaa joko keskeiseen vakavaan uhkaan tai Buzanin, Wæverin ja de Wilden mukaiseen vähemmän vakavan uhkan ylimitoittamiseen. Joka tapauksessa korostaminen tekee ilmiöstä valtiollisesti tärkeän. Korostaminen turvallisuuskontekstissa tekee siitä aiemman teoreettisen pohdinnan mukaisesti yhteiskunnassa helpommin hyväksyttävän turvallistamisreferenssin. Se myös ilmentää turvallisuussektoreiden kietoutumista toisiinsa, joka on toinen merkittävä havainto konseptista. Uhkat ovat luonteeltaan monimutkikkaita ja vaikuttavat samaan aikaan useilla sektoreilla.¹⁶⁴

¹⁶¹ Пресс-служба Президента Республики Беларусь: *Совещание об актуальных вопросах развития Беларуси*. 9.3.2017.

¹⁶² Sasiaglu & Soikko (2015), s. 9.

¹⁶³ *Концепция национальной безопасности Республики Беларусь* (2010), 12, 15, 32, 35.

¹⁶⁴ Idib, 26.

Erityisesti poliittiset ja taloudelliset intressit ja uhkat limittyvät esitetyssä aineistossa sosiaalisen ja demografisen turvallisuuden kanssa.¹⁶⁵ Tätä korostaa konseptin argumentti, jonka mukaan kansallinen turvallisuus on jokaisen kansalaisen velvollisuus. Velvollisuus ei rajoitu perinteiseen näkemykseen asepalveluksesta, vaan se käsittää laajan spektrin toimia äänestyksistä ilmiantoihin.¹⁶⁶ Tämä rakentaa selkeää subjektipositiota kansalaiselle tottelevaisen turvallisuustoimijan roolissa. Tätä roolia voidaan ohjata viittaamalla turvallisuuspuhunnassa konseptissa esiteltyihin turvattaviin intresseihin tai niitä koskeviin uhkisiin. Näin työttömästä henkilöstä saadaan tarvittaessa rakennettua kansallista turvallisuutta uhkaava toimija, jonka uhkapotentiaali on toteutunut vieraan vallan informaatiovaikuttamisen avulla. Tämän kaltaisella puhunnalla voidaan säädellä kansalaisten roolia Buzanin, Wæverin ja de Wilden ystävyiden ja vihamielisyyden käsiteparin kautta ja osoittaa sille sitten hallinnon mukainen riittävä vastatoimi asian korjaamiseksi. Näin turvallistajana toimii valtio, joka määrittää kulloinkin haluamansa referenssikohteen ja sitä uhkaavan eksistentiaalisen uhan.

Näitä voidaan tarvittaessa koostaa kerroksittain esimerkiksi turvallistamalla valtion suvereniteetti, jota uhkaa massatyöttömyyden aikaansaama taloudellisen kilpailukyvyyn menetys, joka johtuu ulkomaavaltioiden Valko-Venäjää haittaavasta informaatiotoiminnasta. Ratkaisuksi voidaan esittää pääsyn estäminen tietyille internetsivuille täsmentämällä, että mikäli näin ei tehdä, luopuu Valko-Venäjä de facto suvereniteetistään ja alistuu muiden tahtoon.

Kansalliset intressit muodostuvat yksilön, yhteiskunnan ja valtion intressien toteutumisen kannalta tarpeellisista asioista. Valtion tasolla niistä tärkeimmät ovat *itsenäisyys, alueellinen eheys, suvereniteetti, perustuslaillisen järjestyksen koskemattomuus ja kestävä taloudellinen kehitys*.¹⁶⁷ Vaikka konsepti luettelee kymmenittäin erilaisia intressejä ja uhkia, eivät ne ole keskenään yhtä tärkeitä. Valtiolliset intressit ovat tasoltaan strategisia ja asettuvat muiden intressien yläpuolelle tärkeydessään merkityssysteemeinä. Turvallistamisen ja diskurssien näkökulmasta ne luovat muita intressejä otollisemman referenssikohteen. Sama valtiollinen näkökulma nostaa automaattisesti strategiaan intresseihin liittyvät uhkat muita uhkia korkeammalle. Tällaisia ovat esimerkiksi poliittisesti vääränlaisten ideologioiden tyrkyttäminen, Valko-Venäjän poliittisen linjan pakottaminen sen intressien vastaiseksi ja

¹⁶⁵ Концепция национальной безопасности Республики Беларусь (2010), 9, 11–13, 29–30, 32–33, 37–38, 40–41.

¹⁶⁶ Idib, 59.

¹⁶⁷ Idib, 8.

ulkopuolisten sekaantuminen Valko-Venäjän sisäpolitiikkaan.¹⁶⁸ Ne koetaan siis suoraan esimerkiksi suvereniteettia heikentäviksi vihamielisiksi tekijöiksi.

Yhteiskunnista on usein puhuttu etuliitteillä kuvaten niiden luonnetta. Siinä missä Suomea ja pohjoismaita on kuvattu hyvinvointiyhteiskunniksi ja nykyaikaisia digitalisaation läpikäyneitä yhteisöjä tietoyhteiskunniksi, voidaan Valko-Venäjän kohdalla puhua ennen kaikkea turvallisuusyhteiskunnasta, jossa turvallisuutta luodaan ja määritetään tarkalla kontrollilla. Tätä mielikuvaa vahvistaa vuonna 2017 tehty päätös toteuttaa yhteiskuntajärjestystä valvova videovalvontajärjestelmä, jonka tehtävänä on tuottaa ja tukea kansalaisten turvallisuutta estämällä rikollisuutta ja hoitamalla hätätilanteita.¹⁶⁹ Samaa yhteiskuntaturvallisuuden korostamista käytettiin myös, kun uutta sotilasdoktriinia tuotiin julki:

*”Mutta kansa ei anna anteeksi yhtä asiaa - jos emme takaa sille turvallisuutta ja maan suvereniteetin ja itsenäisyyden puolustusta. Silloin ei ole tarvetta vaatteille, lihalle, munille, maidolle tai millekään muulle, kun ei ole maata, jolla lapsemme ja lastenlapsemme voivat asua. Siksi, kun valtion budjetissa on jäljellä yksikin rupla, tulee se käyttää kansamme turvallisuuteen, kansamme turvalliseen elämään.”*¹⁷⁰

Turvallisuus nostetaan käytännössä kaiken muun edelle ja rauhan säilyttämisestä tehdään velvollisuus. Turvallisuuteen nähden muu budjetissa on toissijaista. Se mahdollistaa rahan käytön hallinnolle oleellisiin projekteihin. Valko-Venäjä kokee olevansa itsenäinen, suvereeni eurooppalainen valtio. Näin se lukeutuu vapaaksi maailman voimakeskuksista. Maantieteellinen sijainti altistaa Valko-Venäjän geopolittisille tapahtumille ja nykyinen maailmantilanne vaikeuttaa itsenäisen ulkopolitiikan suorittamista. Valko-Venäjän rajat ovat kiistattomia ja valtio kykenee takaamaan kansallisen turvallisuuden.¹⁷¹

Maailma on konseptin mukaan globalisaation vaikutuksesta kiihtyvässä muutoksessa varsinkin taloudellisella, yhteiskunnallisella ja sotilaspoliittisella tasolla. Globalisaatio luo uhkia

¹⁶⁸ Idib, 27.

¹⁶⁹ Белта: Лукашенко подписал указ о республиканской системе мониторинга общественной безопасности. 26.5.2017. Luettu 25.8.2017.[<http://www.belta.by/president/view/lukashenko-podpisal-ukaz-o-respublikanskoj-sisteme-monitoringa-obschestvennoj-bezopasnosti-249491-2017/>].

¹⁷⁰ Белта: Лукашенко: народ не простит, если мы не обеспечим его безопасную жизнь и суверенитет страны. 22.1.2016. Luettu 22.3.2016.[<http://www.belta.by/president/view/lukashenko-narod-ne-prostit-esli-my-ne-obespechim-ego-bezopasnuju-zhizn-i-suverenitet-strany-178586-2016/>]. (ven. “Но не простит одного — если мы ему не обеспечим безопасность и оборону суверенитета и независимости страны. Вот тогда ни шмотки, ни мясо, ни яйца, ни молоко — ничего не надо будет, Когда не будет куска земли, на котором будут жить наши дети и внуки. Поэтому, если останется последний рубль в бюджете или кармане государственном, то потратить его следует на безопасность нашего народа, на безопасную жизнь этонарода. Это главное.”).

¹⁷¹ Концепция национальной безопасности Республики Беларусь (2010), 6, 18–19.

vaikuttamalla kansalaisten arvomaailmaan ja luo kansojen intressiristiriitoja, koska informaatioympäristön vaikutus ihmisiin ja median vaikutusvalta talouteen, politiikkaan ja yhteiskuntaan vahvistuu. Kyseessä ei ole abstrakti ”globalisaatio”, vaan valtioiden toteuttama kohdennettu informaatiopainostus, joka yleistyy käytänteeksi. Samalla elintärkeät toiminnot ovat riippuvaisia teknologiasta ja haavoittuvaisia tahattomille ja tahallisille tapahtumille. Maailma siirtyy moninapaiseen järjestelmään ja uusien napojen syntyminen kiihdyttää valtioiden välistä kilpailua, joka yhdessä toimimattomien turvallisuusjärjestelmien kanssa johtaa globaaliin epävakauteen. Syynä on valtioiden voimakeinojen ja pakotteiden käyttö intressien tavoitteluun ja siksi maailmantalous kokonaisuudessaan on kasvavassa epävakaudessa. Valko-Venäjä on huolissaan myös koko ihmiskuntaa uhkaavista megatrendeistä, kuten ruokapulasta. Mannerten- ja maidenvälisiin ihmisvirtoihin liittyy riskejä ja jännitteiden kehittymistä lähtö-, kauttakulku- ja vastaanottomaiden välillä.¹⁷²

Näkemyks Valko-Venäjistä aktiivisena eurooppalaista turvallisuutta luovana toimijana ei ole syntynyt Ukrainan sodan seurauksena, vaan se tuodaan esille jo konseptissa. Se liittyy Valko-Venäjän määrätietoiseen moninapaisen maailman luomiseen. Tämän taustalla oleva monivektorinen ulkopoliittinen linja priorisoi Venäjän federaatiota ja ystävällismielisiä entisen Neuvostoliiton valtioita. Lisäksi Valko-Venäjä haluaa kehittää yhteistyötä nousevien voimavaltioiden kanssa ja kehittää dialogia läntisten tahojen kanssa sekä aktivoida yhteistyötä EU:n kanssa. Avoimuuden ja ystävällisyyden ohella Valko-Venäjä kehittyy kohti vaikuttamiselle altista informaatioyhteiskuntaa. Konseptissa Euroopan alueella välittömän sotilaallisen uhkan sijaan on vain potentiaalisia sotilaallisia uhkia. Itsenäisyydelle ja suvereniteetille uhkina ovat ulkopuolisten tahojen yritykset tuhota Valko-Venäjän kansallisia henkisiä ja moraalisia traditioita ja näkemyksiä. Tämän toiminnan tavoitteena on heikentää kansalaisten luottamusta valtiollisia instituutiota kohtaan ja luoda maahan epävakautta.¹⁷³ Konsepti on osoittautunut osittain vanhentuneeksi, josta näkemys sotilaallisista uhkista on esimerkkinä.

Kuvausta maailman nykytilasta yhdistettynä konseptin uhkaluetteluihin ja ulkomaiden pyrkimyksiin kääntää kansaa hallintoa vastaan voidaan käyttää hyväksi Lukašenkan hallintotavassa oman vallan lujittamisena. Hän voi aina vedota tapahtumien johtuvan juuri ulkoisista tekijöistä, eikä hänen toteuttamastaan ankarasta sisäpolitiikasta ja hallintatavastaan.

¹⁷² Концепция национальной безопасности Республики Беларусь (2010), 5.

¹⁷³ Idib, 5, 19–20, 23, 27–28.

3 TURVALLISUUSPUHUNNAN ANALYYSI

Tutkimuksessa käsitellään sotilasdoktriinin ja turvallisuuskonseptin lisäksi turvallisuuspuhunnan osina itsenäisyyspäivän, voitonpäivän ja perustuslainpäivän puheita, puheita Minskin varuskunnalle sekä puheita kansalle ja parlamentille. Tutkitun aineiston laajuus on noin kuusinkertainen tutkimuksen pituuteen verrattuna. Puheiden sisältö vaihtelee vuosittain loogisesti ajankohtaisten tapahtumien ja puheiden omien teemojen ympärillä.

Valko-Venäjän itsenäisyyspäivä on 3.7. ja periytyy Minskin vapautuspäivästä operaatio Bagrationin aikana vuodelta 1944. Tuolloin valkovenäläiset joukot vapauttivat kaupungin. Se on ollut itsenäisyyspäivänä vuodesta 1997. Lukašenka siirsi päivämäärän kansanäänestyksen osana vuonna 1996. Alkuperäinen päivämäärä oli perustuslain julistamispäivämäärä 21.7. Neuvostoliiton hajottua.¹⁷⁴ Itsenäisyyspäivää korostetaan puheissa Valko-Venäjän tärkeimpänä juhlapäivänä ja siksi sen sisällöllä on merkittävä painoarvo. Itsenäisyyspäivän puheet ajoittuvat yleensä itsenäisyyspäivän aattoon.¹⁷⁵ Itsenäisyydellä on valkovenäläisten saavuttamaan voittoon, eikä Neuvostoliiton hajoamiseen liittyvä häviön merkitys.

Voitonpäivän puheet ajoittuvat toukokuun yhdeksänteen päivään ja suuren isänmaallisen sodan päättymisen vuosipäivään. Puheissa korostetaan isänmaallisuutta, usein hyviä suhteita

---

¹⁷⁴ Декрет №1, 1996 "Об установлении государственного праздника - Дня Независимости Республики Беларусь".

¹⁷⁵ Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Беларуси на торжественном собрании, посвященном Дню Независимости*. 02.07.2012a. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-belarusi-na-torzhestvennom-sobranii-posvjaschenom-dnju-nezavisimosti-5796/]; Лукашенко, Александр: *Выступление на торжественном собрании, посвященном Дню Независимости Республики Беларусь*. 01.07.2013a, Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-torzhestvennom-sobranii-posvjaschenom-dnju-nezavisimosti-respubliki-belarus-6418/]; Лукашенко, Александр: *Выступление Президента А.Г.Лукашенко на торжественном собрании и концерте мастеров искусств Беларуси и России, посвященных 70-й годовщине освобождения Республики Беларусь от немецко-фашистских захватчиков и Дню Независимости Республики Беларусь (Дню Республики)*. 01.07.2014a. Luettu 5.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-primet-uchastie-v-torzhestvennyh-meropriyatiyah-posvjaschennyh-dnju-nezavisimosti-9165/]; Лукашенко, Александр: *Торжественное собрание, посвященное Дню Независимости Беларуси*. 01.07.2015a. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/torzhestvennoe-sobranie-posvjaschennoe-dnju-nezavisimosti-belarusi-11687/]; Лукашенко, Александр: *Торжественное собрание по случаю Дня Независимости Беларуси*. 02.07.2016a. Luettu 6.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/torzhestvennoe-sobranie-po-sluchaju-dnja-nezavisimosti-belarusi-13949/]; Лукашенко, Александр: *Речь Лукашенко по случаю Дня Независимости 2016*. 01.07.2016a. Katsottu 6.9.2017. [<https://www.youtube.com/watch?v=XBh2G22HCDc>]; Лукашенко, Александр: *Торжественное собрание, посвященное Дню Независимости Беларуси*. 01.07.2017a. Luettu 4.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/torzhestvennoe-sobranie-po-sluchaju-dnja-nezavisimosti-belarusi-16580/].

venäläisiin veljiin ja länsimaiden pahuuteen. Voitonpäivän puheet on perinteisesti pidetty Minskissä voitonaukiolla olevan voiton muistomerkin luona.¹⁷⁶

Esiintymiset ja puheet Minskin varuskunnalle ajoittuvat itsenäisyyspäivän sotilasparaatiin, jossa Minskin varuskunta on vastuuroolissa järjestävänä tahona. Puheet on usein otsikoitu esiintymisenä juuri Minskin varuskunnan joukkojen paraatissa¹⁷⁷, mutta niistä voisi hyvin käyttää nimeä *puheet itsenäisyyspäivän paraatissa*. Esiintyessään Minskin varuskunnalle Lukašenka pukeutuu univormuun, joka antaa esiintymiselle muita puheita sotilaallisemman sävyn. Huolimatta paraateissa pidettävien puheiden koko kansaa kattavaa luonnetta, on niiden keskeisenä kohteena turvallisuusorganisaatiot. Tätä lujitetaan aloittamalla puheet puhuttelemalla sotilaita sekä lopettamalla puheet sotilaalliseen hurraahuutoon (ven. *Ура!*).¹⁷⁸ Tämän voi tulkita myös kansaa turvallisuuden kautta yhdistävänä kannustuksena.

¹⁷⁶ Лукашенко, Александр: *Выступление на церемонии возложения венков к монументу Победы 9 мая*. 09.05.2012b. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-9-maja-5797/]; Лукашенко, Александр: *Выступление на церемонии возложения венков к монументу Победы*. 09.05.2013b. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-5504/]; Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Республики Беларусь А.Г.Лукашенко на церемонии возложения венков к монументу Победы*. 09.05.2014b. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-respubliki-belarus-aglukashenko-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-8733/]; Лукашенко, Александр: *Поздравление с 70-й годовщиной Победы в Великой Отечественной войне*. 09.05.2015b. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-sootchestvennikam-s-70-j-godovschinoy-pobedy-v-velikoj-otechestvennoj-vojne-11344/]; Лукашенко, Александр: *Выступление на церемонии возложения венков к монументу Победы по случаю 71-й годовщины Великой Победы*. 09.05.2016b. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-po-sluchaju-71-j-godovschiny-velikoj-pobedy-13623/]; Лукашенко, Александр: *Выступление на церемонии возложения венков к монументу Победы по случаю 72-й годовщины Великой Победы*. 09.05.2017b. Luettu 6.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-po-sluchaju-72-j-godovschiny-velikoj-pobedy-16159/].

¹⁷⁷ ven. *Выступление на параде войск Минского гарнизона*.

¹⁷⁸ Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Беларуси на параде войск Минского гарнизона в ознаменование Дня Независимости*. 03.07.2012d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-belarusi-na-parade-voysk-minskogo-garnizona-v-oznamenovanie-dnja-nezavisimosti-3794/]; Лукашенко, Александр: *Выступление на параде войск Минского гарнизона*. 03.07.2013d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-parade-voysk-minskogo-garnizona-6442/]; Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Беларуси на параде войск Минского гарнизона*. 03.07.2014d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-belarusi-na-parade-voysk-minskogo-garnizona-9201/]; Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Республики Беларусь А.Г.Лукашенко на параде войск Минского гарнизона в ознаменование 70-й годовщины Победы советского народа в Великой Отечественной войне*. 03.07.2015d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-respubliki-belarus-aglukashenko-na-parade-voysk-minskogo-garnizona-v-oznamenovanie-70-11364/]; Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Беларуси на параде войск Минского гарнизона в ознаменование Дня Независимости*. 03.07.2016d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/uchastie-v-parade-v-oznamenovanie-dnja-nezavisimosti-respubliki-belarus-13953/]; Лукашенко, Александр: *Выступление на параде в честь Дня Независимости Республики Беларусь*. 03.07.2017d. Luettu 4.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-parade-v-chest-dnja-nezavisimosti-respubliki-belarus-16581/].

Perustuslainpäivä on 15. maaliskuuta. Muista tämän tutkimuksen puhetyypeistä poiketen perustuslainpäivän puheet koostuvat vain lyhyistä tervehdyksistä (ven. *поздравление*). Puheet ajoittuvat perustuslainpäivään tai sen viereiseen päivään.¹⁷⁹ Niiden merkitys diskurssien rakentumisessa on vähäinen. Niiden vähäisestä merkityksestä huolimatta tutkija on sisällyttänyt ne tutkimukseen kahdesta syystä. Ne ovat hermeneuttisen kehän mukaisesti antaneet lisäymmärrystä tutkitun aineiston kokonaisuuteen ja siten vaikuttaneet tutkimustuloksiin. Lisäksi ne tulee huomioida tutkimuksessa tutkimuskritiikkiä käsitelleen alaluvun perusteella.

Puheet¹⁸⁰ kansalle ja parlamentille kansankokouksessa (ven. *Национальное собрание Республики Беларусь*) ovat osoitettu parlamentin lisäksi tavalliselle kansalle ja ovat valtion linjapuheita (engl. *state of the nation*). Ne toimivat myös viesteinä ulkomaiden suuntaan Lukašenkan puhutellessa niissä muita valtioita. Ne ovat pituudeltaan tutkimuksessa käsitellyistä puheista kaikkein mittavimpia, laajoja yhteiskunnallisia kokonaisuuksia käsitteleviä puheita. Niissä käsitellään esimerkiksi taloutta, turvallisuutta, koulutusta, työpolitiikkaa, terveyttä ja kulttuuria. Tilaisuuksissa on puheen jälkeen osio, jossa osallistujat saavat esittää presidentille kysymyksiä. Näitä ei käsitellä tutkimuksessa, sillä ne eivät kuulu itse puheisiin ja ole osa presidentin tarkoittamaa viestiä.¹⁸¹ Diskurssianalyysin kannalta puheet kansalle ja parlamentille ovat merkittäviä niiden volyymin ja aihepiirien moninaisuuden kautta.

¹⁷⁹ Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь*. 15.03.2012c. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-s-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-1063/]; Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь*. 15.03.2013c. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-s-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-1852/]; Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь*. 15.03.2014c. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-8265/]; Лукашенко, Александр: *Поздравление соотечественникам с Днем конституции* 14.03.2015c. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-sootchestvennikam-s-dnem-konstitutsii-10987/]; Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь*. 15.03.2016c. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-s-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-13250/]; Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь*. 15.03.2017c. Luettu 30.8.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-s-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-15782/].

¹⁸⁰ käytetty venäjänkielinen sana on viesti (ven. *послание*), mutta se on suomennett tutkimuksessa puheeksi.

¹⁸¹ Лукашенко, Александр: *Послание Президента белорусскому народу и Национальному собранию*. 08.05.2012e. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/poslanie-prezidenta-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-5798/]; Лукашенко, Александр: *Послание к белорусскому народу и Национальному собранию*. 19.04.2013e. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/poslanie-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-8567/]; Лукашенко, Александр: *Послание Президента белорусскому народу и Национальному собранию*. 22.04.2014e. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-obraschaetsja-s-ezhegodnym-poslaniem-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-8549/]; Лукашенко, Александр: *Обращение с Посланием к белорусскому народу и Национальному собранию*. 29.04.2015e. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/obraschenie-s-poslaniem-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-11301/]; Лукашенко, Александр: *Обращение с ежегодным Посланием к белорусскому народу и Национальному собранию*. 21.04.2016e. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-21-aprelja-obratitsja-s-ezhegodnym-poslaniem-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-13517/]; Лукашенко, Александр: *Послание белорусскому народу и Национальному собранию*. 21.04.2017e. Luettu 6.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/ezhegodnoe-poslanie-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-16059/].

3.1 Turvallisuusdiskurssit hallinnon kielessä

Primääriaineiston analyysin ja geostrategisen tilanteen synteessin perusteella tutkimuksessa on muodostettu kahdeksan turvallisuutta ja turvattomuutta määrittelevää diskurssia. Niissä on kiinnitetty huomiota niiden ottamiin rooleihin turvallisuuspuhunnassa. Diskurssit eivät ole toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan ne risteävät toistensa kanssa. Tutkimuksen aikana esimerkiksi *Mainilan Mordorista* eriytyi *vaarallinen neutronisiili* ja samoin *kollektion* erkani *integroidun itsenäisyyden* diskurssista. Limittäisyys johtuu diskurssiavaruuden jaettavuudesta. Suvereniteetin ja itsenäisyyden kaltaiset merkityssysteemit linkittävät diskursseja saamiensa merkitysten mukaisesti, jotka muodostuvat lähettäjän tarkoitusperän, itse sanoman sekä viestin ja vastaanottajan tulkinnan välisessä vuorovaikutuksessa.

Diskurssien välillä liikkuminen samankin puheen aikana on selkeästi sidoksissa puheen intentioihin ja päämääriin. Tavoitteiden mukaisesti nostetaan esille sopivia diskursseja ja muokataan niiden diskurssiavaruutta. Kansallisen turvallisuuden konsepti itsessään tarjoaa turvallisuusdiskurssin liikkumatilan, mutta puheilla sitä muokataan vastaamaan valtion haluja, kykyjä ja tavoitteita. Tämä on osa turvallistamista ja sen purkamista. Hallinnolliselta tasolta voidaan perustella, miksi asioihin täytyy tai ei täydy puuttua. Hallinnon näkökulmasta kyse ei aina ole tahdosta, vaan myös kyvystä puuttua asioihin:

*”Kaikki nämä asiat suoraan ja välittömästi vaikuttavat itsenäisyyteemme. Päivä päivältä me tulemme yhä riippuvaisemmiksi ulkoisista tekijöistä, joihin me emme joskus suoranaisesti kykene vaikuttamaan.”*¹⁸²

Lähdemateriaalin laajuus mahdollistaisi satojen diskurssien muodostamisen. Diskursseja voi muodostaa erilaisten teemojen tai *kylmän sodan* ja *viidennen kolonnan* kaltaisten merkityssysteemien ympärille. Niitä voi muodostaa myös kansallisen turvallisuuskonseptin mukaisen sektorijaottelun mukaisesti esimerkiksi poliittiseksi turvallisuusdiskurssiksi ja taloudelliseksi turvallisuusdiskurssiksi. Tutkijan näkemys diskurssien muodostamisesta rakentuu hermeneuttisen kehän ajattelumallin ja Kööpenhaminan koulukunnan mukaisen turvallisuuden osa-alueiden keskinäisriippuvuuksien lähtökohdista. Siksi on perusteltua rakentaa diskursseja kokonaisuymmärryksen kautta puheiden kuljettamana ja ohjaamana.

---

¹⁸² Лукашенко (2013a), (ven. ”Все эти вещи прямо и непосредственно влияют на нашу независимость. С каждым днем мы все больше становимся зависимы от внешних факторов, повлиять на которые мы иногда просто не в состоянии.”).

Puhunnan laajuuden takia diskursseissa esiintyvät sitaatit ovat vain esimerkkejä niiden edustamasta laajemmasta kokonaisuudesta. Samoin on luonnollista, että myös niiden vastaisia julkilausumia esiintyy, sillä diskurssien maailma mahdollistaa lukuisten erilaisten ja jopa keskenään ristiriitaisia diskurssien olemassaolon rinnakkain. Kyse voi olla puhunnan tai viestinnän erilaisista strategioista, muuttuneista tavoitteista tai vain maailman muutoksesta puhumisen taustalla. Hyväksi esimerkiksi diskurssien moniulotteisuudesta käy arvokeskustelu. Kolmessa tilanteessa tuodaan esille arvo, joka nostetaan kaikkia muita arvoja tärkeämmäksi:

*”Vakaus yhteiskunnassa ja valtiossa on meidän tärkein arvomme.”*¹⁸³

*”Tärkein näistä tällaisista opeista on, ettei mikään ole rauhaa arvokkaampaa.”*¹⁸⁴

*”Tulee muistaa, että inhimillinen pääoma on 2000-luvulla tärkein arvo.”*¹⁸⁵

Lukašenka saattaa käsittää vakauden, rauhan ja inhimillisen pääoman samaksi asiaksi, tai inhimillisen pääoman maailmalla jaettuna tärkeimpänä arvona, josta Valko-Venäjä poikkeaa pitäessään rauhaa tärkeimpänä arvona. Viimeisimmässä sitaatissa hän viittaa yhteiskuntaan ja talouteen, toisessa Ukrainan sotaan ja ensimmäisessä maan sisäiseen poliittiseen oppositioon ja EU:n valkovenäjävastaiseen politiikkaan. Merkityssysteemi ”tärkein” liitetään jopa saman puheen aikana keskenään ristiriitaisiin yhteyksiin. Ne rakentavat erillisiä diskursseja. Samalla tavalla rakentuu erilaisia diskursseja turvallisuudelle, kuten seuraavista alaluvuista käy ilmi. Esitetyn taidevertauksen mukaisesti eri diskurssit korostavat turvallisuuden eri ominaisuuksia.

3.1.1 Deus ex machina - Yhteiskunnallinen kone

Yhteiskunnallisen koneessa turvallisuus on taloudellista tuottavuutta, kilpailukykyä ja kauppaa, joka turvaa suvereniteetin ja yhteiskuntarauhan. Suvereniteetti ei tarkoita rahan suomia mahdollisuuksia vaan riippumattomuutta ulkoisten toimijoiden vaikutusvallasta:

*”Siispä käydään töihin. Palautetaan taloutemme, maksetaan ihmisille palkkaa, eläkkeitä ja etuja korkeimpien standardien mukaisesti. Ja silloin olemme aina vakaita! Siksi tärkein asia on talous, meidän elämämme, eivätkä jotkut valtiomme sisälle keskittyneet tai rajojemme ulkopuolelle olevat viholliset.”*¹⁸⁶

¹⁸³ Лукашенко (2012e), (ven. ”Стабильность в обществе и государстве — наша важнейшая ценность.”).

¹⁸⁴ Лукашенко (2015e), (ven. ”Важнейший из этих уроков таков: нет ничего ценнее мира.”).

¹⁸⁵ Idib, (ven. ”Надо помнить, что человеческий капитал — это важнейшая ценность в двадцать первом веке.”).

¹⁸⁶ Лукашенко (2014e), (ven. ”Поэтому давайте работать. Давайте будем восстанавливать нашу экономику, по самым высоким стандартам платить людям зарплату, пенсии и пособия. И тогда мы будем стабильны всегда! Поэтому главный вопрос — это вопрос экономики, вопрос нашей жизни, а не какие-то враги, сосредоточившиеся внутри государства и за его пределами.”).

”Prioriteetti on lujan, kilpailukykyisen talouden, huomispäivän talouden, luominen. Juuri se on maamme suvereniteetin perusta.”¹⁸⁷

”Täysi riippuvuus ulkomarkkinoista on uhka taloudelle, ja jos sallitte, maan suvereniteetille.”¹⁸⁸

”Maamme oppii asteittain selviytymään näiden uhkien kanssa. ... Keskeisenä ratkaisuna on nopeutettu energian, kaupan ja kokonaistalouden monipuolistaminen. Täytyy päästä eroon riippuvuudesta yhteen energiatyyppiin, yksiin markkinoihin ja yhteen toimittajaan.”¹⁸⁹

”Juuri siksi on välttämätöntä toimia uusien markkinoiden perustamiseksi. Kontaktimme Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan maiden kanssa, jotka vielä eilen vaikuttivat eksoottisilta, vahvistavat tänään todellisesti meidän suvereniteettiamme.”¹⁹⁰

Edelliset kuvaavat myös identiteetin kehitystä ja irtautumista Venäjästä taloudellisesta näkökulmasta. Se ei riitele slaavilaisen identiteetin kanssa, kun se perustellaan monivektorisuudella. Valtiovalta saa suunnitelmatalousmallin johdosta lähes rajattomat perusteet turvallisuusavaruuden muokkaamiseen liittäessään suvereniteetin talouteen ja tuotantoon. Vahvaa valtiovaltaa perustellaan maltillisen kehityksen kansallisidentiteetillä ja laajoista mielenosoituksista huolimatta yhteiskuntamallin yleisellä hyväksynnällä. Se nostaa hallinnon keskeiseen rooliin ja käytännössä perustelee itse itsellään oman valta-asemansa:

”Sanokaa, aiheuttaako järjestelmämme, joka nykyään Valko-Venäjällä vallitsee, ongelmia yhteiskunnassa? Ei. Onko se väheksytty yhteiskunnassamme? Ei. Aiheuttaako järjestelmämme ongelmia naapureillemme? Ei. Kaikki puhuvat, että olemme rauhaisia, hyviä, hyväntahtoisia ihmisiä, jotka yrittävät elää omien kykyjensä mukaan.”¹⁹¹

¹⁸⁷ Лукашенко (2017e), (ven. ”Приоритет — создание прочной, конкурентоспособной экономики, экономики завтрашнего дня. Именно она является основой нашего суверенитета.”).

¹⁸⁸ Лукашенко (2014e), (ven. ”Тотальная зависимость от внешних рынков — это угроза и экономике, и, если хотите, суверенитету страны.”).

¹⁸⁹ Лукашенко (2013a), (ven. ”Наша страна постепенно учится справляться с этими угрозами. ... Ключевым решением здесь должна стать ускоренная диверсификация нашей энергетики, торговли и экономики в целом. Надо уходить от зависимости от одного вида энергии, одного вида рынка и одного поставщика.”).

¹⁹⁰ Idib, (ven. ”Точно так же необходимо действовать и в освоении новых рынков. Наши контакты со странами Азии, Африки, Латинской Америки, которые еще вчера казались экзотичными, сегодня реально укрепляют наш суверенитет.”).

¹⁹¹ Лукашенко (2012e), (ven. ”Скажите, наша система, которая сегодня существует в Беларуси, проблемы в обществе создает? Нет. Она что, нашим обществом отвергнута? Нет. Наша система создает проблемы нашим соседям? Нет. Все говорят: мирные, хорошие, добрые люди, стараются жить своим умом, своими руками.”).

”Valtioinstituutin aktiivinen rooli on maan kestävän ja tasapainoisen kehityksen kannalta tärkeä ehto. Erityisesti tämä koskettaa Valko-Venäjää, missä kansan mentaliteetti on vuosisatojen ajan muovautunut vahvan valtiollisuuden idean vaikutuksen alaisena.”¹⁹²

”Kuten ennenkin, meille on ennen kaikkea tarpeen voimakas ja rehellinen valta. Sen ansiosta me perustimme valtion, varmistimme rauhan ja turvallisuuden maassa ja kehitimme taloutemme. Voimakkaan vallan ansiosta me elämme lain mukaan, emme käsitysten. Voimakkaan vallan ansiosta meidän on mahdollista elää ja työskennellä ja kulkea kaduilla rauhassa. Kuten ennenkin, meille on tarpeen sosiaalinen valtio.”¹⁹³

Rauhan ja suvereniteetin säilyttääkseen Valko-Venäjän on oltava kone, jonka toiminta on hyvin tarkkaa. Sen toimivuuden takia jokaisen sen osan tulee suorittaa oma tehtävänsä. Deus ex machina on pohjimmiltaan sisäpoliittinen turvallisuusdiskurssi. Se yhdistää taloudellisen ja yhteiskunnallisen turvallisuuden sektorit. Valkovenäläisen konseptin mukaisesti se puhuisi taloudellisesta, sosiaalisesta ja demografisesta turvallisuudesta. Diskurssi vetoaa voimakkaasti hallinnon tahtoon nähdä turvallisuuden tuottaminen kansalaisvelvollisuutena. Työ ja tuotanto eivät olekaan työtä, vaan itsenäisyyttä ja turvallisuuden tuottamista:

”Jokaisessa kansalaisessa tulee asua patriotismin ja vastuullisuuden tunne. Vastuullisuus ennen kaikkea valtiostaan, maastaan, joka ei enää edes kuulu meille, nykyiselle sukupolvellemme. Se kuuluu lapsillemme ja lastenlapsillemme. Valko-Venäjän itsenäisyyden suojaamisen ja sen turvallisuuden varmistamisen kehoon voi, ja pitää, jokaisen kantaa kortensa. Viljelijän epäitsekäs työ viljapelloilla on korsi elintarviketurvallisuuden kehoon. Tiedemiehen luova tutkimus on korsi älyllisen pääoman turvallisuuden kehoon.”¹⁹⁴

---

¹⁹² Лукашенко (2017e), (ven. ”Активная роль государства — это важное условие устойчивого, сбалансированного развития страны. Особенно это касается Беларуси, где менталитет народа веками формировался под влиянием идей крепкой государственности.”).

¹⁹³ Лукашенко (2012a), (ven. ”Нам по-прежнему нужна сильная и честная власть. Благодаря ей мы создали государство, обеспечили мир и безопасность в стране, развили нашу экономику. Благодаря сильной власти мы живем по закону, а не по понятиям. Благодаря сильной власти у нас можно спокойно жить и трудиться, ходить по улицам. Нам по-прежнему нужно социальное государство.”).

¹⁹⁴ Лукашенко (2013a), (ven. ”В каждом гражданине должно жить чувство ответственности и патриотизма. Ответственности прежде всего за свое государство, за свою землю, которая уже нам с вами — нынешнему поколению — не принадлежит. Она детям нашим и внукам принадлежит. Вклад в защиту независимости Беларуси, в обеспечение ее безопасности может и должен сделать каждый. Самоотверженный труд крестьянина на хлебной ниве — это вклад в продовольственную безопасность. Творческий поиск ученого — это вклад в интеллектуальную безопасность.”).

Diskurssia rakentaa tuotantokeskeiseltä kuulostava puhunta, joka näkyy erityisesti puheissa kansalle ja parlamentille. Puhuntatapa korostaa numeraaleja, lukuarvoja, henkilöiden nimiä ja vertailua. Se luo mielikuvan pikkutarkkuudesta, jolla yhteiskuntaa ohjataan:

”Tähän liittyen allekirjoitin 12. huhtikuuta määräyksen, jolla tähdätään valtion työntekijöiden määrän supistamiseen 25 prosentilla, eli 13 617 kappaleella. Lisäksi keskuselimiä supistamme 25 prosentilla, alueellisia toimeenpanokomiteoita suunnilleen 29 prosentilla ja paikallistoimeenpanokomiteoita 17 prosentilla.”¹⁹⁵

”Valko-Venäjällä virkamiesten määrä tuhatta asukasta kohden on yksi pienimmistä Euroopassa ja IVY-maissa. Meillä on 35 ihmistä, Venäjällä 75, Kazakstanissa noin 50, Latviassa, Liettuassa, Virossa, Puolassa (niin sanotut markkinoitsijat) jopa 70, eli kaksi kertaa enemmän kuin meillä.”¹⁹⁶

Yhteiskunnallisen koneen diskurssiavaruus on laaja ja luonteeltaan muuttuva. Koneen toiminnan onnistumisesta riippuu myös valtion suvereniteetti. Se on painava argumentti. Sillä perustellaan vaatimuksia kansalaisille, yrityksille ja organisaatioille. Vaikka diskurssiavaruus on laaja, ei sen dynaamisuus ulotu subjektipositioihin, jotka rakentuvat hyvin kiinteiksi. Ne ovat määrättyjä, eikä niihin ole syytä kajota. Valtio määrää kansalaisten toimia voimakkaalla suunnitelmataloudella ja yksityistämisen säännöstelyllä, jolla myös ennaltaehkäistään ulkomaiden vaikutusvaltaa.¹⁹⁷ Näin rakennetaan subjektipositiot hallinnolle ja kansalaisille. Kansalaisilta viedään turvallisuuteen liittyvä keskustelumahdollisuus. Kansalainen on ensisijaisesta valtiota varten jopa perheinstituution ja perhesuunnittelun tasolla:

”Voimme olla absoluuttisen levollisia Valko-Venäjän itsenäisyyden suhteen vain silloin, jos jokainen kansalainen asettaa kysymyksen siten, että mitä minä olen tehnyt maan eteen, eikä mitä maan pitäisi tehdä minun eteeni.”¹⁹⁸

¹⁹⁵ Лукашенко (2013e), (”ven. В этой связи 12 апреля мной подписан указ, предусматривающий сокращение количества государственных служащих на 25 процентов, или на 13.617 единиц. При этом центральные органы сократим на 25 процентов, облисполкомы — примерно на 29, а райисполкомы — на 17 процентов.”).

¹⁹⁶ Лукашенко (2014e), (ven. ”В Беларуси количество чиновников на тысячу занятых одно из самых низких в Европе и Содружестве Независимых Государств. У нас — 35 человек, в России — 75, в Казахстане — около 50, Латвия, Литва, Эстония, Польша (так называемые рыночники!) — до 70 человек, то есть в 2 раза больше, чем у нас.”).

¹⁹⁷ Grigas (2016), s. 223.

¹⁹⁸ Лукашенко (2013a), (ven. ”Мы только тогда можем быть абсолютно спокойны за судьбу независимой Беларуси, если каждый ее гражданин будет ставить вопрос так: что я сделал для страны, а не что страна должна сделать для меня?”).

”Vahvan perheen, jossa kasvatetaan vähintään kolme lasta, tulisi tulla yhteiskuntaihanteeksi, sosiaalisesti normiksi. Kuten sanoin, vähintään kolme.”¹⁹⁹

Yhteiskunnalliselle koneelle on ominaista Lukašenkan tapa osoittaa konkreettisesti niitä yhteiskunnan tasoja, jotka eivät saavuta heille asetettuja tavoitteita. Jokaisen tulee tehdä velvollisuutensa tai kärsiä epäonnistumisen seuraukset, kuten jääkiekkomaajoukkueen, jonka pelaajat uhattiin asettaa katuja lakaisemaan.²⁰⁰ Sama vastuullisuuden ja asetettujen tehtävien menestyksekkään suorittamisen paine ulottuu koko yhteiskuntaan. Vastuullisessa johtoasemassa olevat ihmiset voivat joko suoriutua tai joutua lakaisemaan katuja, kuten valtiomisteisen yhtiön, BelVitunifarmin, johtajan Oleg Merkuševin kohdalta:

”Epäonnistui työssään – mihinkään työhön sellaista konnaa ei saa palkata. Ei julkisella sektorilla, eikä yksityisellä sektorilla – ei missään! Lakaisemaan katuja! Juuri näin, olkaa hyvät! ... Ensiksi, tullaan asettamaan henkilökohtainen, korostan, henkilökohtainen vastuu johtajille ja asiantuntijoille heille uskottujen yritysten asioiden yleisilasta.”²⁰¹

Diskurssi on vahvistunut Ukrainan sodan alkamisen jälkeen. Ukrainan sodan syyt ovat Ukrainan heikko talous ja korruptio, joka selittää talouden merkityksen suurta roolia turvallisuudessa.²⁰² Diskurssi tukee myös Lukašenkan hallinnon valta-asemaa sallien samalla hallinnon oppositiota ja hallintoa vastustavan toiminnan vaimentamisen taloudellinen kehityksen varjolla. Tässä yhteiskunnallinen kone lähestyy petturuusdikotomiaa ja historian varjoa tuomalla patriotismin merkityssysteemin talouteen. Valtiolle lojaalin nuorison kasvattaminen patriotismin tunteen avulla parantaa yhteiskunnallisen koneen toimintaa:

”Ylpeys valtiotaan kohtaan tulee näkyä ennen kaikkea ylpeytenä oman työnsä tuloksia kohtaan. Omatunnon työstäminen on myös moraalinen asia. Se on arkipäivän patriotismia, ulkoisesti merkityksetöntä, mutta nykyään maassamme kaikkein tärkeintä ja välttämättömintä. Esimerkiksi otamme niinkin tylsän asian kuin verojen maksaminen. Kysytte, mitä tekemistä tällä on patriotismin kanssa? Jo muinaiset roomalaiset ajattelivat,

¹⁹⁹ Лукашенко (2015e), (ven. *”Крепкая семья, в которой воспитываются как минимум трое детей, должна стать общественным идеалом, социальной нормой. Как минимум, я сказал, трое.”*).

²⁰⁰ Беларусь сегодня: Основные пищевые предприятия останутся у государства. 23.2.2013. Luettu 3.4.2018. [<https://www.sb.by/articles/osnovnye-pishchevye-predpriyatiya-ostanutsya-u-gosudarstva.html>].

²⁰¹ Лукашенко (2014e), (ven. *”Провалил работу — ни на какое хлебное место трудоустроиться такой негодяй не сможет. Ни в государственном секторе, ни в частном — нигде! Будет подметать улицы! Вот это — пожалуйста! ...Во-первых, будет установлена персональная, подчеркиваю, персональная ответственность руководителей и специалистов за общее состояние дел на вверенном им предприятии.”*).

²⁰² Лукашенко (2014e)

että kansalainen on ennen kaikkea henkilö, joka maksaa veronsa. Henkilö, joka säilyttää valtion. Henkilö, joka antaa vapaaehtoisesti osan työstään yhteisen tarkoituksen eteen.”²⁰³

Vahva valtion ohjaama talous yhdistettynä kansan isänmaallisuuden tunteeseen tuottavat kansalaistyytyväisyyttä, joka kasvattaa yhteiskunnan kestävyyttä vähentämällä sisäistä levottomuutta ja kasvupohjaa ulkomaisille vaikutusyrityksille. Diskurssina yhteiskunnallinen kone on ainoa, joka puhuu kestävän talouden kehityksen strategisesta intressistä. Muut diskurssit keskittyvät enemmän muihin strategisiin intresseihin, eli suvereniteettiin, itsenäisyyteen, alueelliseen eheyteen ja perustuslaillisen järjestyksen koskemattomuuteen.

3.1.2 Batka

Batkan²⁰⁴ rooli turvallisuuspuhunnassa on priorisoida turvallisuudessa yhteiskuntajärjestystä ja demokratiaa. Diskurssissa hallinnoidaan lähinnä Lukašenkan ja demokratian roolia yhteiskunnassa. Batka toimii turvallisuusvaruutta rajoittavana diskurssina. Lukašenkan tapa antaa itsellensä merkityksiä vaihtelee. Hän on osaava isähahmo, joka on johtaja kansan itsensä takia. Hän viittaa tähän muistuttamalla olevansa vallassa äänestäjien tahdon, eikä vallankaappauksen seurauksena. Pitkä valtakausi on valtiolle hyväksi, koska hän on valtion päämiehenä vahva ja kokenut ja Valko-Venäjää ympäröivä maailma on turvaton. Samalla Lukašenka ilmaisee lojaaliuttaan Valko-Venäjälle olemalla taipumaton ulkomaiden tahtoon:

”Olen suhteellisen vaatimaton ihminen enkä koskaan puhu, kuinka kiitos teidän, minulle on suotu kunnia olla tässä itsenäisessä valtiossa ensimmäinen presidentti, teidän presidenttinänne, mutta muistan kaiken.”²⁰⁵

²⁰³ Лукашенко (2014a), (ven. *”Гордость за свою страну должна выражаться прежде всего в гордости за результаты собственного труда. Работать на совесть — это тоже нравственная категория. Это и есть ежедневный патриотизм — внешне незаметный, но сегодня самый важный и самый необходимый нашей стране. Или, к примеру, возьмем такую скучную материю, как уплата гражданином налогов. Вы спросите: а при чем тут патриотизм? Еще древние римляне считали: гражданин — это прежде всего тот, кто платит налоги. Тот, кто содержит государство. Тот, кто часть своего труда добровольно отдает на общее дело.”*).

²⁰⁴ Batka (ven. *батка*) tarkoittaa isää. Batkaa voi lisänimenä verrata esimerkiksi Stalinin lisänimeen ”isä aurinkoinen”. Se liittyy Lukašenkan henkilökulttiin valtion isähahmona. Se on saanut isällisen merkityksensä lisäksi myös konnotaatioita, joista Venäjällä ilmaantunut Крёстный батка (suom. *kummisetä-Batka*) lienee kauimpana Lukašenkan itsensä rakentamasta kultista. Esimerkkinä Batka-kultista on Сябры-yhtyeen kappale *слушай батку* (suom. *kuuntele Batkaa*), joka käskää kuuntelemaan Batkan viisaista sanoja päivin ja öin. Laulussa Batka on kaikkeen kykenevä isäntä talossa. Grigas pitää mainittua kummisetä-Batkaa osana informaationsodankäyntiä ja Venäjän aloittamana propagandakampanjana, jonka tavoitteena oli ja on mustamaalata Lukašenkaa. Ks. Grigas (2016), s. 233.

²⁰⁵ Лукашенко (2012a), (ven. *”Я человек, вроде бы, относительно скромный и никогда не говорю, что мне благодаря вам выпала честь быть в этом независимом государстве первым Президентом, вашим Президентом — я все помню.”*).

”Kuulkaa, voi olla, että joku on mennyt järjiltään ja kallistunut johonkin suuntaan, mutta niin kauan kuin olen presidentti, ei minua kallisteta mihinkään suuntaan. En ainakaan Länteen ole menossa. Minulle sanotaan, että minä, oltuani 20 vuotta tämän maan presidenttinä, kumartaisin johonkin suuntaan? Täysin käsittämätöntä typeryyttä!”²⁰⁶

”Valitettavasti maailmanpolitiikka on jäänyt vakavasti jälkeen maailmantaloudesta. Poliitikot puhuvat edelleen voiman, sotien ja uhkien kielellä. Ihmiskunta ei ole kehittänyt luotettavia turvallisuuden ylläpitomekanismeja.”²⁰⁷

”Voin luvata vain yhden asian: minun puoleltani kuormitus toimeenpanoelimiä ja kaikkia muita vallan haaroja kohtaan tulee vain vahvistumaan. Meidän tulee näyttää koko maailmalle, että me kykenemme toimimaan suvereenina ja itsenäisenä valtiona. Mikäli emme, niin ei tarvitse välittää mistään muustakaan. Jos joku haluaa, kätensä nostaen mennä ja luovuttaa, niin menköön. Ilman minua!”²⁰⁸

Valko-Venäjän rooli Ukrainan sodan sovittelualustana ja sitä kautta maan kasvanut rooli alueellisena turvallisuustoimijana on myös johtunut Lukašenkasta ja hänen henkilökohtaisesta järkkymättömyydestään:

”Mutta millainen on meidän roolimme Ukrainan sodassa? Onko se muka huono? Jos olisin juossut, kuten minua neuvottiin Krimin Venäjään liittämisen jälkeen, olisiko tämä alustana neuvotteluille? Ei koskaan!”²⁰⁹

Toisaalta hän on vain tavallinen kansanmies. Samalla rakennetaan myös kuvaa valtiollisesta demokratiasta, jossa Lukašenka on vallassa vain hetkellinen osa. Hän mainitsee olevansa vain ensimmäinen presidentti. Tämä kaventaa poliittisen opposition yhteiskunnallisen turvallisuuspuhunnan mahdollisuuksia vieden pohjaa hallinnon vastaisilta argumenteilta.

²⁰⁶ Лукашенко (2015e), (ven. ”Слушайте, может, кто-то с ума сошел и взял какой-то крен, но пока же я Президент и крениться мне некуда. По крайней мере, я на Западе невъездной. И мне сегодня говорить о том, что я, прожив 20 с лишним лет Президентом в этой стране, куда-то наклонился?! Ну глупость несусветная!”).

²⁰⁷ Лукашенко (2012e), (ven. ”К сожалению, мировая политика серьезно отстает от мировой экономики. Политики все еще говорят на языке силы, войн и угроз. Человечество так и не выработало надежных механизмов обеспечения безопасности.”).

²⁰⁸ Лукашенко (2017e), (ven. ”Могу обещать только одно: с моей стороны нажим на исполнительные органы власти и все ветви власти будет только усиливаться. Мы должны показать всему миру, что мы способны функционировать как суверенное и независимое государство! Если нет, то и напрягаться нечего. Если кто-то хочет, подняв руки, идти сдаваться — идите. Без меня!”).

²⁰⁹ Лукашенко (2015e), (ven. ”Ну какая наша роль в украинской войне? Чем она плоха? А ведь если бы я победил, так, как мне рекомендовали после присоединения Крыма, была бы эта здесь площадка для переговоров? Никогда!”).

Batkadiskurssi liittyy turvallisuudessa ennen kaikkea perustuslain ylläpitämiseen, demokratiaan ja vallan legitimitettiin:

”Minä lupasin silloin itselleni. Olen ensimmäinen presidentti ja minun jälkeeni tulee muita ja minun täytyy tehdä niin, ettei kukaan halua toimia epärehellisesti. Jos itse käyttäytyisin epärehellisesti, jos käyttäytyisin kuten monet oligarkit maamme ympärillä, niin jokaisella presidentillä minun jälkeeni olisi houkutus toistaa sitä.”²¹⁰

Osana tavallisuuden roolia diskurssissa ovat Lukašenkan käyttämän venäjää ja valkovenäjää yhdistävän murteen, trasiankan, käyttö sekä esiintymiset poikansa Nikolain kanssa.²¹¹ Batka on tutkimuksen diskursseista ainoa, joka antaa luvan keskustella hallinnon kanssa ja päästä osallistumaan poliittisiin prosesseihin. Batkadiskurssissa hallinto, käytännössä henkilöityen Lukašenkaan, laskeutuu norsunluutornistaan ja asettuu kansan tasolle. Hän on ymmärtäväinen ja kansan etua ajava johtaja. Tämä näkyy Lukašenkan haluna kuunnella kansaa ja keskustella kansainvälisessä yhteisössä:

”En tiedä miten te tätä katsotte, mutta toistaiseksi kukaan ei ole vastannut minulle toisin. Kuten minä ymmärrän, tämän asetuksen toteutuminen ja tavoite tulisi saavuttaa. 350 tuhatta ihmistä. Mitä teemme heidän kanssaan? Mikäli te ehdotatte jotain toista vaihtoehtoa, jolla heidät saadaan tekemään työtä, minä peräydyn (omastani).”²¹²

”Jos haluatte väitellä kanssani demokratian ongelmista, niin olkaa hyvät, käydään avoimesti teidän tiedostusvälineissänne keskustelua. Olkaa hyvät. Minä yksin, ja te kaikki. Todistan kansoillenne ja he tekevät johtopäätöksen – onko Lukašenka oikeassa vai ei.”²¹³

Demokratiaa ja turvallisuutta tarjoava batkadiskurssi on näin osa Valko-Venäjän ulkopoliittikan turvallisuuskuvaa. Batkamaisuus laajenee valtiolliseen tasoon asti ja luo kuvaa ongelmattomasta, vaatimattomasta ja ystävällismielisestä Valko-Venäjästä, joka on valmis

²¹⁰ Лукашенко (2012a) (ven. ”Я тогда сам себе пообещал. Я первый Президент, после меня будут другие, и я должен сделать так, чтобы никому не захотелось поступить нечестно. Если я буду себя вести нечестно, если я себя буду вести, как многие олигархи вокруг нашей страны, – у каждого Президента после меня будет соблазн повторить это.”).

²¹¹ Nikolai Lukašenka on usein läsnä valtion virallisissa tapahtumissa ja valtiavierailuissa. Häntä käytetään myös poliittisena instrumenttina esimerkiksi Valko-Venäjän suhteissa Kiinan kanssa. Garrie, Adam: *A Musical Greeting From Belarusian President's Son To China On Eve of Spring Festival*. 15.2.2018. Luettu 20.2.2018. [<http://www.eurasiafuture.com/2018/02/15/musical-greeting-belarusian-presidents-son-china-eve-spring-festival/>]; Trasiakan roolista ks Astapova (2015), s.

²¹² Лукашенко (2017e), (ven. ”Я не знаю, как вы на это смотрите, но пока никто мне не ответил иначе. Как я понимаю, реализацию этого декрета и цель, которую хотел бы достичь. 350 тысяч человек. Что будем с ними делать? Если вы предложите какую-то иную альтернативу, как заставить их работать, я отступлю.”).

²¹³ Idib, (ven. ”Если вы хотите со мной поспорить по проблемам демократии, давайте открыто проведем в ваших средствах массовой информации дискуссию. Давайте. Я один, вы — все. И я докажу вашим народам, и они сделают определенный вывод — прав Лукашенко или нет?”).

ottamaan avosylin vastaan taloudellista kumppanuutta. Tässä ominaisuudessa se lähestyy esimerkiksi kollektiodiskurssia:

”Valko-Venäjä on rauhaisa ja avoin maa. Me toivomme kaikille valtioille ja kansoille hyvää ja menestystä. Ystävällisyys ja sydämellisyys ovat kansallisuutemme erottuvia piirteitä. Olemme vilpittömän omistautuneita ystäville ja liittolaisille. Olemme aina iloisia heille, jotka ovat valmiit työskentelemään, tekemään kauppaa ja keskustelemaan kanssamme. Kansakuntamme ei kärsi suuruudenhulluudesta, me olemme valmiit kuuntelemaan vieraita mielipiteitä ja neuvoja, jos ne tulevat puhtaasta sydäimestä.”²¹⁴

Batka on diskurssina merkitykseltään yksipuolinen Lukašenkan henkilöön keskittyvä diskurssi. Sen keskeisimpänä muutoksena on vuoden 2014 itsenäisyyspäivän puheessa esiin tuotu valkovenäjän kielen ja valkovenäläisyyden hyväksyminen ja sen arvostuksen nousu, mutta se liittyy vielä suuremmalti osin historian varjon diskurssiin.

3.1.3 Petturuusdikotomia

Petturuusdikotomian roolina diskurssina turvallisuuspuhunnassa on jakaa valkovenäläiset hyviin hallintoa kannattaviin ja ulkomaiden vaikutuksen alaisina toimiviin pahoihin ihmisiin. Sen ensisijaisena tarkoituksena on Sharpin mainitseman tyytymättömyyden hallinta, sisäpoliittisen vallan lujittaminen nykyiselle hallinnolle ja opposition hajottaminen. Petturuusdikotomia hyödyntää turvallisuuskonseptin mukaisia poliittisia uhkakuvia suvereniteettia kohtaan. Samoin kuin yhteiskunnallisessa koneessa, tätä ei tehdä pelkästään poistamalla toisten yksilöiden legitimitettä, vaan samalla korostamalla omaa legitimitettä. Huolimatta diskurssin nimestä, puheissa ei käytännössä käytetä merkityssysteemiä *petturi*. Kyseinen merkityssysteemi yhdistetään toisen maailmansodan tapahtumiin ja saksalaisia auttaneisiin kollaboraattoreihin. Nykyaikaan siirrettynä sen voi rinnastaa epäsuorasti kaikkiin niihin, jotka eivät tee, kuten kunnon kansalaiselta vaaditaan:

”Ikuinen kunnia isänmaamme vapauttaneille sankareille ja ikuinen häpeä kansaamme tuhonneille hyökkääjille ja pettureille!”²¹⁵

²¹⁴ Лукашенко (2013d), (ven. ”Беларусь - мирная и открытая страна. Мы желаем всем государствам, народам добра и процветания. Дружелюбие и сердечность - отличительные черты нашего национального характера. Мы искренне преданы друзьям и союзникам. Мы всегда рады тем, кто готов с нами работать, торговать, общаться. Наша нация не страдает манией величия - мы готовы прислушиваться к чужим мнениям и советам, если они идут от чистого сердца.”).

²¹⁵ Лукашенко (2012b), (ven. ”Вечная слава героям, освобождавшим Родину, и вечный позор агрессорам и предателям, уничтожившим наш народ!”).

”Mutta verothan eivät ole vain taloudellinen asia. Verot ovat poliittinen ja, jos sallitte, moraalinen asia. Se on kansalaisen konkreettinen panos yhteisen kotimme, Valko-Venäjän, rakentamiseksi. ... Ja pyrkimys kaikin tavoin välttää osallisuus tästä panostuksesta omalla tavallaan isänmaan moraalista pettämistä. Se on epärehellisyyttä suhteessa heihin, jotka rehellisesti asuvat ja työskentelevät. Ja jossain määrin se on petos suhteessa heihin, jotka monta vuotta sitten eivät säälineet elämäänsä isänmaan tarpeen edessä. Ja se on sata kertaa mitä tahansa rahoja tärkeämpää.”²¹⁶

Turvallisuus yhdistetään puhunnassa epävakauden omaehtoiseen luomiseen. Kyse on yhtenäisyydestä, jota rakennetaan aiemmin mainitun kaksijakoisen roolituksen avulla. Petturuuden tärkeimpänä referenssikohteena on yhtenäisyyden merkityssysteemi:

”Jokainen, joka yllyttää kapinaan ei ole vain valtiovallan, presidentin vihollinen. Hän on ennen kaikkea valtiomme, kansamme vihollinen. Hän on meidän yhtenäisyytemme vihollinen ja sen seurauksena Valko-Venäjän itsenäisyyden vihollinen.”²¹⁷

”Tämä yhtenäisyys pelasti meidät sota-aikana. Se antoi meille viisautta ja voimaa uudella ajalla rakentaa itsenäistä Valko-Venäjää. Meidän täytyy säilyttää se ja muistaa: jokainen, joka tunkeutuu kansan yhtenäisyyden väliin, on Valko-Venäjän vihollinen!”²¹⁸

Kansallinen turvallisuus saa näin ideologisen ja poliittisen värin. Tätä dikotomiaa rakennetaan osana vihamielisten ulkopuolisten tahojen uhkaa ja siihen liitetään oppositio suoralla kytköksellä. Puheissa esiintyy oppositioon liitettävä merkityssysteemi viides kolonna, joka luo suoraan petturuuden leiman termin käytön kohderyhmälle ja käytännössä myös sitä tukeville henkilöille. Petturuusdikotomia on Ukrainan sodan aikana kehittynyt osittain avoimempaan suuntaan siten, ettei kaikki oppositio lukeudu sen piiriin. Lukašenka tuo esiin, että hallinnon vastaiset näkemykset ovat sallittuja, kunhan opposition toiminta noudattaa sille määrättyjä toimintatapoja. Tämä evää esimerkiksi mielenosoitukset oppositiolta:

²¹⁶ Лукашенко (2014a), (ven. *”Но ведь налоги — это не только экономическая категория. Это категория политическая и, если хотите, нравственная. Это конкретный вклад гражданина в строительство нашего общего дома — Беларуси. ...И стремление любыми способами увернуться от этого вклада — это своего рода нравственная измена Родине. Это непорядочность по отношению к тем, кто честно живет и трудится. И в каком-то смысле это предательство по отношению к тем, кто много лет назад не жалел для Родины жизни, которая во сто крат ценнее любых денег.”*).

²¹⁷ Лукашенко (2014e), (ven. *”Всякий, кто призывает к бунту, — это враг не только власти, Президента. Это в первую очередь враг нашей страны, нашего народа. Это враг единства нашего, а следовательно, и независимости Беларуси.”*).

²¹⁸ Лукашенко (2014a), (valkven. *”Гэтае адзінства выратавала нас у ваенны перыяд. Яно дало нам мудрасць і моц ужо ў новы час пабудаваць незалежную Беларусь. І мы павінны захоўваць яго і памятаць: кожны, хто замахваецца на адзінства нацыі, — вораг Беларусі!”*).

”Viimeisimmät vaalit vuonna 2010 osoittivat, että (oppositio) ei toiminut kansan etujen mukaisesti — loukkauksia televisiossa maata ja valtiovaltaa kohtaan, riehumista kaduilla, kehotuksia terrorismiin ja väkivaltaisuuksiin. Toisaalta jokainen valkovenäläinen pystyi näkemään, mitä niin sanottu oppositio ja sen edustajat edustavat. Parempaa agitaatiota nykyisen hallinnon puolesta on hankalaa keksiä.”²¹⁹

”Sen lisäksi, me emme salli minkäänlaisia vallankumouksia. Emme aio talloa ketään, emmekä myrkytä ketään. Olkoon olemassa oppositio, todellinen oppositio, kamppailkoot presidentinvaaleissa ja parlamenttivaaleissa. Kunhan kamppailevat rehellisesti, eivät särkemällä, murentamalla tai pommittamalla.”²²⁰

”Hyväksymme kaiken opposition, joka toimii lain puitteissa.”²²¹

Viidennen kolonnan toiminta johtuu muiden valtioiden halusta sekaantua Valko-Venäjän asioihin ja se saa siksi ulkoisen uhkan merkityksen. Viides kolonna ja petturit liittyvät suuremmassa kokonaisuudessa sodankäyntiin, johon aktiivisesti sisällytetään laaja skaala yhteiskunnallisia ja poliittisia toimia. Samaten on huomioitavaa, ettei sodan kuvan muuttuminen tai informaatioidankäynnin käyttäminen osana sodankäyntiä ole peräisin Ukrainan sodasta, vaan on esiintynyt jo ennen sitä:

”Ymmärrämme sotien luonteen muuttuneen ja muuttuvan edelleen. Hyökkääjä nykyään yhä useammin yrittää hajottaa valtion sisältä käsin. Se haluaa asettaa sen alisteiseen asemaan aiheuttamalla kaaosta käyttäen informaatioidankäyntiä ja verkkovallankumouksia, taloudellisia sanktioita ja paikallisen ’viidennen kolonnan’ poliittista aktiivisuutta. Erityistä sukkeluutta saa taistelu ihmisten mielistä.”²²²

Sisäisten ongelmien selittämistä ulkoisilla uhilla toisinnetaan niin puheissa kuin vuoden 2016 sotilasdoktriinissa.²²³ Valko-Venäjän hallinto rakentaa tällä tavalla instrumentteja valtion

²¹⁹ Лукашенко (2012e), (ven. ”Последние выборы 2010 года показали, что не во благо народа — оскорбления в адрес страны и власти по телевидению, погромы на улицах, призывы к террору, насилию. Зато каждый белорус смог увидеть, чего стоит оппозиция, так называемая, и ее кандидаты. Лучшей агитации за действующую власть сложно придумать.”).

²²⁰ Лукашенко (2013e), (ven. ”Более того, мы не допустим никаких революций. Мы никого не будем давить, мы никого не будем травить, пусть существует оппозиция, настоящая оппозиция, пусть борются на президентских, парламентских выборах. Но честно борются, не ломают, не крошат, не бомбят.”).

²²¹ Лукашенко (2014e), (ven. ”Мы приемлем любую оппозицию, которая действует в рамках закона.”).

²²² Лукашенко (2012b), (ven. ”Мы понимаем, что характер войн изменился и меняется. Агрессор сегодня все чаще стремится разложить страну изнутри. Поставить ее в подчиненную позицию, посеять хаос, используя технологии информационных войн и сетевых революций, экономические санкции, политическую активность местных ”пятых колонн”. Особую остроту приобретает борьба за сознание людей.”).

²²³ Военная доктрина Республики Беларусь (2016), 11–13, 33.

sisäisen järjestyksen ylläpitoon voimakeinoin. Subjektipositiot määrittyvät siten, että jyrkkä oppositio menettää kykynsä puhua yhteiskuntajärjestykseen liittyvästä turvallisuudesta tai turvallisuudesta niissä merkityksissä, jotka ovat hallinnon näkemysten vastaisia. Samalla hallinnolle mahdollistetaan käyttää diskurssia opposition tai muun hallinnon vastaisen toiminnan luonteen kuvaamiseksi petturuuden kautta:

”On mielenkiintoista havaita, miten oppositiolehdissä jatkuvasti esiintyy vieretysten kaksi teemaa: Lukašenka luovuttaa suvereniteetin Venäjälle ja Lukašenka ei halua antaa mitään Valko-Venäjällä olevaa Venäjälle.”²²⁴

Petturuusdikotomia on vahvistunut Ukrainan sodan alkamisen jälkeen, mutta sen taustat ovat paljon pidemmällä. Lukašenka käyttää Ukrainan sotaa varoittavana esimerkkinä diskurssin osana. Samalla hän liittää korruption ja talouden epäonnistumisen petturuuteen. Hän on hyötynyt Ukrainassa tapahtuneesta vallankumouksesta ja sen seurauksena syntyneestä sodasta. Maira Moran kannustava kommentti valkovenäläisille kytkeytyy tähän samaan teemaan:

”Sanoin jo, että Ukrainan kriisiin on kaksi syytä. Talouden heikkous, oikeastaan sen luhistuminen sekä totaalinen korruptio. Ne ovat absoluuttisesti kytköksissä toisiinsa. Ukrainan kriisi on varoitus kaikille. Ja me olemme velvoitetut tekemään omat johtopäätöksemme.”²²⁵

Hallintotapa yhdistettynä turvallistamisteoriaan mahdollistaa esitetyn lausunnon hyödyntämisen vallan käyttämisen hallintotavan lujittamiseen esimerkiksi korruption varjolla ottamatta kantaa siihen, onko korruptiota olemassa tai ei. Lukašenka myös avoimesti nimeää toimijoita, jotka ovat syyllistyneet korruptioon.²²⁶ Korruptiona voi tavallisen taloudellisen korruption ja poliittisen ulkovaltojen aiheuttaman korruption lisäksi käsittää myös Lukašenkan epäluottamuksen armeijaan ja turvallisuuspalveluihin, sillä niillä on kytköksiä Venäjään vastaavin organisaatioihin. Esimerkkinä on maanpakoon lähteneen ja Ruotsista turvapaikkaa

²²⁴ Лукашенко (2012a), (ven. ”Интересно наблюдать, как в оппозиционной прессе постоянно соседствуют две темы: Лукашенко сдает суверенитет России и Лукашенко не хочет ничего отдавать России в Беларуси.”).

²²⁵ Лукашенко (2014e), (ven. ”Я уже говорил: у украинского кризиса две причины. Слабость экономики — фактически ее развал — и тотальная коррупция. Они абсолютно взаимосвязаны. Украинский кризис — это предупреждение всем. И мы обязаны сделать свои выводы”).

²²⁶ Idib.

hakeneen entisen KGB:n majurin, Andrei Moltšanin tapaus²²⁷. Moltšanin toteuttaman operaation on väitetty olleen Venäjän organisoima.²²⁸

Ukrainan sodan aikakaudella huomiota herättää myös laajalti Valko-Venäjän mediassa käsitelty Regnum-kirjoittajien tapaus, jossa petturuus on ensimmäistä kertaa liitetty julkisuudessa venäjämielisiin toimijoihin. Regnumin tapauksessa petturuus liittyi kirjoittajien ajatukseen Valko-Venäjän valtiollisuuden ja kielen keinotekoisesta luonteesta. Asetelma on mielenkiintoinen sikäli, että se osoittaa valkovenäjän kielen roolin muutoksen Ukrainan sodan aikana. Itsenäisyyden alkuaikoina Lukašenka piti valkovenäjän kieltä köyhänä ja merkityksettömänä, mutta Ukrainan sodan aikana sen rooli on kasvanut valtion kannalta elintärkeäksi.²²⁹

*”Jos unohdamme puhua valkovenäjän kielellä – lakkaamme olemasta kansakunta.”*²³⁰

*”Valko-Venäjän kansalla on merkittävä kirjallisuus, musiikki, kuvataide ja arkkitehtuuri, jotka elättelevät meitä ja joita me ihailemme. Meille on arvokas meidän ilmaisukykyinen kieleemme, jota tulee suojella, tutkia ja kehittää. ... Ne ovat kallisarvoisia käsitteitä, jotka mahdollistavat meidät olemaan eksymättä kansakuntien ja kansallisuuksien joukkoon ja tuntemaan itsemme yhtenäiseksi, selväpiirteiseksi perheeksi ja arvostaa vapauttamme ja itsenäisyyttämme.”*²³¹

²²⁷ Esimerkkinä on maanpakoon lähteneen ja Ruotsista turvapaikkaa hakeneen entisen KGB:n majurin, Andrei Moltšanin tapaus. Vuoteen 2010 asti KGB:ssä palvellut ja sieltä erotettu Moltšan pakeni Ruotsiin vuonna 2012, jossa hän vuonna 2017 paljasti KGB:stä ottamiaan ja Venäjän kautta Ruotsiin lähettämiään salaisia tietoja Lukašenkan hallinnon venäläisen öljyn myyntiin liittyvästä korruptiosta. Tämä tietovuoto johti vuonna 2012 öljykiistoihin Venäjän ja Valko-Venäjän välillä. Moltšanin toteuttaman operaation on väitetty olleen Venäjän organisoima. Riippumatta syistä ja motiveista, tapaus on todennäköisesti laskenut Lukašenkan luottamusta turvallisuusorganisaatioihin. Ks Charter97: *Ex-KGB Officer: Lukashenka Decided Smugglers Were Best In Exporting*. 5.6.2017. Luettu 6.4.2018, [<https://charter97.org/en/news/2017/6/5/252153/>]; Наша Ніва: *Бывший начальник бежавшего в Швецию майора КГБ: Молчан — бездельник и лжец*. 15.6.2017. Luettu 6.4.2018. [<https://nn.by/?c=ar&i=192405&lang=ru>].

²²⁸ Siviski, Arseni, Valko-Venäjän Strategisen ja ulkopoliittisen tutkimuksen keskuksen (Center for strategic and foreign policy studies) johtaja. Suullinen tiedonanto Helsingissä 24.7.2017. Paikalla myös evl evp Juhani Pihlajamaa.

²²⁹ Ioffe, Grigory: *Belarus Repels Challenges to Stability and Sovereignty*. Publication: Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 17. 5.2.2018. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-repels-challenges-stability-sovereignty/>]; Еўрапейская Беларусь: *Топ-10 самых скандальных и оскорбительных высказываний Лукашенко*. 24.2.2012. Luettu 1.4.2018. [<http://europeanbelarus.org/be/news/2012/2/24/3941/>].

²³⁰ Лукашенко (2014e), (ven. “Если мы разучимся говорить на белорусской мове — мы перестанем быть нацией.”).

²³¹ Лукашенко (2017e), (ven. ”У беларускаго народа замечательная литература, музыка, живопись, архитектура, которые нас питают и которыми мы восхищаемся. Нам дорог наш выразительный язык, который надо беречь, изучать, развивать. ... Это драгоценные слагаемые, позволяющие не затеряться среди множества наций и народностей, чувствовать себя единой самобытной семьей, ценить свою свободу и независимость.”).

Ioffe näkee tämän osana Valko-Venäjän suvereniteetin vahvistamisen ja sisäisen vakauden ylläpitämisen strategiaa.²³² Jos aiemmin petturuutta, tai vähintään oppositionismia tai maalaisuutta oli käyttää valkovenäjää, on nyt sen käyttämättä jättäminen petturuutta, mikä osoittaa hallinnon kyvyn käyttää kieltä ja siihen liittyvää suurempaa kulttuurin kokonaisuutta instrumenttina omiin tarkoituksiinsa. Yhtenäisyyden ja arvomaailman merkityssysteemit yhteiskunnan kestävyudessa asettavat petturuusdikotomian osittain päällekkäin historian varjon kanssa. Kulttuurin tarpeella luokitetaan kansallista identiteettiä, joka vahvistaa itsenäisyyttä:

*”Kansan yhtenäisyys ei tarkoita yksimielisyyttä. Emme tarvitse harmaata, alistuvaa ja kaiken suhteen välinpitämätöntä yhteiskuntaa. Sellainen yhteiskunta, ilman arvoja, ilman juuria, ilman uskoa itseensä, tulee helposti niin sisäisten kuin ulkoisten vihamielisten voimien voittamaksi.”*²³³

3.1.4 Historian varjo

Historian varjo toimii diskurssina muista voimakkaasti poikkeava ennen kaikkea turvallisuushkia purkavana toimijana. Tämä tarkoittaa Buzanin, Wæverin ja de Wilden mukaista turvallistamisen aktiivista purkamista. Diskurssin tehtävänä on poistaa turvallisuusagendan osia ja siirtää turvallistamisen painopisteitä hallinnon tarpeiden mukaan. Samalla se ylläpitää kuvaa Valko-Venäjän mahdollisuuksista saavuttaa asetetut tavoitteet. Turvallisuus voidaan saavuttaa ja uhkat voidaan voittaa, koska ne on voitettu ennenkin:

*”Sankarillinen Brestin linnoituksen puolustus, taistelut Grodnon ja Volkovyskin luona ja kamppailu Mogilevista jo sodan ensimmäisistä viikoista lähtien osoittivat: maamme ei koskaan taivu viholliselle.”*²³⁴

*”Valko-Venäjä sai ensimmäisenä osakseen vihollisen kauhean iskun, mutta ei antautunut, vaan muuttui eläväksi kilveksi hyökkääjän tielle.”*²³⁵

”Tänään, kuten vaadin, saavutimme 500 dollarin keskipalkan tasan koko maassa ja hyvinvoinnin jatkokehitys on omissa käsissämme. Siksi, te huomasitte, en tänä vuonna pakota

²³² Ioffe, Grigory: *Belarus Repels Challenges to Stability and Sovereignty*. Publication: Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 17. 5.2.2018. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-repels-challenges-stability-sovereignty/>].

²³³ Лукашенко (2014e), (ven. “Единство народа не означает единомыслия. Нам не нужно серое общество — покорное и равнодушное ко всему. Такое общество — без ценностей, без корней, без веры в себя — легко станет добычей враждебных сил, как внутренних, так и внешних.”).

²³⁴ Лукашенко (2015d), Героическая защита Брестской крепости, бои под Гродно и Волковыском, сражение за Могилев уже в первые недели войны показали: наша земля никогда не покорится врагу.

²³⁵ Лукашенко (2014b) (ven. “Беларусь первой приняла на себя страшный удар врага, но не сдалась, а стала живым щитом на пути агрессора.”).

enkä vaadi kasvua ja palkkojen kasvua. Lupasin, saavutamme 500 dollaria, nyt se on yli. 500, kriisiä edeltävä keskipalkka, me teimme sen.”²³⁶

Diskurssi edistää kansallista yhtenäisyyttä ja solidaarisuutta luomatta tarvetta turvallistaa asioita. Se toimii siltana muiden diskurssien välillä ja rakentaa subjektipositioita yhtenäisyydelle ja kansalliselle identiteetille, jossa yhdistyvät valkovenäläinen kansallismielisyys ja neuvostoliittolainen suurvaltaidentiteetti. Se yhdistää integroidun itsenäisyyden, petturuusdikotomian ja yhteiskunnallisen koneen diskursseja yhteen. Diskurssi luo toivoa valkovenäläisille korostamalla valkovenäläisten keskeistä roolia toisen maailmansodan ratkaisussa ja Neuvostoliiton menestyksessä:

”Meidän tulee olla yhtä yhtenäisiä ja lujia kuin isämme, isoisämme ja heidän isänsä vakavien koettelemusten aikana. Silloin kukaan ei uskalla koetella lujuuttamme.”²³⁷

”Tämä yhtenäisyys pelasti meidät sodan aikana. Se antoi meille viisautta ja voimaa myös uudelle ajalle rakentaa itsenäistä Valko-Venäjää. Ja meidän tulee säilyttää se ja muistaa, että jokainen, joka yrittää nakertaa kansakunnan yhtenäisyyttä on Valko-Venäjän vihollinen!”²³⁸

Tähän diskurssiin liittyvät Lukašenkan neuvostotyylinen valtionjohto ja valtiorakenteet²³⁹ sekä identiteettimurroksen problematiikka. Lukašenka haluaa edistää valkovenäläistä identiteettiä ja samalla ylläpitää Neuvostoliiton muistoa ja slaavilaista yhtenäisyyttä. Ongelmallista on valkovenäläisten välinpitämättömyys puolustautua tarvittaessa Venäjää vastaan.²⁴⁰ Se tekee historiasta identiteettikehitystä varjostavan varjon. Kansalla on vahvat siteet menneisyyteen;

”Juuri Valko-Venäjän, Venäjän ja Ukrainan mailla pysäytettiin aiemmin lyömätön wehrmachtin kone ja ratkaistiin Euroopan kohtalo. Emme voi sallia unohtaa sitä, että juuri neuvostokansa uskomattomin ponnisteluin, lukemattomin uhrauksin toi ratkaisevan panoksen fasisti-Saksan tuhoamiseen.”²⁴¹

²³⁶ Лукашенко (2014e), (ven. “Сегодня, как я и требовал, мы преодолели рубеж в 500 долларов средней заработной платы по стране и дальнейшее повышение благосостояния в наших руках. Притом, вы заметили, я в этом году не форсирую и не требую: рост, рост зарплаты. Я обещал: 500 долларов мы достигнем, сейчас она выше. 500 — средняя зарплата, до кризиса — мы это сделали.”).

²³⁷ Лукашенко (2017b), (ven. “Мы должны быть так же едины и тверды, как наши отцы, деды, прадеды в пору суровых испытаний. Тогда никто не осмелится проверить нас на прочность.”).

²³⁸ Лукашенко (2014a), (valkven. “Гэтае адзінства выратавала нас у ваенны перыяд. Яно дало нам мудрасць і моц ужо ў новы час пабудаваць незалежную Беларусь. І мы павінны захоўваць яго і памятаць: кожны, хто замахваецца на адзінства нацыі, — вораг Беларусі!”).

²³⁹ Grigas (2016), s. 212–214.

²⁴⁰ Idib, s. 238.

²⁴¹ Лукашенко (2013b), (ven. “Именно на землях Беларуси, России и Украины была остановлена неудержимая ранее машина вермахта и решена судьба Европы. Мы не можем позволить забыть о том, что именно советский народ, пойдя на невероятные усилия, неисчислимые жертвы, внес решающий вклад в разгром фашистской Германии.”).

Historian varjo kannustaa nykyisiä valkovenäläisiä aiempien sukupolvien saavuttamien kaltaisiin urotekoihin. Se ohjaa tulevien sukupolvien roolia yhteiskunnassa ja luo tarvetta patriotismille. Se asettaa jokaisen kansalaisen velvollisuuteen toteuttaa menneiden sukupolvien veroisia urotekoja ja saavuttaa valtiolle menestystä:

*”Tänään meidän tulee olla voittajien sukupolven meille ojentaman historiallisen viestikapulan arvoisia. Nyt edessämme uusissa olosuhteissa seisoo samanlainen tehtävä, puolustaa synnyinmaamme vapautta ja itsenäisyyttä.”*²⁴²

*”Tärkein asia on, että uusi, ensimmäinen suvereenissa valtiossa syntynyt ja kasvanut valkovenäläisten sukupolvi astuu aikuisuuteen. Heidän isänmaansa on Valko-Venäjä. Heidän tulevaisuutensa on maamme tulevaisuus.”*²⁴³

*”Samalla miljoonat Valko-Venäjän kansalaiset seisovat lujasti vartioimassa valtiomme suvereniteettia. Nykyaikaisissa oloissa isänmaan puolustus saa todellisen koko kansanlaajuisen luonteen, jonka perustana on patriotismi ja jokaisen valmius puolustaa valkovenäläisen valtion itsenäisyyttä.”*²⁴⁴

Historian varjo voidaan nähdä Valko-Venäjän ulkopolitiikan osana sen korostaessa yhteistä menneisyyttä Neuvostoliiton aikana sekä sen kautta myös Valko-Venäjän roolia Venäjän ja Moskovan puolustajana. Se on muistutus Venäjän suuntaan, jolla Valko-Venäjä yrittää saavuttaa itselleen parempia poliittisia sopimuksia. Erityisesti korostuu politiikan sotilaallinen puoli ja Valko-Venäjän pyrkimys saada Venäjältä modernia kalustoa. Diskurssi toimii perusteluna näille vaatimuksille. Sen mukaan Valko-Venäjä on oikeutettu saamaan edukkaita sopimuksia, sillä Valko-Venäjä vastaa Venäjän suojelusta läntisessä suunnassa:

*”Yhdessä lähimpien liittolaistemme, ennen kaikkea veljellisen Venäjän, kanssa me suojelemme maamme ulkoista turvallisuutta ja vartioimme valtioliiton läntisiä rajoja.”*²⁴⁵

²⁴² Лукашенко (2014a), (ven. “Сегодня мы должны быть достойны исторической эстафеты, переданной нам поколением Победителей. Сейчас перед нами в новых условиях стоит все та же задача — сберечь свободу и независимость родной земли.”).

²⁴³ Лукашенко (2014e), (ven. “Суть в другом: вступает во взрослую жизнь новое, первое поколение белорусов, родившихся и выросших в суверенном государстве. Их Родина — Республика Беларусь. Их будущее — это будущее этой страны.”).

²⁴⁴ Лукашенко (2013b), (ven. “При этом миллионы граждан Беларуси твердо стоят на страже суверенитета своего государства. В современных условиях защита Родины приобретает поистине всенародный характер, в основе которого — патриотизм и готовность каждого отстаивать независимость белорусского государства.”).

²⁴⁵ Лукашенко (2013a), (ven. “Совместно с нашими ближайшими союзниками — прежде всего с братской Россией — мы обеспечиваем внешнюю безопасность нашей страны и охрану западных рубежей Союзного государства.”).

Lausumasta on hahmotettavissa vaateiden lisäksi kaksi puolta. Esimerkin kaltaisten sanomien tavoitteena lieenee ystävällisyyden, luottamuksen ja uskollisuuden osoittaminen Venäjän suuntaan ja keskinäisten jännitteiden lievittäminen. Toinen puoli on lausumaton pelko Valko-Venäjän joutumisesta Venäjän ja länsimaiden välisen mahdollisen sodan näyttämöksi. Valko-Venäjän rooli on toimia puskurina ja hyökkääjän hidastajana, joka tarkoittaisi Valko-Venäjän infrastruktuurin ja väestön mahdollisesti mittavia tuhoja. Tutkija tulkitsee tämän yhdeksi suurimmista syistä Valko-Venäjän hakeutumiseen Venäjän, Ukrainan ja Lännen välisten ristiriitojen sovittelijaksi ja jännitteiden lievittäjäksi.²⁴⁶ Historian varjon on näyttäytymässä Ukrainan sodan aikakaudella uudessa valossa aurinkokellon tavoin. Varjo liikkuu. Se asettuu enemmän valkovenäläisen identiteetin muotoon neuvostoliittolaisen arvomaailman sijaan:

*”Tänään maailman ollessa lukittuna uudessa geopolitisessä kamppailussa, ymmärrämme tämän erityisellä tarkkuudella. Emmekä vain ymmärrä, vaan myös tunnemme sen. Tarvitaan paljon, jotta nuoren valkovenäläisen valtion suvereniteetti ja koskemattomuus voidaan turvata Ennen kaikkea meidän kaikkien, koko valkovenäläisen kansan yhtenäisyyttä, yhtenäisyyttä ja vielä kerran yhtenäisyyttä. Se ei ole vain sana. Se on historiallisen kokemuksemme perustalle kehitetty laki.”*²⁴⁷

*”Emme ole venäjämielisiä, emme ukrainamielisiä emmekä puolalaismielisiä, me emme ole venäläisiä, me olemme valkovenäläisiä! Meidän maamme on Valkoinen Rus. Maa, jossa asuvat niin venäläiset, toistan, ukrainalaiset, liettualaiset, puolalaiset, juutalaiset, tataarit ja monet muut. He ovat Valkoisen Rusin lapset, yhden maan, Valko-Venäjän, kansalaiset.”*²⁴⁸

3.1.5 Integroitu itsenäisyys

Integroidun itsenäisyyden diskurssissa keskeistä on integraation merkityssysteemi osana itsenäisyyttä ja suvereniteettia. Se rajaa diskurssisavaruuden koskemaan suvereniteettiin ja

²⁴⁶ Historiallisesti Valko-Venäjä on toiminut ennenkin, 90-luvulla, Venäjän ja Ukrainan välisten ristiriitojen ja neuvotteluiden alusmaana. Ks Plokhyy, Serhii: *The Last Empire*, New York, Basic Books, 2014, s. 298–304.

²⁴⁷ Лукашенко (2017e), (ven. “Сегодня, когда мир сцепился в новой геополитической схватке, мы это понимаем с особой остротой, и не только понимаем, но уже ощущаем. Чтобы сохранить неприкосновенность и суверенитет молодого белорусского государства, нужно многое. Но в первую очередь, единство, единство и еще раз единство всех нас, всего нашего белорусского народа. Это не просто слова. Это непреложный закон, выработанный на основе нашего исторического опыта.”).

²⁴⁸ Лукашенко (2014e), (ven. “Мы не пророссийские, не проукраинские и не пропольские, мы — не русские, мы — белорусские! Наша страна — Белая Русь. Страна, где живут и русские, повторяю, и украинцы, и литовцы, и поляки, и евреи, и татары, и многие-многие другие. Это дети Белой Руси, граждане одной страны — Беларуси.”).

itsenäisyyteen liittyviä integraatioprosesseja, joissa Valko-Venäjä on osallisena. Integroidulle itsenäisyydelle on huomionarvoista sen poliittisten suuntien moninaisuus:

”Sillä eristäytyminen, se on umpikuja ja integraatio, se on edistystä.”²⁴⁹

”Nykyään kaikki on ilmeistä, mutta 90-luvulla harvat ymmärsivät, etteivät integraatio ja itsenäisyys ole ristiriidassa, vaan päinvastoin, täydentävät ja vahventavat toinen toistaan.”²⁵⁰

”Sillä integraatio on modernin sivilisaation virstanpylväs, eikä meillä, eikä muillakaan kansoilla ole muuta tietä.”²⁵¹

”Yksin nykyaikaisessa maailmassa, erityisesti me, emme selviä. Juuri siksi Valko-Venäjä on osapuolena kansainvälisissä integraatioprosesseissa. Kyllähän me ymmärrämme: luotettavien kumppaneiden ja liittolaisten hankkiminen voimistaa ja tekee meidän todellisesta itsenäisyydestämme kestävämmän.”²⁵²

Vaikka itsenäisyys, suvereniteetti ja alueellinen eheys ovat Valko-Venäjän hallinnolle keskeisiä turvallisuuden referenssikohteita, ovat ne neuvoteltavissa olevia ja suhteellisia. Integraatio Venäjän tai Euroopan suhteen ei ole itsenäisyyttä ja turvallisuutta uhkaava prosessi, vaan niitä tukeva. Diskurssiavaruuteen kuuluvat integraatiomahdollisuudet suuntia rajaamatta, mutta pääsääntöisesti integraatio merkityssysteeminä liitetään Venäjään tai entisen Neuvostoliiton maihin. Integraatiossa Venäjän kanssa korostuu sotilaallinen integraatio:

”Mutta kaikille länsimielisille ja länsimaille sanon suoraan: mitä hyvänsä tapahtuukaan, me olemme Venäjän kanssa rinta rinnan!”²⁵³

Puheet monivektorisesta politiikasta ja Valko-Venäjän geopoliittisesta ja maantieteellisestä asemasta liittyvät osittain tähän diskurssiin, kun niillä korostetaan integraatiota. Silloin kun ne liittyvät monivektorisuuden yhteistyöhön, ne liittyvät kollektiodiskurssiin. Näitä kahta diskurssia voidaan rakentaa rinnakkain:

²⁴⁹ Лукашенко (2012a), (ven. ”Потому что изоляция – это тупик, интеграция – прогресс.”).

²⁵⁰ Idib, (ven. ”Сегодня все это очевидно. Но тогда, в 90-е, очень немногие понимали, что интеграция и независимость не являются противоречием, а, наоборот, дополняют и укрепляют друг друга.”).

²⁵¹ Idib, (ven. ”Потому что интеграция – это столбовая дорога современной цивилизации, и иного пути у нас, да и у других народов, просто нет.”).

²⁵² Idib, (ven. ”В одиночку в современном мире, особенно нам, не выжить. Именно поэтому Беларусь является сторонником межгосударственных интеграционных процессов. Ведь мы понимаем: обретение надежных партнеров и союзников делает сильнее и устойчивее нашу реальную независимость.”).

²⁵³ Лукашенко (2015e), (ven. ”Но я всем западникам скажу прямо: ”Не дай бог, что случится – мы будем плечом к плечу с Россией!”).

”Valko-Venäjä on rauhaa rakastava ja avoin maa, joka edustaa kansainvälisten suhteiden järjestelmää, joka perustuu kansainvälisen lain ylivertaisuudelle ja monitahoiselle yhteistyölle. Juuri tähän on suunnattu meidän monivektorinen tasapainotettu ulkopoliittikkamme. Se edellyttää kaikenpuolista yhteistyötä entisen Neuvostoliiton valtioiden kanssa sekä dialogin kehitystä läntisten ja itäisten valtioiden kanssa. Samalla prioriteetti on suhteiden kehittäminen strategisen kumppanimme Venäjän federaation kanssa. On symbolista, että tänään (itsenäisyyspäivän) paraatirivistössä seisovat rinta rinnan kahden veljeskansan sotilaat.”²⁵⁴

Monivektorinen ulkopoliittikka on siis samaan aikaan kollektiivisuutta ja kaikkien välistä yhteistyötä ja keskinäisiä kansainvälisiä pelisääntöjä ajavaa, mutta myös Valko-Venäjän ja muiden kahdenkeskisiä sopimuksia luomaan pyrkivää politiikkaa. Lausunnossa nähdään miten itsenäisyyteen integroidaan kuuluvaksi myös Venäjän sotilaat esimerkiksi paraatissa. Lukašenka käyttää merkityssysteemiä ”symboli” kuvatessaan venäläissotilaiden osaa paraatissa. Se antaa venäläisille luonnollisuuden merkitystä. Valko-Venäjälle on luonnollista esiintyä yhdessä venäläisten kanssa itsenäisyyden merkityksessä. Samaa luonnollisuuden tunnetta korostaa Lukašenkan tapa puhua venäläisistä veljinä. Veljellisyyden merkityssysteemi liitetään puheissa käytännössä ainoastaan Ukrainaan ja Venäjään.

Diskurssia käytetään strategiana perustelemaan Valko-Venäjän taloudellista integraatiota lännen kanssa Venäjälle ja poliittista, sotilaallista ja taloudellista integraatiota Venäjän ja entisen Neuvostoliiton valtioiden kanssa länsimielisille valkovenäläisille. Integraatiot voidaan nähdä toteutuvan myös yhtäaikaaisesti moneen suuntaan:

”Se ei muotoudu meille suljettujen markkinoiden perustamista tai vastakkainasettelua varten, vaan Lännessä EU:n ja Idässä olevien dynaamisten aasialaisten talouksien kanssa etenevää integraatiota varten.”²⁵⁵

Diskurssissa on korostunut Ukrainan sodan tapahtumien jälkeen integraatioprosessien perustelujen tarve kansalle. Ennen Ukrainan sotaa erityisesti integraatio Venäjän kanssa oli

²⁵⁴ Лукашенко (2014d), (ven. ”Беларусь - миролюбивая и открытая страна, выступающая за систему международных отношений, основанную на верховенстве норм международного права и многостороннем сотрудничестве. Именно на это направлена наша сбалансированная многовекторная внешняя политика. Она предусматривает всестороннее сотрудничество с государствами бывшего СССР, развитие диалога со странами как Запада, так и Востока. При этом приоритетом является развитие отношений с нашим стратегическим союзником - Российской Федерацией. И символично то, что сегодня в парадном строю плечом к плечу стоят военнослужащие двух братских народов.”).

²⁵⁵ Лукашенко (2012a), (ven. ”Оно формируется нами не для создания закрытого рынка, не для противостояния с кем-либо, не для изоляции, а для дальнейшей интеграции с Евросоюзом на Западе и динамичными азиатскими экономиками на Востоке.”).

hyväksyttävämpää kuin sen alkamisen jälkeen. Diskurssi määrittääkin subjektipositiot lähinnä kansainvälisesti. Siinä korostetaan valtion suvereniteettia päättää omista toimintalinjoistaan, jolloin Venäjällä tai länsimailla ei ole lupaa pakottaa Valko-Venäjän integroitumissuuntia tai integroitumisen syvyyttä tai nopeutta:

”Samalla haluan sanoa vielä kerran avoimesti ja absoluuttisen rehellisesti EU:lle, USA:lle ja muille. Vaikka meillä on kanssanne sopimuksia, emme missään tapauksessa tule lähtemään siitä, että olemme teidän tai Venäjän kanssa. Meillä ei ole sellaista vaihtoehtoa eikä voi olla! Venäjän, Venäjän kansa ja valkovenäläiset, se on yksi kokonaisuus, se on yksi puu. Me emme luonnollisesti voi olla ilman Venäjää kuten ei Venäjä voi hoi heittää jonkun jalkoihin valkovenäläisiä.”²⁵⁶

Valko-Venäjä pyrkinee jatkossa harkitsemaan ja jopa välttämään integraatioita varsinkin Venäjän suuntaan, kuten Venäjän esittämän lentotukikohdan perustamisen estämisen kohdalla, vaikka sille vielä vuonna 2013 esitettiin Valko-Venäjän taholta tarvetta.²⁵⁷ Valko-Venäjä ei kuitenkaan halua luopua väleistään ja nykyisistä integraatioistaan Venäjän kanssa, mikä johtuu erimielisyyksistä ja peloista huolimatta Venäjän tärkeästä roolista Valko-Venäjän tukijana ja Valko-Venäjän ulkopoliittikan opportunistisesta luonteesta.

3.1.6 Kollektio

Kollektio diskurssina nojaa turvallisuuden saavuttamisen kollektiiviseen luonteeseen. Kollektion kohderyhmänä ovat lähinnä valtiot, joka tekee siitä ulkopoliittisen diskurssin. Turvallisuudella on myös valtion sisäinen yhtenäisyyden mukainen ”kollektiivinen” luonne, mutta se kuuluu petturuusdikotomian tai Deus ex machinan kaltaisten valtion sisäistä yhtenäisyyttä korostaviin diskursseihin. Lukašenkan puheet jakolinjojen välttämisestä ja uudesta kylmästä sodasta rakentavat kollektiodiskurssia. Integroidun itsenäisyyden diskurssista sen erottaa kollektiivisuuden merkityksen nostaminen liittämättä siihen valtion integraation merkitystä tai puhuttaessa turvallisuudesta yleisesti ilman suvereniteetin merkityssysteemiä.

”Se on opetus myös meille: yksin on aina huonompi, yhdessä parempi.”²⁵⁸

²⁵⁶ Лукашенко (2013e), (ven. ”И при этом еще раз откровенно и абсолютно честно хочу сказать для Евросоюза, Соединенных Штатов и других. Ведя с вами переговоры, мы ни в коем случае не будем исходить из того: мы с вами или с Россией. У нас нет такого выбора и быть не может! Россия, русский народ и белорусы — это единое целое, это одно древо. Мы, естественно, не можем быть без России, как и Россия не может бросить под ногу кому-то белорусов.”).

²⁵⁷ Лукашенко (2013b).

²⁵⁸ Лукашенко (2012a), (ven. “Это урок и для нас: порознь всегда хуже, вместе – лучше.”).

”Yhteinen tehtävämme on välttää uudet jakolinjat Euroopassa ja käyttää rakentavaa yhteistyöpotentiaalia meidän kansojemme eduksi.”²⁵⁹

Integraation käsite ei ole täysin erotettavissa tästä diskurssista, mikä tekee siitä hieman ongelmallisen. Asia voidaan nähdä siten, että integraatio voidaan käsitteenä liittää kollektioon, mutta se ei vaadi sitä. Kollektioon liittyvä integraatio on Valko-Venäjän integraation sijaan enemmänkin kollektiivista integraatiota. Silloin ei puhuta suoraan Valko-Venäjän tarpeesta integraatioon yksittäisenä valtiona, vaan osana muita integraatioprosesseja:

”Ja strateginen tulevaisuus on siinä, että kahden suuren liittouman ei tulisi olla vihamielisiä toisilleen. Niiden ei pitäisi jakaa mannerta, vaan yhdistää se. Tästä näkemyksestä lähtien Valko-Venäjä laittaa liikkeelle idean ‘integraatioiden integraatiosta’. Sen tarkoitus on luoda yhteinen talousalue Lissabonista Vladivostokiin.”²⁶⁰

Vaikka kylmän sodan käsite on puhunnassa ollut esillä jo ennen Ukrainan sotaa, ovat puheet Euroopan jakolinjoista tulleet mukaan vasta Ukrainan sodan jälkeen²⁶¹ huolimatta siitä, että merkityssysteemi ”jakolinja” liittyy ennen kaikkea taloudellisiin, eikä sotilaspoliittisiin yhteyksiin. Tämä vahvistaa Valko-Venäjän hallinnon näkemystä taloudellisen turvallisuuden merkityksestä. Siinä on toiveita Valko-Venäjän maantieteellisen aseman hyödyntämisestä taloudellisessa mielessä, keskinäisriippuvuuden lisääntymisestä Euraasian unionin ja EU:n välillä sekä pelko vastakkainasettelun johtamisesta Valko-Venäjän päätymiseksi kärsijäksi:

”Miksi me puhumme niin, ‘etemme salli jakolinjoja’ ja niin edelleen? Se ei ole vain poliittista puhuntaa ja sanahelinää, vaan sitä, että juuri tälle poliittiselle jakolinjalle asettuu meidän Valko-Venäjämme, aivan tämän linjan keskelle. Ja mihin se johtaa, sen me olemme kokeneet historiassa useammin kuin kerran.”²⁶²

Lausuma viittaa Valko-Venäjän kokemuihin tuhoihin ja menetyksiin toisessa maailmansodassa. Sillä haetaan kenties jonkinlaista sääliä ja ymmärrystä kansainvälisestä yhteisöstä. Kollektio korostaa Valko-Venäjän halukkuutta toimia alueellisena turvallisuustoimijana. Valko-Venäjä

²⁵⁹ Лукашенко (2015e), (ven. ”Наша общая задача – избежать новых разделительных линий в Европе, использовать потенциал конструктивного взаимодействия на благо наших народов.”).

²⁶⁰ Лукашенко (2014e), (ven. ”А стратегическое будущее в том, что два больших союза не должны быть враждебны друг другу. Они должны не «делить» континент, а объединять его. Исходя из этого Беларусь выдвигает идею «интеграции интеграций». Ее цель — создание общего экономического пространства от Лиссабона до Владивостока.”).

²⁶¹ Лукашенко (2013b); Лукашенко (2015e); Лукашенко (2017a); Лукашенко (2017e).

²⁶² Лукашенко (2016e), (ven. ”Почему мы вот так говорим – ”не допустить разделительных линий“ и прочее? Это не просто политические разговоры и трескотня, а потому, что этой политической разделительной и прочей линией станет наша Беларусь, мы окажемся в эпицентре этого раздела. А к чему это приводит, мы переживали в истории не один раз.”).

tarvitsee kansainvälistä arvostusta ja roolia turvallisuuden tuottajana. Se korostaa maan neuvotteluhaluutta ja roolia alueellisen turvallisuuden toimijana. Tämän roolin takia Valko-Venäjän suvereniteettia tulee kunnioittaa. Kollektion rooli on muuttunut Ukrainan sodan aikakaudella turvallisuuden taloudellisesta sotilaallisen rauhan yhteisöllistämiseen:

*”Tänään Valko-Venäjä on turvallisuuden tukipilari alueella. Meillä ei ole uskonnollisia tai kansallisuuksiin liittyviä konflikteja. Me emme koskaan ole luoneet emmekä luo ongelmia naapureille. Emmekä koskaan tule niitä luomaan.”*²⁶³

*”Valko-Venäjän viime vuosien panostus turvallisuuden ylläpitämiseen, rauhan ja vakauden vahvistamiseen Euroopassa saavat yhä enemmän kansainvälistä tunnustusta.”*²⁶⁴

*”Aktiivisuus Ukrainan tilanteen rauhanomaisessa ratkaisussa edesauttaa Valko-Venäjän kansainvälisen aseman lujittamisen jatkumista. Mutta tärkeintä on, että niin amerikkalaiset, kuin eurooppalaiset ja EU-jäsenetkin tunnustivat Valko-Venäjän olevan yksi tärkeimmistä toimijoista alueellisen turvallisuuden ylläpitämisen suhteen. Ja oikeutetusti, se on totuus.”*²⁶⁵

*”Kohtalomme on tällainen, me olemme Euroopan keskellä. Te itse sanotte, että Valko-Venäjän on tärkeässä roolissa Lännen ja Idän välisenä siltana, käytävänä, yhdistävänä linkkinä. Siispä sen tulee olla rauhaisa ja turvallinen.”*²⁶⁶

Kollektioon liittyy myös Valko-Venäjän roolin korostaminen Ukrainan sodassa ukrainalaisten pakolaisten auttamisella. Maa on ottanut vastaan yli 160 tuhatta ukrainalaispakolaista. Valko-Venäjä on korostanut tätä arvostellen EU:ta Puolan kautta moittien sen kyvyttömyyttä ottaa vastaan pakolaisia. Valko-Venäjä on sanonut toimivansa epäitsekäästi rauhan eduksi.²⁶⁷

3.1.7 Mainilan Mordor

²⁶³ Лукашенко (2016e), (ven. ”Сегодня Беларусь – это опора безопасности в регионе. У нас нет конфликтов ни по религиозному или национальному признаку. Мы никогда не создавали и не создаем проблем соседям. И никогда не будем их создавать!”).

²⁶⁴ Лукашенко (2017e), (ven. ”В последние годы вклад Беларуси в обеспечение безопасности, укрепление мира и стабильности в Европе получает все большее международное признание.”).

²⁶⁵ Лукашенко (2015e), (ven. ”Активность в отношении мирного урегулирования в Украине способствует дальнейшему упрочению международных позиций Беларуси. Но самое главное, что и американцы, и европейцы, евросоюзовцы, признали, что Беларусь сегодня играет одну из важнейших функций в регионе по обеспечению безопасности. И это правда, это справедливо.”).

²⁶⁶ Лукашенко (2013e), (ven. ”Наша судьба такая, мы находимся в центре Европы. Вы сами говорите, что Беларусь выполняет роль некоего связующего звена, моста, коридора между Западом и Востоком. Так он должен быть спокойным и безопасным.”).

²⁶⁷ Лукашенко (2017e).

Mainilan Mordor²⁶⁸ on sotilaallinen ja poliittinen diskurssi, jossa tärkein on sotilaallinen turvallisuussektori. Poliittinen vektori kattaa sekä sisä-, että ulkopoliitiikan. Valko-Venäjä voi ajautua konflikteihin vain muiden valtioiden toimesta, jotka toimivat aloitteellisesti Valko-Venäjää vastaan. Se vahvistaa Valko-Venäjän Ukrainan sodasta alkanutta tahtotilaa sanoutua irti muiden tahojen sotilaallisista tai poliittisista pyrkimyksistä.

Diskurssiin liittyy ajatus uhkaavista ulkovalloista. Valko-Venäjä ei halua konfliktia näiden kanssa, mutta on pakotettu varautumaan tähän. Valko-Venäjää uhkaa ennen kaikkea NATO ja valtion rajojen läheisyydessä olevat aseelliset voimat. Sanamuodot mahdollistavat myös Venäjän käsitettävän Mordoriksi puhumalla Valko-Venäjän rajoilla olevista suurvalloista. Puheissa tuodaan esille tekosyiden käyttö asevoimien käyttämiseksi Valko-Venäjää vastaan. Venäjää ei mainita tekosyyn hyödyntäjänä, mutta se lienee uhkakuvana perustuen sotilasdoktriinin väitteeseen, etteivät konfliktit ala välttämättä sodan julistuksella ja sotatoimet alkavat yllättäen ilman valmistautumisaikaa.²⁶⁹ Se sopii Venäjän toimiin Ukrainassa:

*”Se on tärkeää mahdollisten riskien vähentämiseksi, sillä Naton rakenteet ovat jo meidän rajoillamme. Niin, puhuin Puolasta, mutta nyt on kyse viimeaikaisesta tiedosta. Hehän eivät puhu siitä, että sijoittuvat Puolaan ensiluokkaista hyökkäyskalustoa, mukaan lukien nykyaikaisia miehittämättömiä lennokkeja. Hyökkäyslennokkeja. Eikä vain Puolaan.”*²⁷⁰

*”Meitä tukehdutetaan pakotteilla ja sotketaan likaisilla valheilla. Rajojamme pitkin lentelevät Naton sotilaskoneet, perustetaan uusia tukikohtia ja suoritetaan provokaatioita.”*²⁷¹

”Slaavilaisen veljesmaan ylle tiheni sisällissodan pilvet ja veli nosti aseensa veljeä vastaan. Mitä tahansa meidän täytyykin tehdä, meidän tulee lopettaa se. Meitä huolestuttaa myös se

²⁶⁸ Mordor on kirjailija J.R.R. Tolkienin kuvitteelliseen Keski-Maahan sijoittuva varjojen ympäröimä hämyinen maa, jossa asuu paha Vihollinen. Mordoriin kerääntyy paha, joka leviää sieltä kaikkialle. Mordor on pahaenteinen ja levottomuutta herättävä maa, joka aiheuttaa sotia. Vihollisen palvelijoita on monissa paikoissa Mordorin ulkopuolellakin vakoilemassa. Sen mahti on vastustamaton, eikä sitä voi taistellen voittaa. Hyvät taistelivat Mordoria vastaan kärsien suunnattomat tappiot täydellistä voittoa saavuttamatta. Mordoria vahtimaan asetettiin etuvartio, jonka pahuus kukisti ja Mordor vahvistui. Rauha ja vapaus ovat arvoja, jotka vallitsevat vain Mordorin pysyessä aloillaan. Mordor tahtoo hyökätä ja se hyökkääkin yllättäen saatuaan voimansa kasvatettua riittävästi. Tolkien, J. R. R.: *Taru sormusten herrasta*. WSOY, Juva, 2000, s. 50, 64, 199, 218–221.

²⁶⁹ *Военная доктрина Республики Беларусь* (2016), 28.

²⁷⁰ Лукашенко (2017e), (ven. ”Это важно для снижения потенциальных рисков, с учетом, что натовские структуры находятся уже у наших границ. Вот я сказал о Польше, а сейчас подумал про недавнюю информацию. Они же не говорят о том, что они разместили в Польше самые передовые средства по нанесению ударов. В том числе самые современные беспилотные летательные аппараты. Ударные беспилотники. И не только в Польше.”).

²⁷¹ Лукашенко (2013b), (ven. ”Нас душат санкциями, обливают грязью клеветы. Вдоль наших границ летают военные самолеты НАТО, создаются новые базы, совершаются провокации.”).

seikka, että näitä tapahtumia käytetään tekosyynä natovaltioiden sotilaallisen toiminnan välittömään aktivointiin meidän välittömästi rajoillamme.”²⁷²

”Aseista tulee yksittäisten suurvaltojen taloudellisten intressien puolustamisen argumentteja. Niiden sotilaallinen aktiivisuus kasvaa, ne suorittavat manöövereitä ja sotaharjoituksia, kasvattavat aseistustaan ja sotilaallinen potentiaali rajoillamme kasvaa.”²⁷³

Nämä ovat yhdessä Mordor, hyvyttä uhkaava ja vääjäämättä voimistuva pahuus. Valko-Venäjä pelkää mainilamaisen casus bellin toteutuminen, joka on diskurssin Mainila. Tämän Mainilan realisoituminen johtaa Valko-Venäjän suvereniteetin ja itsenäisyyden menettämiseen ja siksi Valko-Venäjän tulee näyttää ulkoisesti pelottavalta ja luoda strateginen pidäke. Lännen suuntaan tämä toteutuu esimerkiksi valtioliittona Venäjän kanssa ja Venäjän suuntaan riittävän vahvana valkovenäläisenä sotilaallisena suorituskykynä, josta puheet tuovat esille taisteluvälmiuden, nopeuden ja uudet kauaskantoiset asejärjestelmät.²⁷⁴ Siinä missä Valko-Venäjän puolustuskyky kuuluu vaarallisen neutronisiilin diskurssiin, Mordor kuvaa vaaroja. Mainilan Mordor ja petturuusdikotomia ovat ne diskurssit, jotka puhuvat hybridisodankäynnistä uhkana. Merkityssysteeminä hybridisodankäynti mainitaan aineistossa vain kerran²⁷⁵, mutta siitä puhutaan yleisesti ottaen epäsuorasti ja usein ottamatta nimeltä mainiten kantaa sen metodien käyttäjiin. Erityisesti esille nousevat mielipidevaikuttaminen ja informaationsodankäynti suvereniteettia tuhoavina ja epävakautta aiheuttavina elementteinä:

”Meidän Valko-Venäjämme on altistunut uhkille. Rajoillemme kasaantuu sota-arsenaalia. Kirjaimellisesti naapurustossa, entisissä neuvostotasavalloissa, sijoittuu sotilastukikohtia, suoritetaan sotaharjoituksia ja manöövereitä. Sisäisen ’viidennen kolonnamme’ avulla yritetään epävakauttaa maamme tilannetta sisältä käsin.”²⁷⁶

Diskurssi yhdistää lähelleen hiipivän vihollisen uhkaan viitteitä historian varjon diskurssiin tuomalla esille maan historian toisessa maailmansodassa:

²⁷² Лукашенко (2014b), (ven. *”Над братской славянской страной сгустились тучи гражданской войны, и брат поднял руку на брата. Чего бы ни стоило нам это, мы должны это остановить. Нас беспокоит и тот факт, что эти события используются как предлог для активизации государствами НАТО военной деятельности непосредственно у наших белорусских границ. Все это требует особой бдительности и сплоченности народа.”*).

²⁷³ Лукашенко (2015b), (ven. *”Оружие становится аргументом в отстаивании экономических интересов отдельных сверхдержав. Возрастает их военная активность, проводятся маневры и учения, наращиваются вооружения, накапливается военный потенциал у наших границ.”*).

²⁷⁴ Лукашенко (2013b); (2013d); (2013e); (2015d); (2016e); (2017d); (2017e).

²⁷⁵ Лукашенко (2016e).

²⁷⁶ Лукашенко (2017b), (ven. *”Угрозам подвергается и наша Беларусь. У наших границ накапливаются военные арсеналы. Буквально по соседству - в бывших советских республиках - размещаются военные базы, проводятся боевые учения и маневры. С помощью нашей внутренней ”пятой колонны” предпринимаются попытки дестабилизировать обстановку внутри страны.”*).

”Maamme kohtasi vuoden 1941 kesäkuussa petollisen hyökkääjän kamalan iskun. ... Muisto sankariteosta on pyhä. Juuri se auttaa meitä olemaan sallimatta traagisia virheitä, vaan realistisesti arvioiman uhkia ja ottaa vakavasti opiksi menneistä. Tämä on erityisen tärkeää nykyoloissa, kun kansainvälinen tilanne jälleen eskaloituu ja rajoillemme jälleen kasaantuu sotilaallista suorituskykyä.”²⁷⁷

Mainilan Mordorin ydinsanoma on, ettei Valko-Venäjä voi luottaa lupauksiin ystävällisyydestä tai liittoumista. Vuonna 1941 Saksa hyökkäsi hyökkäämättömyyssopimuksesta huolimatta yllättäen Neuvostoliiton kimppuun, jonka läntisenä rajana Valko-Venäjä oli.

3.1.8 Vaarallinen neutronisiili

Vaarallinen neutronisiili on ulkopoliittinen diskurssi, jossa rakennetaan turvallisuutta dikotomisesti asettamalla Valko-Venäjä valtiona puolustautuvaksi ja muille vaarattomaksi siiliksi, joka ei koskaan tule uhkamaan ketään. Samalla rakennetaan kuvaa Valko-Venäjistä, jota vastaan ei aseina kannata käydä. Sitä toisintaa vuoden 2016 sotilasdoktriini, joka painottaa Valko-Venäjän asevoimien käyttöalueen olevan rajojen sisäpuolella. Väitetysti doktriinin luonnosversio rajasi Valko-Venäjän asevoimien toiminta-alueen yksiselitteisesti Valko-Venäjän valtion rajojen sisäpuolelle.²⁷⁸ Diskurssi rakentuu kahdesta osasta, neutronista ja vaarallisesta siilistä. Neutroni kuvaa Valko-Venäjän puolueettomuutta, jonka se voi omaksua valtiollisten sopimustensa rajoissa, joita esimerkiksi valtioliitto Venäjän kanssa sille asettaa. Neutronilla, toisin kuin protonilla tai elektronilla, ei ole sähköistä positiivista tai negatiivista varausta. Valko-Venäjä haluaa pitäytyä mahdollisimman neutraalina ilmoittamalla, ettei sillä ei ole vihollisuuksiin tähtääviä aikeita ja toivomalla muiden olemaan uhkaamatta itseään:

”Me olemme suvereeni, itsenäinen valtio, joka ei uhkaa ketään, ei aiheuta ongelmia ja joka toivoo samaa kunnioittavaa suhtautumista myös itseään kohtaan.”²⁷⁹

²⁷⁷ Лукашенко (2014d), (ven. *”Наша страна в июне 41-го столкнулась со страшным вероломным ударом агрессора. Память о героическом подвиге священна. Именно она помогает нам не допускать трагических ошибок, а реально оценивать угрозы и извлекать серьезные уроки из прошлого. Это особенно важно в современных условиях, когда вновь обостряется международная обстановка и у наших границ вновь накапливается военный потенциал.”*).

²⁷⁸ Sivitski, Arseni: *Belarus's New Military Doctrine: What's the Message?*. 1.9.2016. Luettu 22.3.2018. [<https://belarusdigest.com/story/belarus-new-military-doctrine-whats-the-message/>].

²⁷⁹ Лукашенко (2017e), (ven. *”Мы — суверенное, независимое государство, которое никому не угрожает, не создает проблем и которое желает такого же уважительного отношения к себе.”*).

”Asevoimissa suoritetaan vakavaa modernisointia. Emme tieteenkään aio taistella kenenkään kanssa. Kuitenkin sotilaallisen turvallisuuden varmistamiseen liittyvät kysymykset ovat aina olleet ja tulevat aina olemaan merkitykseltään tärkeimpiä.”²⁸⁰

”Meillä ei, kunnioitetut ystävät, ole vihollisia. Me emme koskaan ole uhanneet ketään, emmekä koskaan tule sellaista tekemään. Mutta itsenäisyyttämme ja rauhaa meidän maassamme me olemme valmiit puolustamaan kaikissa olosuhteissa.”²⁸¹

Mainilan Mordoriin liittyen neutronisiili myöntää, että on olemassa elektroneja, joilla on Valko-Venäjää kohden varauksia ja itsenäisyyttä ja suvereniteettia uhkaavia pyrkimyksiä:

”Mutta Länsi ja meidän ’viides kolonnamme’ päättivät toisin. He eivät vain kieltäytyneet dialogista, vaan aloittivat hyökkäyksen maahamme painostuksen ja sanktioiden kautta.”²⁸²

”Valko-Venäjän viholliset haluaisivat kovin nähdä meidän maamme takapajuisena, menneisyyteen luutuneena ja juuttuneena, tuohitöppöset jaloissa. Sellaiset maat tulevat helposti saaliiksi. Ne ovat kilpailukyvyttömiä maailmassa.”²⁸³

Diskurssi rakentaa kuvan puolustustautumisvalmiista neutronisiilestä vaarallisen ilmaisemalla Valko-Venäjällä olevan kykyä, tarvetta ja tahtoa puolustaa itseään:

”Hallussamme olevaa asearsenaalia näytetään tänään paraatissa. Jokainen voi vakuuttua, että meillä on kaikki välttämättömyydet vastata mihin tahansa aggressioon.”²⁸⁴

”Asevoimamme ovat valmiit milloin tahansa puolustamaan Valko-Venäjän suvereniteettia, kansalaisten rauhaa ja järjestystä sisältä ja ulkoa tulevilta rauhanrikkomuspyrkimyksiltä. Isänmaan varjelu ja sen päivittäinen vahventaminen on jokaisen kansalaisen kunniateko.”²⁸⁵

²⁸⁰ Лукашенко (2013e), (ven. *”Серьезную модернизацию претерпевают Вооруженные Силы. Мы, конечно, ни с кем воевать не собираемся. Однако вопросам обеспечения военной безопасности всегда уделяли и будем уделять первостепенное значение.”*).

²⁸¹ Лукашенко (2015b), (ven. *”У нас, уважаемые друзья, нет врагов. Мы никогда никому не угрожали и никогда не будем этого делать. Но свою независимость, мир на нашей земле мы готовы защищать и отстаивать в любых условиях.”*).

²⁸² Лукашенко (2012e), (ven. *”Но Запад и наша «пятая колонна» решили по-иному. Они не просто отказались от диалога, а начали атаку на нашу страну через давление и санкции.”*).

²⁸³ Idib, (ven. *”Недрузгам Беларуси очень хотелось бы видеть нашу страну отсталой, закостенелой и застрявшей в прошлом, в лаптях. Такие страны становятся легкой добычей. Они неконкурентоспособны в мире.”*).

²⁸⁴ Лукашенко (2017d), (ven. *”Боевой арсенал, которым мы обладаем, сегодня будет показан во время парадного марша. Каждый сможет убедиться: у нас есть все необходимое, чтобы дать отпор любому агрессору.”*).

²⁸⁵ Лукашенко (2014b), (ven. *”Наши Вооруженные Силы готовы в любую минуту отстаивать суверенитет Беларуси, гражданский мир и согласие от посягательств извне и изнутри. Дело чести каждого гражданина - защита Отечества и повседневная забота о его укреплении!”*).

*”Emme asu kadonneella saarella merellä. Jokainen geopolitiittinen mullistus, erityisesti Itä-Euroopassa, väistämättä vaikuttaa meihin. Tässä tilanteessa meidän täytyy kaikin mahdollisin keinoin puolustaa meidän tärkeintä arvoamme, maan itsenäisyyttä, pyhää oikeutta asua omalla maalla ja sanella itse omaa kohtaloamme.”*²⁸⁶

Mainilan Mordoriin verrattuna neutronisiilissä ei ole oleellista vihollinen, vaan Valko-Venäjä itse. Siilin tavoin Valko-Venäjä nojaa puolustukseen. Puolustuksellisuudella perustellaan turvallisuuteen liittyviä toimia, jotka sopivat myös valtiollaan autokraattisiin pyrkimyksiin. Maan asevoimareformit ovat tähänneet toimintaan sisäisten konfliktien ratkaisemiseen. Tämä tuo siilimäisyyden kansainvälisyyteen. Valko-Venäjä viestittää niillä, ettei se ole Natolle uhka. Riittämättömät varat hyökkäyskykyisen kaluston ylläpitoon ja modernisointiin voidaan puhunnassa kiertää painottamalla tarvetta liikkuvuuteen ja ketteryteen.²⁸⁷ Neutronisiiliin liittyy doktriinin sanoma sisäisten konfliktien syntymisestä ulkovaltioiden aikaansaamana:

*”Sisäinen konflikti, erityisesti Valko-Venäjällä, on mahdollinen ainoastaan ulkoisten voimien tukemana. Siksi me suuntaamme asevoimat kykeneviksi vastatoimiin, jälleen lainausmerkeissä ’sisäisiä konflikteja vastaan’.”*²⁸⁸

*”Huomioiden turvallisuutemme uudet haasteet ja uhkat, pyrimme vahvistamaan ilmapuolustusjärjestelmää suojataksemme valtiomme suvereniteetin ja rajojen koskemattomuuden. Korostan: uudet järjestelmät ja lentokoneet ovat yksinomaan puoustuksellisia aseita. Niitä tulee olla valtioturvallisuuden kannalta välttämätön määrä.”*²⁸⁹

*”Sisäinen ja ulkoinen tilanne maamme ympärille vaatii ideologisen työn aktivointia.”*²⁹⁰

²⁸⁶ Лукашенко (2014e), (ven. *”Мы живем не на затерянном острове в океане. Любые геополитические катаклизмы, особенно в Восточной Европе, обязательно затронут и нас. В этой ситуации мы должны любыми средствами отстоять главную нашу ценность — независимость страны, святое право жить на своей земле и самим распоряжаться своей судьбой.”*).

²⁸⁷ Bohdan, Siarhei: *Strengthening Territorial Defence, New Military Priorities, NATO Dialogue – Belarus Security Digest*. 29.3.2016. Luettu 9.4.2018. [<https://belarusdigest.com/story/strengthening-territorial-defence-new-military-priorities-nato-dialogue-belarus-security-digest/>]; Bohdan, Siarhei: *Belarusian Army: Capacity and its Role in the Region*. 18.8.2014. Luettu 9.4.2018. [<https://belarusdigest.com/story/belarusian-army-capacity-and-its-role-in-the-region/>].

²⁸⁸ Лукашенко (2016e), (ven. *”Внутренний конфликт, особенно в Беларуси, возможен только при поддержке внешних сил. Поэтому мы и ориентируем Вооруженные Силы на противодействие подобным, опять в кавычки беру, ”внутренним конфликтам”.”*).

²⁸⁹ Лукашенко (2013b), (ven. *”Учитывая новые вызовы и угрозы нашей безопасности, мы стремимся укрепить систему противовоздушной обороны, чтобы обеспечить неприкосновенность границ государства и его суверенитет. Подчеркиваю: новые комплексы и самолеты - это исключительно оборонительное оружие. И мы будем их иметь столько, сколько необходимо для безопасности нашего государства.”*).

²⁹⁰ Лукашенко (2015e), (ven. *”Внутренняя, внешняя обстановка вокруг Беларуси настоятельно требует активизации идеологической работы.”*).

Informaatioturvallisuus korostuu yhteiskunnan yhtenäisyyden kannalta. Informaatiosodankäynti on voimistunut ja sitä vastaan valtion täytyy suojautua. Venäjän median suuren vaikutuksen²⁹¹ perusteella voidaan väittää informaatioodankäyntiin liittyvän turvallisuuden kehittämisen päätavoitteena olevan Venäjän vaikutusvallan rajoittaminen:

*”Meidän verkkomme, tietokantamme, tietoliikennereittimme, valtiosalaisuutemme sekä kansalaistemme yksityiselämä tulee olla luotettavasti suojattuina kaikilta ulkomaisilta murtautumispyrkimyksiltä. Me tajuaamme selvästi, että nykyaikaisissa olosuhteissa se on helpommin sanottu kuin tehty. Muutakaan vaihtoehtoa meillä ei ole, planeetta on jo astunut julistamattomien kybersotien aikakaudelle. Ja meillä ei ole oikeutta hävitä tässä.”*²⁹²

*”Nykyisissä olosuhteissa informaatioympäristömme suojaaminen on erityisen tärkeää. Ei ole salaisuus, että Valko-Venäjän läpi ”ampuvat” erilaiset informaatiovirrat. Siksi on välttämätöntä myös järjestelmällisesti torjua negatiivisia ilmiöitä, sinnikkäästi seurata omaa linjaa suojaten Valko-Venäjän kansan ja valtion intressejä.”*²⁹³

*”Kansallisen turvallisuuden takaaminen on mahdotonta ilman luotettavaa suojaa tuhoavilta informaatiohyökkäyksiltä, jotka ovat tulleet keinoksi sekaantua suvereenien valtioiden sisäisiin asioihin. Nämä sabotaasit aiheuttavat korjaamattomia vahinkoja kohdistuessaan on ihmismieli. Aivopestyt kansalaiset ovat vieraita omiensa keskellä. Valtio toteutti konkreettisia toimia informaatiouhkien, kuten internetlähtöisten uhkien tason laskemiseksi.”*²⁹⁴

Informaatioympäristön turvallisuuden painottaminen on kytköksissä Valko-Venäjän hallinnon pyrkimyksiin rakentaa voimakasta valkovenäläistä kansallisidentiteettiä, jolla se erottautuu Venäjästä. Se viestii, ettei Valko-Venäjä ole mukana Venäjän aggressioissa ja antaa Valko-Venäjälle legitimitteettiä kollektiodiskurssiin rauhanvälittäjän roolin rakentamisessa.

²⁹¹ Grigas (2016), 225, 233.

²⁹² Лукашенко (2013a), (ven. ”Наши сети, базы данных, каналы коммуникаций, государственные секреты, а также частная жизнь наших граждан должны быть надежно защищены от любого иностранного посягательства. Мы прекрасно осознаем, что в современных условиях это легче произнести, чем сделать. Но иного выхода у нас нет — планета уже вступила в эпоху необъявленных кибервойн. И проиграть здесь мы не имеем права.”).

²⁹³ Лукашенко (2016e), (ven. ”В нынешних условиях особенно важна защита нашего информационного пространства. Не секрет, что Беларусь ”простреливается” различными информационными потоками. Поэтому необходимо умело и системно противостоять негативным явлениям, настойчиво проводить свою линию, защищая интересы белорусского народа и государства.”).

²⁹⁴ Лукашенко (2017e), (ven. ”Обеспечение национальной безопасности невозможно без надежной защиты от деструктивных информационных атак, которые стали средством вмешательства во внутренние дела суверенных государств. Подобные диверсии наносят невозможный ущерб, так как их целью является сознание людей. Зомбированные граждане — это чужие среди своих. Государством приняты конкретные меры по снижению уровня информационных угроз. В том числе исходящих из интернета.”).

3.2 Sotilasdoktriinista ja sen roolista turvallisuuspuhunnassa

Vuoden 2016 sotilasdoktriinin²⁹⁵ merkitys turvallisuuspuhunnassa on tehdyn analyysin perusteella tärkeä. Edeltäjänsä verrattuna se tuo lukuisten muiden muutosten lisäksi esille kansallisen yhtenäisyyden käsitteen pidäkkeeksi ja konfliktinestoratkaisuksi patriotismin ja aluepuolustuksen avulla. Aluepuolustuksen roolina on toimia siviilihallinnon alaisena ja tuoda valtiolliseen puolustukseen yleiskansallinen kuva.²⁹⁶ Aluepuolustusjärjestelmä mainitaan jo aiemmassa sotilasdoktriinissa, mutta vasta vuoden 2016 doktriinissa sen koko yhteiskunnan laajuista luonnetta korostetaan. Merkittäväksi tämän nostaa tarkasteluvälin puhunta. Alueellisesta puolustusjärjestelmästä ei puhuta kertaakaan ennen Ukrainan sodan alkua. Tutkija tulkitsee Ukrainan sodalla olleen ratkaiseva merkitys doktriinin uudistuksessa. Lukašenka tuo esiin doktriinin puolustuksellisuuden korostamisen ja sisäisten uhkien yhdistämisen ulkoisiin toimijoihin sekä asevoimien käytön sisäisiä levottomuuksia vastaan:

*”Merkittäväksi virstanpylvääksi puolustuskyvyn parannuksessa tuli tänä vuonna käyttöön hyväksytty sotilasdoktriinin uusi versio. ... Siinä on selkeästi määritelty ulkopolitiikkamme rauhaarakastava luonne.”*²⁹⁷

*”Samalla dokumentissa painotetaan, että maamme suojelemiseksi ei-sotilaallisten toimenpiteiden ollessa riittämättömiä, olemme valmiit käyttämään sotilaallista voimaa niin ulkoista aggressiota vastaan kuin myös sisäisen aseellisen konfliktin neutralisointiin. Hybridisotien ja ”värivallankumousten” uhkiin vastaamiseksi on perustettu erityisoperaatiojoukot ja kehitetty aluepuolustusjärjestelmä.”*²⁹⁸

²⁹⁵ Vuoden 2016 doktriini on Valko-Venäjän kolmas. Stanislav Šuškevitšin johtaman Valko-Venäjän ensimmäinen doktriini vuodelta 1992 ei ole julkinen. Vuoden 2002 doktriini on ensimmäinen Lukašenkan alaisuudessa luotu doktriini. Se korvasi aiemman doktriinin ja osittain siihen liittyvän puolustuslain, jossa on määritetty valtion puolustuksen terminologiaa, vastuuta ja päämääriä. Puolustuslaki liittää valtion puolustukseen ja valtion sotilaalliseen turvallisuuteen poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset toimet. Ks Main, Steve: *The Military Doctrine of the Republic of Belarus*, Conflict Studies Research Centre. 2002, s. 1. Luettu 8.1.2018 [<https://www.files.ethz.ch/isn/155595/Belarus%202002.pdf>]; *Военная доктрина Республики Беларусь*, 3.1.2002. Luettu. 20.10.2016. [<https://normativka.by/lib/document/500062788>]; Valko-Venäjän korkeimman neuvoston päätös 16.12.1992, №2049-XII "О введении в действие Военной доктрины Республики Беларусь" Luettu 15.1.2018 [<http://pravo.newsby.org/belarus/postanov28/pst384.htm>]; *Об обороне*, 03.11.1992. Luettu 15.1.2018. [<http://pravo.newsby.org/belarus/zakon2/z045.htm>].

²⁹⁶ *Военная доктрина Республики Беларусь* (2016), 37, 41. Vuoden 2002 doktriini ei käsittele patriotismia tai puolustuksen koko yhteiskuntaa kattavaa luonnetta. Aluepuolustuksen osalta vrt *Военная доктрина Республики Беларусь* (2002), 8.

²⁹⁷ Лукашенко (2016e), (ven. ”Значимой вехой в повышении обороноспособности стало принятие в этом году новой редакции Военной доктрины нашего государства. ... В ней четко определен миролюбивый характер нашей внешней политики.”).

²⁹⁸ Idib, (ven. ”Вместе с тем в документе подчеркнуто, что для защиты своей страны в случае исчерпания мер невоенного характера мы готовы к применению военной силы как против внешней агрессии, так и для нейтрализации внутреннего вооруженного конфликта. Для противодействия угрозам гибридных войн и ”цветных революций” созданы Силы специальных операций и разработана система территориальной обороны.”).

Doktriinin merkitys ulottuu sekä sisä- että ulkopoliittikkaan. Ulkopoliittisesti se viestii asevoimauudistusten kanssa Valko-Venäjän uhattomuutta Natolle. Venäjän suuntaan se viestii halua ja tahtoa toteuttaa valtioiden välisten sopimusten mukaiset artikkelit ja sitoumukset sanoutuen samalla irti käyttötavoista, jotka ovat Valko-Venäjän omien intressien vastaisia. Valkovenäläiset joukot eivät doktriinin mukaan voi hyökätä Ukrainaan edes osana Venäjän ja Valko-Venäjän yhteistä joukkoryhmittymää, ellei Ukraina Valko-Venäjän mielestä uhkaa Valko-Venäjän kansallisia intressejä. Poissulkevuus pätee myös Länsi 2017 – harjoituksen kaltaiseen skenaarioon, jossa harjoiteltiin sotimista Natoa vastaan.²⁹⁹

Doktriini tuo lisäarvoa Valko-Venäjän sisäiseen turvallisuuteen ja autokraattisen vallan säilyttämiseen mahdollistamalla asevoimien käytön mitä tahansa ryhmittymää vastaan, josta vähintään yhdellä on ase. Valko-Venäjän hallintomallin historian perusteella sellainen voidaan tarvittaessa järjestää todisteeksi jälkikäteen. Doktriini ottaa kantaa myös propagandaan ja informaatio sodankäyntiin, joita tulee torjua rauhan aikana. Doktriinilla voidaan perustella näiden tavoitteiden saavuttamista turvallistamistoimena. Lakimuutoksilla vähennetään ulkomaista informaatiovaikutusta kasvattamalla valkovenäläistä mediatuotantoa.³⁰⁰

Doktriini toimii julkilausuttuna kannanottona Valko-Venäjän näkemyksistä ja tulee diskursiivisesti eniten esille petturuusdikotomiassa, Mainilan Mordorissa ja vaarallisessa neutronisiilissä. Doktriini vahvistaa edellä mainittuja diskursseja. Lisäksi se mahdollistaa Valko-Venäjän hallinnolle mahdollisuuden tukeutua poliittisessa päätöksenteossa ja ulkopoliitikassaan doktriinin rajoitteisiin. Tämä johtuu doktriinin normatiivisuudesta ja organisatorisuudesta.³⁰¹ Se mahdollistaa ulkopoliittisen monivektorisen linjan tukemisen esimerkiksi Ukrainan suhteen. Valko-Venäjä doktriinillaan sanoutui irti sen asevoimien käyttämisestä sotatoimiin Ukrainassa, mutta on ollut halukas käyttämään asevoimiaan Ukrainassa rauhanturvaoperaatioissa³⁰², joka tukee Valko-Venäjän ottamaa Ukrainan sodasta alkanutta keskeistä roolia alueellisen vakauden ja turvallisuuden rakentajana.

²⁹⁹ Bild: *Putin's Zapad 2017 simulated a war against NATO*. 19.12.2017. Luettu 10.4.2018. [www.bild.de/politik/ausland/bild-international/zapad-2017-english-54233658.bild.html].

³⁰⁰ *Военная доктрина Республики Беларусь* (2016), 4, 11, 22; Белта: *Лукашенко: задача нового закона о СМИ - защитить людей от деструктивной информации*. 10.4.2018. Luettu 10.4.2018. [<http://www.belta.by/president/view/lukashenko-zadacha-novogo-zakona-o-smi-zaschitit-ljudej-ot-destruktivnoj-informatsii-297992-2018/>].

³⁰¹ Forsström, (2016), s. 2–3.

³⁰² Bohdan, Siarhei: *International support grows for Belarusian peacekeepers in Ukraine*. 20.10.2017 Luettu 11.03.2018 [<https://belarusdigest.com/story/international-support-grows-for-belarusian-peacekeepers-in-ukraine/>].

4 AJATUS VENEESTÄ JA MAJAKKASAAREN TURVASATAMASTA

Janka Kupalana parhaiten tunnetun Valko-Venäjän kansalliskirjailijan³⁰³ runon mukaan:

*”Jos täällä toisinaan suunnattomasti alkaa vaikeroida vihuri, —
on se karjaisu, se on huuto, että eläköön Valko-Venäjä!”*³⁰⁴

Runon lopun voi tulkita myös muotoon *”elossa on Valko-Venäjä”*. Valko-Venäjän oppositio on omaksunut runon viimeiset sanat, mutta lainaus kuvaa hyvin Valko-Venäjän tahtoa. Se tahtoo pysyä elossa. Elävä maa tarkoittaa itsenäistä, suvereenia valtiota. Sillä on tahto erottautua Venäjän ja EU:n vaikutusvallasta erityisesti informaatioympäristössä. Erottautuminen näkyy kansallisen identiteetin kehittämisenä. Tutkijan näkemyksen mukaan, hieman ironisesti³⁰⁵, Valko-Venäjä on merellä ajelehtiva vene. Valkovenäläisen kansallisidentiteetin vihuri puhalttaa idästä ja lännestä tulevan ristiaallokon tyrskyissä sitä kohti saarta, jossa yhteiskunnan yhtenäisyyden majakka luotsaa venettä kohden siellä olevaa itsenäisyyden satamaa. Tämä viittaa Lukašenkan sanoihin, ettei Valko-Venäjä elä turvallisella, eristyksissä olevalla saarella.

Tutkimuksella selvitettiin *millaista on Valko-Venäjän hallinnon turvallisuusajattelu Ukrainan sodan aikakaudella ja mikä on uuden sotilasdoktriinin merkitys sen osana*. Analyysin perusteella Ukrainan sota on nostanut turvallisuusajattelun keskeisiksi teemoiksi valkovenäläisen identiteetin kehittämisen, yhteiskunnallinen yhtenäisyyden vahvistamisen ja asevoimien kehittämisen sisäisten konfliktien ratkaisuun. Ukrainan sodan juurisyiksi on nimetyt korruptio ja luhistunut talous kiinnitetään valkovenäläisessä turvallisuuspuhunnassa petturuuteen ja patriotismin puutteeseen. Patriotismi rakentaa modernia valkovenäläistä identiteettiä, johon kuuluu kansalaistottelevaisuus ja valtion edun korostaminen. Doktriinin rooli on tukea tätä kehitystä. Patriotismin käsite on laajentunut oppositiohenkisen nationalismen merkityssysteemiin, joka on lähentänyt valkovenäläisiä identiteettiryhmiä. Opposition ja hallinnon yhteiselle agendalistalle on noussut Ukrainan kohtalon välttäminen. Valko-Venäjä ei hylkää Venäjää, vaan irtautuu sen vaikutusvallasta kansallisen identiteetti-ideologiansa kautta.

³⁰³ Szymczak, Kristiina; Liisa Liski & Susan Ikonen: Valko-Venäjän kirjallisuushistoria. *Tuntematon Valko-Venäjä*. Luukkanen, Arto (toim.). Helsinki. Edita. 2009, s. 299–300.

³⁰⁴ Янка Купала, 1905–1907, (valkven. *”А што часам тут страшна заенча віхор, — Гэта енк, гэта крык, што жыве Беларусь!”*).

³⁰⁵ Valko-Venäjä on sisämaavaltio. Minskin alueella sijaitsee Minskin mereksi kutsuttu Zaslavskoen tekojärvi, jossa on saaria. Tutkija viittaa ironialla Valko-Venäjään kenties keinotekoisena, mutta vähintään nuorena merenä, jossa majakkana saarenlla on Minskin hallinto. Valko-Venäjä ajelehtii valtiona tuuliajolla. Itäiset ja läntiset tuulet puhaltavat Valko-Venäjälle vaikuttaen sen kulkusuuntaan. Hallinnolla majakkana ja valtiona veneenä on yhteinen tahto saada vene luotsattua voimakkaan kansallisidentiteetin vihurin avustamana majakkasaaren itsenäisyyttä suojaavaan satamaan, etteivät voimakkaat tuulet sitä upota mereen. Ks Posmotrim.by: *Минское море или Заславское водохранилище*. Luettu 7.4.2018. [<http://posmotrim.by/article/minskoe-more.html>].

Huolimatta opposition ja nykyisen regiimin lähentymisestä, diskurssien käytön vaihtelun ja sisällön pohjalta rakentuu kantava ja niitä toisiinsa yhdistävä rakenne, jota voidaan nimittää termillä *hajota ja yhdistä*. Tutkimuksen alussa esitetyt hallinnon valtaeliitin pyrkimyksiin liittyvät hypoteesit sopivat hyvin yhteen tämän rakenteen kanssa. Lukašenkan hallinto ei voi toteuttaa *hajota ja hallitse* – hallintotapaa nykyisen tilannekehityksen takia. Tätä osoittavat kompromissit sisä- ja ulkopoliittisissa pyrkimyksissä, kuten puheet presidentin valtaoikeuksien kaventamisesta.³⁰⁶ Lukašenka tarvitsee legitimizeettiä sekä suosiopohjaa ja valtio yhtenäisyyttä. Tämän perusteella voidaan otaksua Valko-Venäjän lähentyvän länsimaista demokratiaa.

Tutkija ei näe tarpeellisena jatkaa Valko-Venäjän turvallisuuden tutkimista diskurssien osalta. Tutkimuksen perusteella turvallisuusajattelu tähtää Ukrainan skenaarion välttämisen informaatioympäristön hallinnalla, patrioottisen kansallisidentiteetin kehittämällä ja nopealla valmiudella torjua aseellisia sisäisiä konflikteja. Näistä ensimmäiset liittyvät hybridiosaamiskeskuksen³⁰⁷ tutkimusalan piiriin. Sotatieteellisesti keskeiseksi nousee uuden sotilasdoktriinin henkiin herättämä ja Suomen paikallisjoukkojärjestelmää³⁰⁸ muistuttava Valko-Venäjän alueellinen puolustusjärjestelmä. Tutkija esittää tutkimusta sen tutkimista Suomen paikallisjoukkojen toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Valko-Venäjällä on tiivis sotilaallinen yhteistyöhistoria Venäjän kanssa ja yhteisharjoitusten osalta suomalaisia parempi tietämys venäläisten toimintatavoista. Valko-Venäjä kehittää omaa alueellista puolustusjärjestelmäänsä Ukrainan sodan ja venäläisten toimintatapojen tuntemuksen kautta ja se tarjoaa mahdollisuuden tuoda Suomen paikallisjoukkojen kehittämislle uusia näkökulmia.

Lukašenka sanoi vuoden 2017 itsenäisyyspäivän puheessa, ettei *suvereniteetin hankkiminen riitä, sitä tulee suojella, puolustaa ja säilyttää!*³⁰⁹ Ulkoministeri Makei kuvasi maan olevan *kahden tulen välissä*. Euroopan alueen turvallisuustilanteen perusteella tutkijan yhtyy näihin ja Kupalan sanoihin. Vaikka Valko-Venäjän vaikutusvalta on pieni, on sen turvallisuusajattelun kulkusuunta tulien välissä olevana pidättäytyvänä sovittelijana on kaikkien toimijoiden, Suomi Venäjän rajanaapurina mukaan lukien, yhteinen etu. On hyvä, että Valko-Venäjä on elossa.

³⁰⁶ Белта: Лукашенко не исключает передачи части функций от Президента другим ветвям власти. 10.4.2018. Luettu 11.4.2018. [www.belta.by/president/view/lukashenko-ne-iskljuchaet-peredachi-chasti-funktsij-ot-prezidenta-drugim-vetvjam-vlasti-297997-2018/].

³⁰⁷ Sisäministeriö: Eurooppalaisen hybridiosaamiskeskuksen toiminta käynnistyy Helsingissä. 1.9.2017. Luettu 11.4.2018, [http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410869/eurooppalaisen-hybridiosaamiskeskuksen-toiminta-kaynnistyy-helsingissa].

³⁰⁸ Puolustusvoimat: Maakunta- ja paikallisjoukot. Luettu 11.4.2018. [<http://puolustusvoimat.fi/web/reservilaiselle/maakunta-ja-paikallisjoukot>].

³⁰⁹ Лукашенко (2017a), (ven. ”Ведь она учит: обрести суверенитет мало, надо уметь его защитить, отстоять, сберечь!”).

LÄHTEET

1 JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

1.1 Virallisasiakirjat

Договор об учреждении Евразийского экономического сообщества. 2010. Luettu 9.3.2018 [https://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=3864].

Договор о создании союзного государства. 1999. Luettu 9.3.2018 [<http://base.garant.ru/1155132/>].

Договор о создании единой таможенной территории и формировании Таможенного союза. 2007. Luettu 8.3.2018. [http://www.tsouz.ru/Docs/IntAgrmnts/Pages/D_sozdETTiformTS.aspx].

Договор о Евразийском экономическом союзе. 2014. Luettu. 9.3.2018 [<http://docs.cntd.ru/document/420205962>].

Договор о коллективной безопасности. 1992. Luettu 9.3.2018 [http://odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=126].

Конституция Республики Беларусь. 1994. Muutokset. 24.11.1996 ja 17.10.2004, luettavissa esim: [<http://pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/>].

Конституция Российской Федерации. 1993. Luettu 10.3.2018 [<http://constitution.kremlin.ru/>].

Концепция национальной безопасности Республики Беларусь. 2010. Luettu 16.10.2016. [www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=P31000575].

Об обороне, 03.11.1992. Luettu 15.1.2018. [<http://pravo.newsby.org/belarus/zakon2/z045.htm>].

Военная доктрина Республики Беларусь, 3.1.2002. Luettu. 20.10.2016. [<https://normativka.by/lib/document/500062788>].

Военная доктрина Республики Беларусь, 20.7.2016, Luettu. 20.10.2016. [http://www.mil.by/ru/military_policy/doktrina/].

1.2 Muut julkaisemattomat lähteet

Euroopan Neuvosto: *Päätös (YUTP) 2016/280*. 27.2.2016. Luettu 9.3.2018. [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016D0280&from=EN>].

Euroopan Neuvosto: *Päätös 2012/642/YUTP*. 17.10.2012. Luettu 9.3.2018. [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012D0642&from=EN>].

Euroopan Neuvosto: *Päätös 2010/639/YUTP*. 26.10.2010 Luettu 9.3.2018. [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010D0639&from=FI>].

European External Action Service: *Belarus and the EU*. 11.5.2016. Luettu 12.3.2018. [https://eeas.europa.eu/delegations/belarus/15975/belarus-and-eu_en].

European External Action Service: Eastern Partnership. Luettu 11.3.2018 [https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/419/eastern-partnership_en].

European External Action Service: *EU-Belarus relations*. Luettu 11.3.2018 [https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/35606/EU-Belarus%20relations].

European External Action Service: *Programming of the European Neighbourhood Instrument (ENI) - 2014-2020 / Strategy Paper and Multiannual Indicative Programme for EU support to Belarus (2014-2017)*. Luettu 11.3.2018. [http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/financing-the-enp/belarus_2014_2017_programming_document_en.pdf].

Levada-Center: *Enemies*. 02.02.2018. Luettu 9.4.2018. [<https://www.levada.ru/en/2018/02/02/enemies/>].

Levada-Center: *Russia's Friends and Enemies*. 10.06.2016. Luettu 9.4.2018. [<https://www.levada.ru/en/2016/06/10/russia-s-friends-and-enemies-2/>].

Organization for Security and Co-operation in Europe: *OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report*. 28.1.2016. Warsaw. Luettu 13.3.2018. [<https://www.osce.org/odihr/elections/belarus/191586?download=true>].

Siviski, Arseni, Valko-Venäjän Strategisen ja ulkopoliittisen tutkimuksen keskuksen (Center for strategic and foreign policy studies) johtaja. Suullinen tiedonanto Helsingissä 24.7.2017.

Suomen Pankin Siirtymätalouksien tutkimuslaitos BOFIT: *Venäjä-tilastot*. Luettu 10.3.2018 [<https://www.bofit.fi/fi/seuranta/tilastot/venaja-tilastot/>].

Ulkoasiainministeriö: *Laajemman Euroopan aloite, Suomen kehityspoliittinen puiteohjelma, toimeenpanosuunnitelma 2011-2014*. Erweko Painotuote Oy, 2011.

Будет ли прочным мир в Украине?, Дело принципа, Телеканал ОНТ, 22.9.2014.

2 JULKAISTUT LÄHTEET

2.1 Tutkimukset ja opinnäytteet

Astapova, Anastasiya: *Negotiating Belarusianness: Political Folklore Betwixt and Between*. Tartu. University of Tartu Press. Tartu. 2015.

Bohdan, Siarhei: *Who rules Belarus?* Centre for Transition Studies. London – Minsk. 2013.

Facon, Isabelle: *Russia's national security strategy and military doctrine and their implications for the EU*. European Parliament, Belgium, 2017.

Mikkola, Olli-Matti: *Sotilaspolitiikka Kremlin Olympoksella. Venäjän sotilasreformin diskursiivinen rakentuminen venäläisessä sanomalehdistössä 2008–2012*. Turun Yliopisto, Turku, 2014.

Moshes, Arkady & Ryhor Nizhnikau: *Belarus's Disequilibrium: Mounting Challenges and Reluctance to Change*. Ulkopoliittinen Instituutti. Helsinki. 2017.

Pynnöniemi, Katri & James Mashiri: *Venäjän sotilasdoktriinit vertailussa*. Ulkopoliittinen instituutti. Helsinki, 2015.

Sasioglu, Mert & Noora Soikko: *Moldova ja Valko-Venäjä rajatussa liikkumatilassa*. Strategian laitos. Julkaisusarja 4: Työpapereita No 52. Helsinki. Maanpuolustuskorkeakoulu 2014.

Bohdan, Siarhei: *Belarusian Army: Its Capacities and Role in the Region*. Ostrogorski Centre. London – Minsk, 2014.

2.2 Kirjallisuus

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus*. Viides painos. Tampere. Vastapaino. 2014.

Bennet, Brian: *The last dictatorship in Europe: Belarus under Lukashenko*. New York. Columbia University Press corp. 2011.

Bugajski, Janusz & Margarita Assenova: *Eurasian Disunion: Russia's vulnerable flanks*. The Jamestown Foundation. Washington. 2016.

Buzan, Barry & Lene Hansen: *The evolution of international security studies*. Cambridge university press. Cambridge. 2009.

Buzan, Barry; Ole Wæver & Jaap de Wilde: *Security: a New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers inc, 1998.

Cottey, Andrew: *Security in the New World*. Palgrave Macmillan, New York, 2007.

Eskola, Jari & Juha Suoranta: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Seitsemäs painos. Jyväskylä. Vastapaino. 2005.

Fiske, John: *Merkkien kieli*. Vastapaino ja Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä, 2005.

Gadamer, Hans-Georg: *Hermeneutiikka: ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa*. Tampere. Vastapaino, 2005.

Grigas, Agnia: *Beyond Crimea*. Yale University Press, New Haven and London, 2016.

Hansen, Lene: *Security as Practice: discourse analysis and the Bosnian war*. Routledge, New York, 2007.

Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere. Vastapaino, 2016.

Lucas, Edward: *The New Cold War*. Bloomsbury Publishing, London, 2008

Luukkanen, Arto (toim.): *Tuntematon Valko-Venäjä*. Helsinki. Edita. 2009.

Ioffe, Grigory: *Understanding Belarus and How Western Foreign Policy Misses the Mark*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc. Princeton University Press. Lanham. 2008.

Plochy, Serhii: *The Last Empire*, New York, Basic Books, 2014.

Sipilä, Joonas & Tommi Koivula: *Kuinka strategiaa tutkitaan*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita no 50. Juvenes Print. Helsinki. 2013.

Tolkien, J. R. R.: *Taru sormusten herrasta*. WSOY, Helsinki, 2007.

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi. Gummerus kirjapaino OY. Jyväskylä. 2003.

Varto, Juha: *Laadullisen tutkimuksen metodologia*. Osuuskunta Elan Vital / Juha Varto. 2005.

Макей, Владимир: *Государственность. Национальная идея Беларуси*. Книжный мир, Москва, 2015.

Медведев, Рой: *Александр Лукашенко. Контуры белорусской модели*. Москва. ЗАО «ББПГ». 2010.

2.3 Artikkelit

Aalto, Pami: Conclusion: Prospects for a Pan-European Energy Policy. The EU-Eussian Energy Dialogue. Aalto, Pami (ed.). Ashgate Publishing Limited, Hampshire, 2008.

Aalto, Pami: Geopolitiikka ja Q-metodologia: diskurssit ja yksilötoimijat tutkimuskohteena. *Muuttuva geopolitiikka*. Harle, Vilho & Sami Moisio (toim.). Gaudeamus. Helsinki. 2003.

Bekus, Nelly: East, West or “In Between”? Three Post-Cmmunist Concepts of the Belarusian Nation. *The East-West Discourse: Symbolic Geography and its Consequences. Nationalisms across the globe vol 8*. Maxwell, Alexander (ed.). Bern. Peter Lang AG, International Academic Publishers. 2011.

Belta: *Lukashenko: Belarusian peacekeepers are ready to stand between conflicting sides in Ukraine*. 18.2.2018. Luettu 28.3.2018. [<http://eng.belta.by/president/view/lukashenko-belarusian-peacekeepers-are-ready-to-stand-between-conflicting-sides-in-ukraine-109413-2018/>].

Biersteker, Thomas J.: State, Sovereignty and Territory. *Handbook in International Relations*. Carlsnaes, Walter; Thomas Risse & A. Simmons (eds). London, SAGE publications 2005.

Bild: *Putin's Zapad 2017 simulated a war against NATO*. 19.12.2017. Luettu 10.4.2018. [www.bild.de/politik/ausland/bild-international/zapad-2017-english-54233658.bild.html].

Breault, Yann: Belarus in the ‘new Cold War’. *The Return of the Cold War*. Black, J. L. & Michael Johns (eds.) Routledge, New York, 2016.

Bohdan, Siarhei: *International support grows for Belarusian peacekeepers in Ukraine*. 20.10.2017 Luettu 11.03.2018 [<https://belarusdigest.com/story/international-support-grows-for-belarusian-peacekeepers-in-ukraine/>].

Bohdan, Siarhei: *Belarusian Army: Capacity and its Role in the Region*. 18.8.2014. Luettu 9.4.2018. [<https://belarusdigest.com/story/belarusian-army-capacity-and-its-role-in-the-region/>].

Bohdan, Siarhei: *Strengthening Territorial Defence, New Military Priorities, NATO Dialogue – Belarus Security Digest*. 29.3.2016. Luettu 9.4.2018.
[<https://belarusdigest.com/story/strengthening-territorial-defence-new-military-priorities-nato-dialogue-belarus-security-digest/>];

Charter97: Ex-KGB Officer: Lukashenka Decided Smugglers Were Best In Exporting. 5.6.2017. Luettu 6.4.2018, [<https://charter97.org/en/news/2017/6/5/252153/>].

Elman, Colin: Realism. *Security Studies: An Introduction*. Williams, Paul D. (ed). London, Routledge, 2008.

Eskola, Jari: Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*, Aaltola, Juhani & Raine Valli (toim.).Toinen painos. PS-kustannus. Jyväskylä, 2007.

Fedyk, Igor: *Kremlin Turning Belarus Into Bridgehead for Anti-Ukrainian Provocations*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 153. 28.11.2017. Luettu 8.3.2018
[<https://jamestown.org/program/kremlin-turning-belarus-bridgehead-anti-ukrainian-provocations/>].

Financial Times: *Lithuania given EU backing in nuclear plant dispute with Belarus*. 24.11.2017. Luettu 12.3.2018. [<https://www.ft.com/content/1cd6dc70-d137-11e7-b781-794ce08b24dc>].

Garrie, Adam: *A Musical Greeting From Belarusian President's Son To China On Eve of Spring Festival*. 15.2.2018. Luettu 20.2.2018.
[<http://www.eurasiafuture.com/2018/02/15/musical-greeting-belarusian-presidents-son-china-eve-spring-festival/>].

Goble, Paul: *Moscow Again Training More Belarusian Youths in Ultra-Right Camps in Russia*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 153. 28.11.2017. Luettu 8.3.2018
[<https://jamestown.org/program/moscow-training-belarusian-youths-ultra-right-camps-russia/>].

Hersteinsdóttir-Hölttä, Áslaug: Kolikon kaksi puolta – Valko-Venäjän kansallisen identiteetin etsintä. *Tuntematon Valko-Venäjä*. Luukkanen, Arto (toim.). Helsinki. Edita. 2009.

Ioffe, Grigory: *A Year in Review: Belarus Pursues Greater National Consolidation*. Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 7. 18.1.2018. Luettu 8.3.2018
[<https://jamestown.org/program/year-review-belarus-pursues-greater-national-consolidation/>].

Ioffe, Grigory: *Belarus in a Love Triangle With Russia and the West?*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 158. 6.12.2017. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-love-triangle-russia-west/>].

Ioffe, Grigory: *Belarus: National Cohesion and Political Culture*. Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 30. 27.2.2018, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-national-cohesion-political-culture/>].

Ioffe, Grigory: *Belarus Repels Challenges to Stability and Sovereignty*. Publication: Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 17. 5.2.2018. Luettu 8.3.2018
[<https://jamestown.org/program/belarus-repels-challenges-stability-sovereignty/>].

Ioffe, Grigory: *Belarus's Quest for Self-Identity Aided by Outside Actors*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 76. 86.2017. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-quest-self-identity-aided-outside-actors/>].

Ioffe, Grigory: *Toward a More Belarusian Belarus*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 96. 20.7.2017. Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/toward-a-more-belarusian-belarus/>].

Gubarevich, Igar: *Three 'thorns in the flesh' of Belarus-Poland relations*. 16.10.2016. Luettu 11.3.2018. [<https://belarusdigest.com/story/three-thorns-in-the-flesh-of-belarus-poland-relations/>].

Ikonen, Susan: Valko-Venäjän neuvostoaika: tuhon ja menestyksen tarinat, *Tuntematon Valko-Venäjä*. Luukkanen, Arto (toim.). Helsinki. Edita. 2009.

Jokinen, Arja & Kirsi Juhila: Valtasuhteiden analysoiminen. Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen: Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere. Vastapaino, 2016.

Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen: Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Jokinen, Arja; Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere. Vastapaino, 2016.

Kerttunen, Mika: Sotilasstrategia: Sotilasstrategian tutkimuksen perusteita. *Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen*. Sivonen, Pekka (toim.) Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos. Julkaisusarja 1 N:o 33. Edita Prima OY. Helsinki. 2013.

Kostyugova, Valeria & Anatoly Pankovsky: *Belarusian Yearbook 2012*. Minsk, 2013.

Moshes, Arkady: *EU:n itäinen kumppanuus Riian huippukokouksen jälkeen > Ei pidä mennä siitä missä aita on matalin*. Ulkopoliittinen Instituutti, 2015. Luettu 27.2.2018. [https://storage.googleapis.com/upi-live/2017/01/comment11_2015suom.pdf].

Preiherman, Yauheni: *Belarus Becomes Increasingly Geopolitically Minded*. Eurasia Daily Monitor Volume: 15 Issue: 24. 15.2.2018, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/belarus-becomes-increasingly-geopolitically-minded/>].

Preiherman, Yauheni: *Strategic Advances and Economic Hopes of Belarus-China Relations*. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue: 97. 24.7.2017, Luettu 8.3.2018 [<https://jamestown.org/program/strategic-advances-and-economic-hopes-of-belarus-china-relations/>].

Puolustusvoimat: *Maakunta- ja paikallisjoukot*. Luettu 11.4.2018. [<http://puolustusvoimat.fi/web/reservilaiselle/maakunta-ja-paikallisjoukot>].

Rudnik, Alesia: *Is Belarus waging an information war against Russia?*. 19.2.2018. Luettu 12.3.2018 [<https://belarusdigest.com/story/is-belarus-waging-an-information-war-against-russia/>].

Siltaoja, Marjo & Meri Vehkaperä: Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa, *Menetelmäviidakon raivaajat*. Puusa, Anu & Pauli Juuti (toim.). Johtamistaidon opisto. Hansa-print. 2011.

SIPRI: *EU arms embargo on Belarus*. 22.2.2018. Luettu 20.3.2018. [https://www.sipri.org/databases/embargoes/eu_arms_embargoes/belarus/belarusD].

Sisäministeriö: Eurooppalaisen hybridiosaamiskeskuksen toiminta käynnistyy Helsingissä. 1.9.2017. Luettu 11.4.2018, [http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410869/eurooppalaisen-hybridiosaamiskeskuksen-toiminta-kaynnistyy-helsingissa].

Sivitski, Arseni: *Belarus's New Military Doctrine: What's the Message?*. 1.9.2016. Luettu 22.3.2018. [<https://belarusdigest.com/story/belarus-new-military-doctrine-whats-the-message/>].

Szymczak, Kristiina; Liisa Liski & Susan Ikonen: Valko-Venäjän kirjallisuushistoria. *Tuntematon Valko-Venäjä*. Luukkanen, Arto (toim.). Helsinki. Edita. 2009.

Uladzimir Nyaklyayew: *Promises of Belarusian Officials Mean Nothing!* 28.3.2018. Luettu 1.4.2018 [<https://charter97.org/en/news/2018/3/28/284416/>].

U.S. Department of Defense: *Media Availability with Secretary Mattis at the Pentagon*. 27.3.2018. Luettu 28.3.2018. [<https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript-View/Article/1477375/media-availability-with-secretary-mattis-at-the-pentagon/>].

Åhall, Linda & Stefan Borg: Predication, presupposition and subject-positioning. *Critical approaches to Security: An introduction to theories and methods*. Shepherd, Laura J. (ed.). New York: Routledge, 2013.

Williams, Paul D.: Security Studies: An Introduction. *Security Studies: An Introduction*. Williams, Paul D. (toim) London: Routledge, 2008.

Wilson, Andrew: Belarus: from a Social Contract to a Security Contract?. *Journal of Belarusian Studies 2016*. Ostrogorski Center. Yaraskau, Kryvoi (ed.). London, 2016.

Wodak, Ruth & Michael Meyer: Critical discourse studies: history, agenda, theory and methodology. *Methods of Critical discourse studies*. Wodak, Ruth & Michael Meyer (eds.) Third Edition. Sage Publications Ltd. London. 2016.

Беларусь сегодня: Основные пищевые предприятия останутся у государства. 23.2.2013. Luettu 3.4.2018. [<https://www.sb.by/articles/osnovnye-pishchevye-predpriyatiya-ostanutsya-u-gosudarstva.html>].

Белорусский портал TUT.BY: *Государство намерено помочь белорусам покупать отечественные легковушки*. 30.7.2017. Luettu 15.8.2017 [<https://auto.tut.by/news/autobusiness/553591.html>].

Белта: *Лукашенко: народ не простит, если мы не обеспечим его безопасную жизнь и суверенитет страны*. 22.1.2016. Luettu 22.3.2016. [<http://www.belta.by/president/view/lukashenko-narod-ne-prostit-esli-my-ne-obespechim-ego-bezopasnuju-zhizn-i-suverenitet-strany-178586-2016/>].

Белта: *Лукашенко не исключает передачи части функций от Президента другим ветвям власти*. 10.4.2018. Luettu 11.4.2018. [www.belta.by/president/view/lukashenko-ne-iskljuchaet-peredachi-chasti-funksij-ot-prezidenta-drugim-vetvjam-vlasti-297997-2018/].

Белта: *Лукашенко: задача нового закона о СМИ - защитить людей от деструктивной информации.* 10.4.2018. Luettu 10.4.2018. [<http://www.belta.by/president/view/lukashenko-zadacha-novogo-zakona-o-smi-zaschitit-ljudej-ot-destruktivnoj-informatsii-297992-2018/>].

Белта: *Лукашенко подписал указ о республиканской системе мониторинга общественной безопасности.* 26.5.2017. Luettu 25.8.2017. [<http://www.belta.by/president/view/lukashenko-podpisal-ukaz-o-respublikanskoj-sisteme-monitoringa-obschestvennoj-bezopasnosti-249491-2017/>].

Белта: *Лукашенко поручил искать новые рынки в условиях проблем с поставками продуктов в Россию.* 30.3.2018. Luettu 11.4.2018. [www.belta.by/printv/president/view/lukashenko-poruchil-iskat-novye-rynki-v-uslovijah-problem-s-postavkami-produktov-v-rossiju-296484-2018/].

Белта: *Макей о ситуации вокруг Беларуси: мы оказались между двух больших огней.* 6.4.2018. Luettu 11.4.2018. [www.belta.by/politics/view/makej-o-situatsii-vokrug-belarusi-my-okazalis-mezhdu-dvuh-bolshih-ognej-297636-2018/].

Белта: *Минобороны Беларуси и Китая подписали соглашение о предоставлении безвозмездной помощи.* 9.4.2018. Luettu 10.4.2018. [www.belta.by/society/view/minoborony-belarusi-i-kitaja-podpisali-soglashenie-o-predostavlenii-bezvozmezdnoj-pomoschi-297918-2018/].

Еўрапейская Беларусь: *Топ-10 самых скандальных и оскорбительных высказываний Лукашенко.* 24.2.2012. Luettu 1.4.2018. [<http://europeanbelarus.org/be/news/2012/2/24/3941/>].

Лукашенко, Александр: *Встреча с Министром иностранных дел Польши Витольдом Ващиковским.* 23.3.2016. Luettu 10.3.2018. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-ministrom-inostrannyx-del-polshi-vitoldom-vaschikovskim-13313/].

Лукашенко, Александр: *Переговоры с заместителем премьер-министра, министром иностранных и европейских дел Бельгии Дидье Рейндерсом.* 15.03.2017f. Luettu 11.3.2018. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-5504/]. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-zamestitelem-premjer-ministra-ministrom-inostrannyx-i-evropejskix-del-belgii-didje-rejndersom-15787/].

имхо_, Белорусский портал TUT.BY. [<https://talks.by/showthread.php?t=14333234>] Luettu 15.8.2017.

Наша Ніва: *Бывший начальник бежавшего в Швецию майора КГБ: Молчан — бездельник и лжец* <https://nn.by/?c=ar&i=192405&lang=ru>. 15.6.2017. Luettu 6.4.2018. [<https://nn.by/?c=ar&i=192405&lang=ru>].

Пресс-служба Президента Республики Беларусь: *Администрация Президента Республики Беларусь.* Luettu 12.12.2017. [http://president.gov.by/ru/administration_ru/].

Пресс-служба Президента Республики Беларусь: *Государственное устройство Беларуси.* Luettu 12.12.2017. [http://president.gov.by/ru/gos_usrtroistvo_ru/].

Пресс-служба Президента Республики Беларусь: *Совещание об актуальных вопросах развития Беларуси.* 9.3.2017. Luettu 9.5.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/soveschanie-ob-aktualnyx-voprosax-razvitija-belarusi-15736/].

2.4 Presidentin puheet

Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Беларуси на торжественном собрании, посвященном Дню Независимости.* 02.07.2012a. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-belarusi-na-torzhestvennom-sobranii-posvjaschennom-dnju-nezavisimosti-5796/].

Лукашенко, Александр: *Выступление на торжественном собрании, посвященном Дню Независимости Республики Беларусь.* 01.07.2013a, Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-torzhestvennom-sobranii-posvjaschennom-dnju-nezavisimosti-respubliki-belarus-6418/].

Лукашенко, Александр: *Выступление Президента А.Г.Лукашенко на торжественном собрании и концерте мастеров искусств Беларуси и России, посвященных 70-й годовщине освобождения Республики Беларусь от немецко-фашистских захватчиков и Дню Независимости Республики Беларусь (Дню Республики).* 01.07.2014a. Luettu 5.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-primet-uchastie-v-torzhestvennyx-meroprijatijax-posvjaschennyx-dnju-nezavisimosti-9165/].

Лукашенко, Александр: *Торжественное собрание, посвященное Дню Независимости Беларуси.* 01.07.2015a. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/torzhestvennoe-sobranie-posvjaschennoe-dnju-nezavisimosti-belarusi-11687/]; Лукашенко, Александр: *Торжественное собрание по случаю Дня Независимости Беларуси.* 02.07.2016. Luettu 6.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/torzhestvennoe-sobranie-po-sluchaju-dnja-nezavisimosti-belarusi-13949/].

Лукашенко, Александр: *Речь Лукашенко по случаю Дня Независимости 2016.* 01.07.2016a. Katsottu 6.9.2017. [https://www.youtube.com/watch?v=XBh2G22HCDc].

Лукашенко, Александр: *Торжественное собрание, посвященное Дню Независимости Беларуси.* 01.07.2017a. Luettu 4.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/torzhestvennoe-sobranie-po-sluchaju-dnja-nezavisimosti-belarusi-16580/].

Лукашенко, Александр: *Выступление на церемонии возложения венков к монументу Победы 9 мая.* 09.05.2012b. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-9-maja-5797/].

Лукашенко, Александр: *Выступление на церемонии возложения венков к монументу Победы.* 09.05.2013b. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-5504/].

Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Республики Беларусь А.Г.Лукашенко на церемонии возложения венков к монументу Победы.* 09.05.2014b. Luettu 8.11.2016.

[http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-respubliki-belarus-aglukashenko-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-8733/].

Лукашенко, Александр: *Поздравление с 70-й годовщиной Победы в Великой Отечественной войне.* 09.05.2015b. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-sootchestvennikam-s-70-j-godovschinoj-pobedy-v-velikoj-otechestvennoj-vojne-11344/].

Лукашенко, Александр: *Выступление на церемонии возложения венков к монументу Победы по случаю 71-й годовщины Великой Победы.* 09.05.2016b. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-po-sluchaju-71-j-godovschiny-velikoj-pobedy-13623/].

Лукашенко, Александр: *Выступление на церемонии возложения венков к монументу Победы по случаю 72-й годовщины Великой Победы.* 09.05.2017b. Luettu 6.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-tseremonii-vozlozhenija-venkov-k-monumentu-pobedy-po-sluchaju-72-j-godovschiny-velikoj-pobedy-16159/].

Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Беларуси на параде войск Минского гарнизона в ознаменование Дня Независимости.* 03.07.2012d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-belarusi-na-parade-voysk-minskogo-garnizona-v-oznamenovanie-dnya-nezavisimosti-3794/].

Лукашенко, Александр: *Выступление на параде войск Минского гарнизона.* 03.07.2013d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-parade-voysk-minskogo-garnizona-6442/].

Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Беларуси на параде войск Минского гарнизона.* 03.07.2014d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-belarusi-na-parade-voysk-minskogo-garnizona-9201/].

Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Республики Беларусь А.Г.Лукашенко на параде войск Минского гарнизона в ознаменование 70-й годовщины Победы советского народа в Великой Отечественной войне.* 03.07.2015d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-prezidenta-respubliki-belarus-aglukashenko-na-parade-voysk-minskogo-garnizona-v-oznamenovanie-70-11364/].

Лукашенко, Александр: *Выступление Президента Беларуси на параде войск Минского гарнизона в ознаменование Дня Независимости.* 03.07.2016d. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/uchastie-v-parade-v-oznamenovanie-dnja-nezavisimosti-respubliki-belarus-13953/].

Лукашенко, Александр: *Выступление на параде в честь Дня Независимости Республики Беларусь.* 03.07.2017d. Luettu 4.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-parade-v-chest-dnja-nezavisimosti-respubliki-belarus-16581/].

Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь.* 15.03.2012c. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-s-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-1063/].

Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь*. 15.03.2013г. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-s-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-1852/].

Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь*. 15.03.2014г. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-8265/].

Лукашенко, Александр: *Поздравление соотечественникам с Днем конституции*. 14.03.2015г. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-sootechestvennikam-s-dnem-konstitutsii-10987/].

Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь*. 15.03.2016г. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-s-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-13250/].

Лукашенко, Александр: *Поздравление с Днем Конституции Республики Беларусь*. 15.03.2017г. Luettu 30.8.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-s-dnem-konstitutsii-respubliki-belarus-15782/].

Лукашенко, Александр: *Послание Президента белорусскому народу и Национальному собранию*. 08.05.2012г. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/poslanie-prezidenta-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-5798/].

Лукашенко, Александр: *Послание к белорусскому народу и Национальному собранию*. 19.04.2013г. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/poslanie-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-8567/].

Лукашенко, Александр: *Послание Президента белорусскому народу и Национальному собранию*. 22.04.2014г. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-obraschaetsja-s-ezhegodnym-poslaniem-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-8549/].

Лукашенко, Александр: *Обращение с Посланием к белорусскому народу и Национальному собранию*. 29.04.2015г. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/obraschenie-s-poslaniem-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-11301/].

Лукашенко, Александр: *Обращение с ежегодным Посланием к белорусскому народу и Национальному собранию*. 21.04.2016г. Luettu 8.11.2016. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-21-aprelja-obratitsja-s-ezhegodnym-poslaniem-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-13517/].

Лукашенко, Александр: *Послание белорусскому народу и Национальному собранию*. 21.04.2017г. Luettu 6.9.2017. [http://president.gov.by/ru/news_ru/view/ezhegodnoe-poslanie-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-sobraniju-16059/].